İNSÂN-I KÂMİL

Abdülkerim Cîlî

Abdülkadir Akçiçek tercümesi
Cilt (1) Kitap (6)
(21/33) BÖLÜMLERİ

NECDET ARDIÇ
İZ-TERZİ BABA
ŞERHİ

İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (166-90/1-6)

İNSÂN-I KÂMİL

Abdülkerim Cîlî

Abdülkadir Akçiçek tercümesi

Cilt (1/ Kitap/6)

(21/33) BÖLÜMLERİ.

NECDET ARDIÇ

TERZİ BABA

ŞERHİ

İRFAN SOFRASI

NECDET ARDIÇ

TASAVVUF SERİSİ (166-90/1-6)

İnsân-ı Kâmil

Abdülkerim Cîlî

Abdülkadir Akçiçek tercümesi

Cilt (1/ Kitap/6)

(21/33) Bölümleri.

Necdet Ardıç
Terzi Baba
Şerhi
Kayda Alanlar
Erhan Aytaç, Nurbil Aytaç

Düzenleyen
Terzi Baba
Adres

Büro: Ertuğrul Mahallesi Hüseyin
Pehlivan Caddesi No: 29/5
Servet Apt. 59 100
Tekirdağ

Ev: 100 yıl Mahallesi Uğur Mumcu Caddesi
Ata Kent Sitesi A Blok Kat 3, D. 13.
Süleyman paşa Tekirdağ

Tel: (0282) 408 93 84

(0533) 7743937

www.terzibaba13.com

terzibaba13@gmail.com

ÖNSÖZ

Muhterem okuyucularım, sevgili kardeş ve evlâtlarımız. Uzun zamandır sohbetlerini yaparak kayda aldığımız **Abdülkerim Cîlî Hz.** nin gerçekten çok yüce hakikatleri bünyesinde bulunduran "**İnsân-ı Kâmil**" isimli kitabının acizane şerhi bittikten epey zaman sonra, nihayet onun da ses kasetlerinin kayda geçirme işlemleri de bittikten sonra, bu sahada hizmeti geçen evlâtlarımıza teşekkür ederim sağ olsunlar.

Daha sonra kayda geçen bu ses kayıtlarının okuyucularımıza sunulabilmesi için kitap haline dönüştürülmesi gerekiyordu, vakti gelmiş ki Rabb'im izin verdi, şükür

"giriş" bölümü şerhi ile **birinci** kitap tamamlanmış oldu.

"mukaddime" bölümü ile de **ikinci** kitap tamam olmuştu.

1- Bölüm-Zat.

2- Bölüm-İsim.

3- Bölüm-Sıfat, bölümleri ile de, **üçüncü** kitap tamam olmuştu. Daha sonrada,

4-Bölüm-Ulûhiyyet.

5-Bölüm-Ahadiyyet.

6- Bölüm-Vahidiyyet.

7- Bölüm-Rahmâniyyet.

8- Bölüm-Rububiyyet.

9- Bölüm-A'mâ.

10- Bölüm-Tenzih.

11- Bölüm-Teşbih.

12- Bölüm-Fiiller tecellisi.

13-İsimler tecellisi.

Bölümleri ile de, **dördüncü** kitap tamam olmuştu.

Daha sonra da,

14-Bölüm-Sıfatlar tecellisi.

15-Bölüm-Zat tecelligâhı.

16- Bölüm-Hayat.

17- Bölüm-İlim.

18- Bölüm-İrade.

19- Bölüm-Kudret.

20- Bölüm-Kelâm.

Bölümleri ile de, **beşinci** kitap tamam olmuştu.

Bu kitap ile de.

21- Bölüm-Sem.

22- Bölüm-Basar.

23- Bölüm-Cemâl.

24- Bölüm-Celâl.

25- Bölüm-Kemâl.

26- Bölüm-Hüviyet.

27- Bölüm-İnniyet.

28- Bölüm-Ezel.

29- Bölüm-Yüce Hakk'ın dünya semâsına nüzülü.

30- Bölüm-Kıdem.

31- Bölüm-Allah'ın günleri.

32- Bölüm-Salsala-i Ceres.

33- Bölüm-Ümm'ül-Kitap.

Bu **altıncı** kitap ile de bahsi geçen mertebe/bölümler anlatılmaya çalışılacaktır.

İnşeallah ileriki zamanlarda bölüm, bölüm tamamı kitaplar halinde sizlerin okuyabilmenize sunulacaktır. Bu ve

benzeri kitapların İnsan tefekkür ufkunda çok büyük hedefleri gösterdiği aşikârdır. Cenâb-ı Hakk bu ve benzeri kitaplarda kendi hakikatlerini kendi bildirmesiyle ve evvelâ Peygamber Efendimizin bizlere aktarımı ve daha sonra da büyüklerimizin bu günlere kadar bizler dahil günümüz insanına kadar ulaşmasını sağlayan büyüklerimiz, İrfan ehline şukranlarımızı sunarız.

Bütün âlemlerin bir harikası olan "**İnsân**" ne yazık ki kendi değerini, varlığının üzerinden binlerce sene geçtiği halde, çok azı müstena, anlamış ve kadrü kıymetini bilmiş değildir. Ayrıca bu kıymetini anlamamakta ısrar etmekte ve kısa süreli nefsi emmâre içinde olduğu dünya yaşantısını tercih edep, İlâh-i ve ebedi hayatını heba etmekte, gerek birey gerek toplum olarak, hazin bir sona doğru sür'atle gitmektedir.

İşte elimizde bulunan bu kitap ve benzerleri, kişiye evvelâ kendini sonra da Rabbını tanıtıcı haliyle tefekkür hayatımızda çok büyük bir yeri olması lâzım gelmektedir. İnsan ki *"Hakk'ın zât-i zuhur mahalli ve âlemin göz bebeği"*dir. Bu hakikatini yerinde kullanamadığından ne yazık ki yerlerde sürünmektedir. Yerlerde sürünmekten kurtulup ayağa kalkması ve asli asaletine ulaşması, bu ve benzeri tevhid kitaplarında belirtilen kendi hakikatlerini anlaması ile ancak mümkün olacaktır.

Umarım Azrâîl (a.s.) ile zaruri ölüm gelmezden evvel ihtiyari ölüm ile, bu dünyanın ve kendi beden dünyamızın hakikatini idrak etmiş olarak varlığımızı daha evvelden Hakk'a teslim ederiz de Azrâîl (a.s.) geldiğinde varlığımızda sadece geriye kalmış bir çuval et ve kemikten başka bir şey bulamamış olsun.

Rabb-ımızdan cümlemizi gaflet ehli olmamızdan korumasını, ve bizlere kendi varlığından varlık vermiş olduğundan, kendi aklından da akıl vermesini niyaz ederim.

Bu seriden **altıncı** kitaptır. Akıl ve idraklerimizin açılmalarını Cenâb-ı Hakk'tan dilerim. T.B.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

SEM’

21. BÖLÜM

SEM’

SEM': Eşyayı yüce Hakkın bilmesidir;
Bu, çekişmesiz mantık cihetleridir…

Olur onların nutku bazen lafızla;
Bazen da hal, bu nutkun dua cinsidir…

Hal, şöyle bir nutuktur Allah katında;
Fasihler mantıkı gibi geçerlidir…

Bil…

SEM': İşitmek, duymak manasına gelir…

İşitmek anlamanın temelidir, işitilmeyen bir şeyin anlaşılması da mümkün değildir. Sem, Allah’ın varlıklara verdiği en büyük nimetlerindendir.

SEM': Malumu olan bir şeyi, anlatma yolu ile; yüce Hakkın tecellisinden ibarettir…

Anlatılanın anlaşılması için giriş kapısıdır. Bu kapı olmasa idi insan için dışarıdan gelen herhangi bir sesi algılaması mümkün olamaz idi bu sebep ile de varlıkların olazsa olmaz halleridir.

Çünkü, yüce ve sübhan olan Allah, her işittiği şeyi, işitmeden önce bilir; işittikten sonra da…

Hakikat-i itibari ile evvelde ahır da kendisi olduğundan

her şeyi hem evvelinden hem sonrasından bilir.

Durum, anlatıldığı gibi olunca... malumda hüsulü yolundan, ancak ilim tecellisi kalır...

Malum bilindiği gibi, "bilinen" demektir, herhangi bir şey duyulduğu zaman o şeyde olan bilgi duyulduktan sonra idraka geçer ve duyulanın ne olduğu ilmi olarak anlaşılmış olur. Ancak duymanın da birçok halleri vardır. Duyup anlamak başka şeydir duyup anlamamak başka şeydir.

Burada malum: Hakkın kendi özü de olabilir; mahlukatı da...

Yani konuşulan ve duyulan saha Hakk'a ait bir saha da olabilir halka ait bir saha da olabilir.

Bu manayı anla...

Bu şekilde kişinin "sem"i ni faaliyete geçirip elinde ne derece kıymetli bir iletişim vasıtası olduğunu idrak etmesi kendisine çok şeyler kazandıracaktır.

SEM': Allah'ın nefsî vasfıdır... Onu, kendi özünde; kemali için gerekli kılmıştır...

Hakk'ta böyle olduğu gibi insanda da aynen böyledir. Kulun özündeki kemali için onda da gerekli kılmıştır. Ancak kulun bu hususta sorumluluğu vardır. Elindeki bu kıymetli kanalın yolunu nefsi ve gereksiz dinlemelerle kirletmemelidir.

Sübhan olan yüce Allah, kendi özünün kelâmını, şanının icabı işitir.

Nasılki bir insan karşıdan gelen bir sesi işittiği gibi kendi sesini de işitir. Hakk'teala ise "sesiz ve sözsüs/bi lâfzı savt" olan kendine ve mahlukuna ait ne tür sesleniş olursa hepsini duyar.

Tıpkı: Mahlukatının kelâmını da, onların konuşma yönleri ve halleri ile işittiği gibi...

Bu hususta, (2-127) de bahsedildiği gibi.

2.127 - Hani İbrahim, İsmail ile birlikte evin (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor, "Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin" diyorlardı.

Yüce Hakkın, kelâmı yönünden, özünü işitmesi, mefhum bir manadır...

Mevhum/gizli olması kendi kendinde kendi ile konuşmasıdır. Yani kendinde olan bir sıfatı veya ismi ile konuşmasıdır, dışarıdan bilinmesi mümkün değildir. Bunun benzeri insanda da olmaktadır.

İçinden düşünerek bir konu üzerinde çalışması ve onu sem/duyma ihtiyacı olmadan duyması özünü işitmesi manasınadır.

Bir de, yarattıkları cihetinden kendi özünü duyması vardır ki, bu da isimlerinin ve sıfatlarının İktizasıdır...

Yarattıkları diye ifade edilen aslında, zuhur ve tecelli ettiği mahal ve varlıklardır. Onların varlıklarında da, onların mertebeleri gereği zuhur hali ile kendi olduğundan varlıklar kanalı ile isimlerinin ve sıfatları yönünden özünden özünü duymaktadır.

Ama bu hal, onların itibarî durumları ve müessirleri cihetindendir...

Onların varlığı gayr gibi görünerek itibari halleri vardır. Yani kendilerine göre mutlak, ancak Vucud-u mutlak cihetinden itibaridirler, yani var kabul edilirler.

İşittikten sonra, bir de onlara icabeti; yani: Cevabı vardır...

İşitilen genelde bir taleptir. O telep hangi varlıktan çıkmış ise onun ihtiyacı cihetiyle talep olmaktadır. Bu talepler eğer duyulmayacak şekilde olsa, zaten talep

olmazdı. Talep edenin talebinin duyulması, onun ona ihtiyacı olduğunu gösterir. O halde bu talebe olumlu veya olumsuz bir cevapta verilmesi lâzımdır.

Kendi özüne olan icabeti: Bu iktiza hükmünü taşıyanların meydana çıkarılmasıdır... Bir de, isimlerinin ve sıfatlarının eserler yönünden zuhurudur...

2.152 - Öyleyse yalnız beni anın/zikredin ki, ben de sizi anayım/zikredeyim. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

İfadesi, Kendi özüne olan icabetidir. Zuhurundan zatınadır. Bu talepler hangi mertebeden ise cevapları da isimlerinin ve sıfatlarının gereği olan merteben olmaktadır.

Anlatılan manadan, ikinci bir işitme durumu çıkar ki, o da: Kendi zatına seçilen kullarına Kur'an öğretmesidir... Ama: Rahman ismi ile...

Rahman suresinde: Er-Rahman, Allemel Kur'an, Halekal insan, Allemehul beyan. Diye kelâm sıfatı ile ifade edilen mananın sem/ilâhi bir duyma ile hakikatinin anlaşılıp yaşanmasıdır ve çok müthiş bir irfaniyettir.

NOT= "Bu hususta geniş bilgi (9-sure-i rahman) isimli kitabımızda mevcuttur dileyen oraya bakabilir."

Bu kulları, Resulünün S.A. dili ile, şöyle anlatmıştır:

- «Kur'an ehli, Allah ehli ve onun has kullarıdır...» Allah ehli, ehl-i beyti demek yani uluhiyet mertebesinin zuhur mahalleri demektir. Allah'ın evinin müntesipleri, orada bulunanları. İşte bunlar da ancak zat ehilleridir. Yani sıfat mertebesinin zuhur mahalleri, esma, ef'al mertebelerinin değil, zat mertebesinin zuhur mahalleridir. Kur'an ehli, Allah ehlidir, onun has kullarıdır demesi, abduhu ve rasuluhuyu belirtiyor. Abduhu, Hu'nun abdı, Hu'nun kulu. Abdiyeti, risaletinden de önde gelmektedir. Oradaki abdiyeti aynı zamanda velayeti manasınadır, velayeti olmayanın risaleti

olmaz. Yani her Peygamberin evvela velayeti vardır, velayetin zuhura çıkmasının ismi risalettir. Velayet bâtında, risalet zahirde, çünkü irsal etme ulaştırmadır.

- «Kur'an ehli, Allah ehli ve onun has kullarıdır...» Ehl-i Kur'an, Ehlullah'tır. Burada bahsedilen Kur'an ehli, tabi ki Kur'an-ı yüzünden okuyanları da kapsamakla beraber yani zahiri, suret olarak, burada Kur'an-ı çok okuyanı düşünelim, bu da Allah ehlidir, ama ef'al mertebesi itibariyledir fakat Abdülkerim Cili'nin burada bahsettiği Kur'an ehli, zati mertebe itibariyle olan Kur'an ehli, yani zat mertebesinde Kur'an okuyan, oraya ulaşan dediği Kur'an ehli, has kullarıdır.

Anlatıldığı gibi zata bağlı olan kul: İsimlerin, sıfatların ve zatın hitaplaşmasını işitir...

Zat-a bağlı olan kullar da değişik hallerdedir. Bahsi geçen halin durumları kendi idrak sahalarına göre değişiklik arz eder. Bazıları idrak hali ile anlamaya çalışır. Bazıları zaman zaman hitaplaşmayı idrak eder. Bazılarıda bunları açık olarak işitir. Ancak bu saha oldukça zor bir saha dır. Bu durumda olan kişilerin hali adeta dünyadan beşer yaşantısından kopmuş ilâh-i bir yaşam ile hayatını sürdürüyor olanlardır. Bu hale intibak etmek oldukça zordur.

Ve... onlara: Sıfatlara mevsuf olan bir kimsenin şanına uygun bir şekilde icabet eder...

Hakk'ın yedi sıfatı başta olmak üzere, diğer sıfatları ile de sıfatlanmış olan bir kimsenin, kendine ait sıfatları kalmadığı için, o mahalden söylenenlerin karşılıklarına icabet edilir. Çünkü dilemek zaten sıfatların sahibi olan Hak'tandır. O halde yönelme sıfatlarından zatına kendinden kendinedir. Bu hal ilede zaten kendine icabet etmiş olmaktadır.

Burada anlatılan ikinci işitme durumu, kelâma bağlı işitme durumundan, izzet itibarı ile daha azizdir...

Yani bir söz var ki, sesle, kelamla işitiliyor ama bir sözde, bir mevzuda var ki, sessiz ve sözsüz işitmedir.

Birinci işitme durumu şöyle olur:

Yüce Hak, kuluna İşitme sıfatını emanet olarak verince, o kul: Allah'ın kelâmını duyar...

Emanet, sende bir varlık var ama o gerçek sahibinin, sen duyuyorsun ama o duyuş sahibinin duyuşu, Hakk'ın duyuşu ama senin beyninden idrak ediliyor ve sen idrak etmiş oluyorsun. İşte oradaki duyuştan kasıt, idrak ediştir. İşte bunun ilk kemal hali bilindiği gibi Musa (a.s.)'da zuhura geldi ve Musa (a.s.)'ı, Cenab-ı Hakk firavuna gönderdiği zaman, ona kelam sıfatıyla tecelli edince(20-13) "Festemi' lima yuha" Ey Musa, şimdi sana vahiy edilecek olanları dinle, işte dinle, kelam sıfatının onda zati mertebeden zuhur etmesidir, ama bunun bir de zuhurdan sonra müşahede edilmesi var ki, o Muhammedi mertebesine ait yani has kullar, Kur'an ehli dedikleri kişilere aittir. Bu kadar yakından duyunca Musa (a.s.) dedi ki: Ya Rabbi madem bu kadar yakınımdasın, bana kendini göster. (7-143)O mertebede olmayacak bir şey talep etti. Bunun karşılığında da, "Len terani" yani Sen, beni kesinlikle göremezsin. Oradaki, "Len" mutlak ne gelecekte, ne geçmişte, ne halde göremezsin beni demektir. "Haza terani" demiyor, yani şu anda, şu şekilde göremezsin "Len" dediği zaman istikbali kapsamına alıyor, sen beni hiç göremezsin manasındadır.

Ve... duyan Allah olur...

Kul Allah olur demiyor, duyan Allah olur. Yani kuldan duyan, artık Allah'tır. O kulun kulluğu yoktur, zat mertebesinde. Yani o kul, Allah olur demek değildir, o kuldan duyan, Allah'tır yani kendi kelamını, kendi duyar ki, o zaman o kelam anlaşılır. Başka türlü o zati mertebedeki kelam anlaşılmaz. Yani ondan duymuş olan Allah olur. İşte buradaki ibarenin yani kısa cümlenin hakikatini anlamayan kimse duyanın Allah olduğunu söyler, ne kadar yanlış bir ifade olur ama, duyan Allah olur diyor aynı ifade ama ondan duyan Allah'tır.

“Semiallahü limen hamideh/Allah hamdedenin hamdini duyar” ifadesi ile durum açıktır.

Bu makamda, isimlerin ve sıfatların zatla ve zattaki durumları nasıldır? bilinmez… İkinci manada sayılan işitme durumunun aksine burada ikilik yoktur…

Yani duymak ve duyulmak tek olan Hakk’a aittir.

Yani: Rahman'ın Kur'an öğrettiği zümrenin aksine…

Çünkü bu makamda, işitme sıfatı; hakikat olarak; zata bağlı bir şekilde verilir…

Bu hale gelebilmek için ehli yanın da, oldukça uzun ve idrakli bir çalışmak sureti ile uzun senelere ihtiyaç vardır.

Bu verilişte, emanetlik durumu olmadığı gibi, ayrı bir yönden istifade edilmiş durum da yoktur...

Bi-zatihi, "Ve nefahtü fihi min ruhi" Ben ruhumdan üfledim gibi, o manada başka bir oraya giren, oraya yardım eden, emanetçilik vs... gibi oluşumlar yoktur. Doğrudan doğruya "Ben üfledim" diyor, orada ne melek var, ne nebi, ne mürsel var, ne hayal, ne vehim vardır.

Bir kul için, işitme tecellisi, anlatıldığı şekilde olunca? Onun için, rahmaniyet arşı kurulur… Bu arşın seviyesinde Rabbı ona tecelli eder…

“Ve eşhedehüm ala enfüsihim/nefisleri üzerine şahit oldular, bunun üzerine Elestü birabbiküm/ben sizin rabb-iniz değilmiyim” (7-172) diye o kullarına tecelli eder. Bu arada nefisten kasıt kendilerinde bulunan İlâh-i nefstir ki buna şahit olmuşlardır. Bu şekilde Rabb-ı onlara tecelli eder.

Kaldı ki, bu kulun durumunda yaratılmışları duymak da vardır…

Zuhurları idrak etmekte vardır.

Eğer anlatıldığı gibi olmasaydı: Deyyan olan zattan,

isimlerin ve sıfatların iktiza ettiği hüküm o kula gelmezdi... Ve onun için: Rahmanın huzurunda, Kur'an edebleri ile edeblenmek de mümkün olmazdı.

Hakk'ın huzurunda da olsa, halkın huzurunda da olsa, Kur'an edebiyle edeplenmek buna "Tahallaku bi-ahlakillah" Allah'ın ahlakıyla ahlaklanın sonra "Tahallaku bi ahlaki Rasulullah" Peygamberin ahlakıyla ahlaklanın. Hali ortaya çıkar.

Yukarıda anlatılanlar, öyle manalı sözlerdir ki; ancak:

- Üdeba, ümena ve gureba...

Üdeba, edibler, edib olanlar. Ümena, kendisinden emin olan kimseler. Gureba, garipler yani nefsinden garip, nefsini unutmuş, nefsinden haberi olmayan kimseler.

Namları ile anılan zatlar anlarlar... Bu zümre, tahkik makamına ulaşmış, ferd vasfını almış kimselerdir...

Ferd-i Vahid derler, müferridun dedikleri bunlar işte, ferd, müferrid, tefrid edilmiş, ayrılmışlar. Ferd olması için kişinin evvela vitr olması lazımdır. Vitriyetinden, ferdiyetine ancak yol vardır. Vitr olmayınca, ferd olmak mümkün değildir. Vitr namazını onun için kılıyoruz. Kişinin kendindeki vitriyyetini anlaması için. Efendimiz (S.a.v) şöyle buyurdular: Allahu vitrun yuhibbul-vitra" yani Allah birdir, birleri sever. Niye "Allahu vahidun yuhibbul-vahid", "Allahu ahadun yuhibbul-ahad" dememiş, oradaki kelimenin özelliği bir başka diğerleri sayı mertebesinde geçmekte, burada da vitr "Vav-Te-Ra" harflerinden oluşan bir manası vardır. "Vav", varidat-ı ilahiye olur, "Te" tevhid-i ilahiye, tam tevhid, "Ra" da bunun zuhuru olan Rahmaniyet ve Rububiyet mertebelerinde kişinin kendini bu vasıflar ile bulmasıdır. Vitr, yani teklik oradan da ferd, ferdiyetine geçiş olur. Vitriyette kendi kişiliğini idrak eder, bir bakıma burası iseviyet mertebesi, kendinde Hakk'ın varlığını bulması teşbih

mertebesi. Ferdiyet'de, tevhid mertebesi genel âlemde kendi varlığının zuhurunu hissetmesi, veya bütün âlemi kendinde veya kendini bütün âlemde yaygın olarak bulması, müşahede etmesidir. Daha evvelki mevzularda geçti, âlemi, âlemde, manalarını, kendi manaların da idrak eder.

Bunların kelâm duyuşu, yukarıda anlatılan ikinci kısma girer...

Ve bu duyuş, sonsuzdur... Çünkü yüce Allah'ın kelimeleri de sonsuzdur.

Ferdiyet-i itibari ilede sonsuzdur. Ancak bu halin fizik bedenli olan beşerin tafsil olarak kemaliyle bu hali yaşaması mümkün değildir. Ancak mücmel olarak idrak edilmesidir.

Anlatılan kelimeler, o kullar için, tecellilerdeki çeşitlerden ibarettir...

Belirtildiği gibi bu husus kişilerin özellik ve irfaniyetlerine göre çeşitlilik arzetmektedir.

Bunlar, isimlerin ve sıfatların lehçesi ile zatın muhatabı olurlar...

Bu halin sahipleri ancak bu mertebede bahsi geçtiği şekilde zat-i muhatab olurlar.

Bu hitaplara, zatın hakikat durumu ile, devamlı icabet ederler... Bu icabetleri ise, sıfatlara mevsuf olan kimsenin icabeti gibi olur. Yani sıfatlarla vasıflanmış kimsenin icabeti gibi olur o duyuş diyor.

Burada, anlatılan isimler ve sıfatlar, yüce Hakka ait olarak bildiğimiz isimler ve sıfatlar kadar değildir... Bunların dışında, yüce Hakkın ilminde bulunan nice tercihli isimler ve sıfatlar vardır... Bunları da, kendi katında bulunan kimse için saklamıştır...

Zatın diğer mertebelerden de tecelli ettiği kulları vardır, bunlardan bazıları, Tenzihi ve teşbihi anlayışlarda dır. Ve onların anlayışlarına göre kendilerine göre bazı tercihli

tecellilerle tecelli eder.

Bu tercihli isimler, yüce Hakkın kulu ile aldığı şanlardır... Yine o tercihli isimlerin verdiği hallerdir ki: Kul Rabbı ile o hallerle olur...

Bu halin oluşması kişinin Rabb-ı hasının tesbit edilmesi lâzımdır. Hangi esma ağırlıklı olarak kendisine tahsis edilmiş ise "***Kul Rabbı ile o hallerle olur"*** Ayrıca hakk'ın da bu yoldan kulu ile aldığı şanlardır.

Burada, haller ve şanlar üzerine bir tarif yapalım:

Haller, kula nisbet edilince, yaratılmış vasıflar olur...

Kulluk hükmü söz konusu olunca, fiziki olarak kul ortaya çıkınca, bu mertebe hükmen var kabul edildiğinden, bahsi geçen haller kulluk yönüne bağlanır.

Şanlar, Yüce Hakka nisbet edildiği, zaman, kadim bir vasıftır...

Ancak kul beşeri kulluğunu ilâh-i kulluğa döndürebildiğinde, yani "abduhu/hu'nun, zatın kulu olduğunda bunlar yüce Hakk'a nisbet edilmiş olur böylece de kadim haline geçmiş olur.

Kula ihsan edilen, isimlere ve sıfatlara ait şanlar, ancak yüce Hakkın gaybındaki tercihli durumlardır...

Bu ince nükteyi anla...

Çünkü bu nükte, bu zamanda ender bulunan manalar arasındadır...

Kaldı ki, bu ikinci manada anlatılan kelâmı işitme durumu, Resulullah, S.A. efendimize işaret sayılır... Özellikle, şu âyet-i kerimeler okununca, anlatılan mana daha iyi anlaşılmış olur:

- «Yaratan Rabbının adı ile oku... İnsanı bir kan

pıhtısından yarattı... Oku, Rabbın nihayetsiz kerem sahibidir... Öyle ki, kalemi öğretti... İnsana bilmediğini öğretti...» (96/1-5)

Hani "Ya Sin" diyor, hitap ediyor. İşte o anda bizde sem'i sıfatı gerçek olarak faaliyette ise biz dahi okusak onu, bizden bize yani Hak'tan Hakk'a sem'i sıfatı faaliyete geçince o "Ya Sin" 'in ne olduğunu anlar kişi, sem'i sıfatı faaliyete geçmediği sürece elli bin defa "Ya Sin" kelamı ağzından çıksa kişinin sadece "Ya Sin" der geçer. "Ya Sin" dediği zaman gerçek manada Cenab-ı Hakk'ın sana seslendiğini, Kur'an Allah'ın kelamı, her ne kadar biz okuyorsakta, o bize okunuyor.

Ses bizden çıkıyor belki ama mana onun, bizden sadece ses çıkıyor ama o sesi oradaki harfler düzenliyor. Ne okuyorsak bizim sesimizi o harfler düzenliyor, işte düzenleyeninde sahibi Hakk ve manalarını da veren Hakk olduğundan o zaman Hakk bize o kelamı söylemiş oluyor, bizim lisanımızla bize o kelamı söylemiş oluyor. Ey insan diye Allah hitap ediyor bize onu okuduğumuz zaman, ne okursak okuyalım Kur'an'dan Allah'ın bize hitabıdır o ama bunu anlamak için evvela sem'i kulak faaliyete geçmiş olması lazım. İşte Allah'ın kelamını ilk olarak duyan yani bi-zatihi duyan Musa (a.s.) ondan evvelkilere melek vasıtasıyla verilen bilgiler, yazılı metin olarak verilen bilgilerdir.

Bu kelamın en büyük duyucusu yine her yerde, her şeyde olduğu gibi Peygamber Efendimiz (S.a.v)'dir. Bi-zatihi karşılıklı müşahedeli konuşması vardır, "Ettahiyatu lillahi vesselavatu vettayibat, Esselamu aleyke eyyühen Nebiyyu..." karşılıklı konuşması vardır. O zaman Peygamber Efendimiz (S.a.v)'de hem sem'i, hem kelam faaliyete geçmiş oluyor. Burada "Ikra" oku bu ayette iki defa geçiyor oku, bir de Isra suresinde "Ikra Kitabek" kitabınızı okuyun diye Kur'an-ı Kerim'de oku üç yerde geçiyor ama "Kûl" lafzı çok defa geçmekte, "Ikra" ile "Kûl" arasında ne fark var? Yani kıraat et ile oku arasında, kıraat etmek bir metinden okumak olur ve kendine aittir, muhatap yoktur.

"Ikra" oku dendiği zaman kişi okuması evvela kendinedir

ama çevresinde insan varsa sesli okuyorsa görevi değildir yani başkasına okumak ama "Kûl" söyle demek, kendi kendine söylenmez, ilk muhataba yani karşıdakine anlatmaktır. İşte "Ikra" kelimesiyle açığa çıkan risalet "Kûl" kelimesiyle de devam etti ve orada ikisi de emir olduğu halde "Kûl" de ki söyle emri daha bir başka, neyi söyleyecek artık özünde, içinde bulduğu hakikatleri söyle diyor, oku demiyor. Çünkü "Biz onu senin gönlüne indirdik" "Senin kalbine indirdik acele etme" dedi okuma yönünden, Cebrail (a.s.) ayet-i kerimeyi getirdiği zaman Hz. Peygamber (S.a.v.)'de hemen arkasından okuyordu, unutmasın diye "acele etme biz onu senin gönlüne nakş ettik" zaten diyor. Onun için oku demiyor, söyle diyor. Çünkü var zaten, mevcut olanı söyle diyor, açığa çıkar diyor.

Yukarıda anlatılan okuma durumu, has zatların okumasıdır...

Bu has zatlar ise meşrebi muhammd-i hamilleridir.

Ve onlar, Kur'an ehlidir...

Kur'an ehlidirler, sadece zahirinden Kur'an-ı okumak değil hakikatiyle bütün mana mertebeleri itibari ile okumaktır.

- Kur'an ehli...

Demekten kasdım, onların: Zat itibarı ile, Muhammedi bir vasıf taşıdıklarını anlatmaktır...

Muhammediliğin dışında bir kimsenin Kur'an ehli olması zaten mümkün değildir, zat ehli olamaz.

Bu halleri ile onlar Allah ehli ve onun has kullarıdır...

Allah ehli demek “ehlullah” denektir. Yani onlar Muhammed-i hakikatlerinde varisleridir. Bu halleri ile de Allah-ın has kulları hükmündedirler.

İlâhî kelâmı duymaya ve onu, Allah duyuşu ile Allah'ın zatından duymaya gelelim... Böyle bir durum:

Ancak kendi nefsi benliğinden geçmiş ve ilâh-i benliğe ulaşmış, varlığında Hakk'tan başka bir şeyin kalmadığı mahallerinde oluşan haldir.

- Furkanı okumak...

Bunlar her mertebesi itibari ile, zat olan "Kur'an-ın" Furkan olan bölümlerini o bölümlerin mertebesi itibari ile okurlar. Bunların dışında gerçekten Kur'an-ı ve Furkan-ı okuyacak kimseler yoktur.

Demektir... Bu ise, seçme zatlara has bir okumaktır... Bu zümreye:

Bu okumaklar gerçekten çok iyi tevhid eğitimi almış seçme zatlara has bir okumaktır.

- Nefsiyyun... Museviyyun...

Burada Nefsiyyun'dan kasıt ilâh-i nefse ait hali bildirmektir ki, bir bakıma seçilmişliktir. Ancak bu seçilmişlik sıradan bir seçilmişlik değildir diyeti vardır. Diyeti ise "Ya Musa" diye kendisine "turu Sina/sine turundan seslenildiğinde sem-i ile bunu duyması özünden ve baş kulağı ile de duyması, bahsi geçen konunun hallerinin yaşanmasıdır.

Ayet-i Kerime devam ederek, "nalınlarını çıkararak mukaddes Tuva vadisine girip oradan gerçek tenzih haliyle çıkanların seçilmişliğidir." (20-11-)

Tabir edilir... Bu manada, yüce Allah Musa'ya A.S. şöyle buyurdu:

- «Ben, seni kendim için seçtim...» (20/41)

Bu bilgi yukarıda da bahsedildiği gibi "Ta Ha" suresinde geçmektedir, "Vastana'tuke li nefsi" Cenab-ı Hakk, Musa (a.s.) seni nefsim için seçtim diyor. Cenab-ı Hakk, orada aynı zaman da kendim için de diyor ayette nefsim için seçtim diyor. Nefsin ne olduğunun hakikatini de orada,

gösteriyor zatım, sıfatım, esmam, ef'alim için demiyor, kendi nefsim için çünkü "Kaim bi-nefsihi" kendi nefsiyle kaim olan Allahu Teala hazretleridir ama bu nefs tabi emmare, levvame... manasına değil, kimliği varlığı ve hakikati manasınadır.

İşbu mana icabıdır ki, bunlara:

- Nefsiyyun, museviyyun...

Tabiri kullanılır... Haliyle, bunlar önce anlatılan zatî ve Muhammedi olanların aksinedir...

Çünkü, Allah-ü Teâlâ, Resulullah S.A. efendimize şöyle buyurdu:

- «Sana, seb-i mesaniyi, Kur'an-ı azimi verdik...» (15/87)

Seb-i mesani zata bağlı yedi sıfattır...

Seb-i mesani, Fatiha suresidir, aynı zamanda yedi ikili demektir. Bir çok manaları vardır. Baştaki besmeleyi özel olarak aldığımız zaman, geriye altı ayet kalır ki bunun yarısı hakk'a ait yarısı ise genelde bütün kullara olmakla beraber özelde ise has kullara aittir.

Zat-ı mutlağın yedi sıfatı asaleten kendinde, vekâleten bütün kullarında mevcuttur, ancak özel olarak'ta has kullarının kullanımındadır. Bunların gerçek hallerini ancak onlar anlayabilirler, diğerleri ise bunları bir ömür boyu kullanırlar, fakat bu emanetlerin farkında bile olmazlar. Ancak son nefeslerinde kendilerinden alınınca, o zaman neler kaybettiklerini anlarlar fakat iş işten geçmiştir.

Ki bunu:

-EL- KEHF-Ü VER-RAKİM Fİ ŞERH-i BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM.

Adlı eserimizde açıkladık...

Kur'an-ı azim ise... zattır...

Evet Kur'an zattır, Furkan sıfattır, kitabül mübin,

esmadır, İmamül mübin ise Ef'aldir. Hal böyle olunca her isim bir mertebeyi ifade etmektedir.

İşbu manaya işaret olarak, Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

- «Kur'an ehli, Allah ehli ve onun has kullarıdır...»

Cenâb-ı Hakk taliplilerini has kullarından eylesin.

NETİCE:

a) Kur'an ehli, zat ehlidir...

Mahiyyundur diye biliriz yani "Mah" ay demek, bunlara ay yüzlüler diyorlar, yani Nur-u Muhammediyi yansıtanlar veya ilahi ilmi yansıtanlardır.

b) Furkan ehli, nefsiyyundur...

Bu ikisi arasındaki fark ise, Habib ile kelim arasındaki fark gibidir...

Allah... Hak söyler...

O, her şeyi bilendir...

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

BASAR

22. BÖLÜM

B A S A R

Burada, BASAR: Görmek, manasına gelir...

İlâh'ın BASAR'ı: Mahalli sayılır ilminin;
Hepsini görür, farkı yoktur; âlemle nefsinin...

Tümden gözü sayılır, ne kadar bildiği varsa;
Görmesi açıktır, devamı vardır cümlesinin...

Bilmek gözdür, bir şey için; belirmesi yönünden;
Hele şühud anında gereği var böylesinin...

Ondadır malum, zatı içindir müşahedesi;
Onun şühudu, yücelik delilidir ilminin...

İlim ve BASAR iki vasıftır aslında, ancak;
İlim, BASAR ayrı; dalı şeklini gören için...

Bil...

Allah-ü Teâlâ'dan dileğim: Bize ve sana başarı ihsan eylemesidir...

İnşeallah bu yolda cümlemize başarılar nasib eylesin.

Hakikatta, yüce Hakkın: BASAR vasfı, zatından ibarettir... Haliyle bu, malumları müşahede etmesi itibarına göredir...

Yani bilinenleri görmesi itibari bir şeydir. Yani itibarına göredir. Tecelli ve zuhurlarına geçici birer kimlik verip onları malum/bilinen hale getirip görülmelerini sağlamasıdır.

Çünkü: Yüce ve sübhan olan Allah'ın ilmi de, zatından ibarettir... Haliyle bu durum, zatının ilme bir başlangıç noktası oluşu itibarına göredir...

Zatı ilmine başlangıç olumzuhurları sıfatlarına ve ismlerine ait olduğundan zatındaki kesretidir.

Zira: Yüce Allah, zatı ile görür; zatı ile bilir... Onun zatında ise, sayıya gelen ikilik yoktur...

Bütün bunlar kendi zatında olduğundan ikiliğr yer yoktur. Ağacın tamamını gören onun her yönü ile bir bütün olduğunu bilir. Ancak ağacın tamamını göremeyen bu böyle değildir, ağacı kısmen gördüğü için kesret/çokluk ehlidir.

Durum anlatıldığı gibi olunca: Yüce Hakkın: İlim mahalli, görme mahalli sayılır...

Tabi görmesi için, birçok zuhur/varlıklar olacaktır, o varlıklarda ilimden, başka türlü meydana gelmez. Her varlığın kendi programı içinde özel bir düzenlenmesi vardır. Bu programına "a'yan-ı sabite" denir.

Daha açık manaları ile: Bilmek ve görmek, iki vasıftır...

Hakikatte, tek şey olmalarına rağmen, yüce Hakkın görmesinden murad, ancak o görülen şeye ilim tecellisinden ibarettir... Yani: Gözle görülen müşahede âleminde...

İlim zihinde oluşturulan bir hayali varlıktır. O ilmin ifade ettiği hayali varlığını, görülen hayali varlığına dönüştürül-düğünde o ilim müşahede aleminde gözle görülen bir varlığa dönüşür, işte o zaman hem ilmen hem de şuhuden o varlık görülmüş olur.

Onun ilminden murad ise... ancak idrâktir... İdrâk

ise, bu gözle görülen âlemde görünene bakması ile hâsıl olur…

Eşyayı gördüğümüz zaman idrak ediyoruz, idrak ettiğimiz zaman da onun bir ilim olduğunu biliyoruz. Yani ilimle ne olduğunu değerlendiriyoruz. Dolayısıyla görmenin aslı ilme dayanmakta, ilmimiz olmadığı zaman basakta gördüğümüz şeyin ne olduğunu değerlendiremediğimizden ona bakmaya görmek denmez, sadece bakmak denir.

İş, yukarıda anlatıldığı gibi olunca: Yüce Hak, zatı ile zatını görür… Aynı şekilde, mahlukatını da zatı ile görür…

Tecelli itibari ile görülen bütün varlıklar O'nun isimlerinin ve sıfatların birer görüntüleri iselerde! Ancak bunlarda zatına bağlı olduğundan bütün varlıkta Hakk-ın zatının varlığından başka bir şey olmadığını ehli hakikat çok iyi bilir. Kesret halinde yaşayanlara göre halktır. Ancak bütün görülenlerin hepsinin özü itibari ile Hakk'tır. Zuhurları itibari ile halktır. Ama sen istersen hepsine Hakk'tır dersin bu görüşler kişilerin irfaniyetlerine göredir. Hakikatte ise bütün alemde Hakk'tan başka bir şey yoktur. "Lâ ilâhe illâllah" ta zaten budur.

Onun zatını görmesi, aynen mahlukatını görmesidir…

Çünkü mahlukatıda Hakikat-i ilâhiyyede zatından başka bir şey değildir. Ancak bu husus hakikatleri görenedir. Körenedir.

BASAR, bir vasıftır.. Ancak ayrılık, görüş yerlerinin değişmesi sonucunda olur…

Kendi kendinde olduğu sürece basara gerek yoktur. Basar/görüş ikilik gerektirir böylece basar ile her görülen yerler değişmektedir ki kendine ait bir sıfatı olsun.

Yüce ve sübhan olan zat, eşyayı devamlı olarak görür... Lâkin bir şeye, ancak dilediği zaman bakar...

Dilediği zaman bakar demesi, hangi sahada zuhur edekçe onun sahasında faaliyete geçmesi onu onun dilemesidir. İlgilenmesi ise bakmasıdır.

Burada, ince ve önemli bir nükte vardır... Onu anlamaya bak...

Şöyle ki:

Eşya, yüce Hakka hiç bir zaman kapalı değildir...

Çünkü zaten kendi bünyesindedir. Kapalı kalması mümkün değildir.

Lâkin yüce Hakkın bir şeye bakması, ancak dilediği zamana rastlar...

Dilediği zamanı, o şeyi zuhura çıkarma zamanıdır. Zuhura çıkınca, bir varlık oluştuğundan o varlıkta, görüntü sahasına girmiş olduğunda bu dileme zamanıdır.

Bu manada, Resulullah S.A. efendimizden şöyle bir rivayet vardır:

- «Yüce Allah'ın bu kalbe, her gün için şu şu kadar nazarı vardır...»

Aslında nazarı ilâh-i devamlılık üzeredir. Ancak bu devamlılık doğal fıtri'dir. Özel olanı ise Hadis-i şerif'te bahsedildiği gibidir. O anda hangi mertebeden neye ihtiyaç varsa o hal söz konusudur, bu da özel bir bakış/ilgilenme demektir.

Bu rivayet, buna benzeyen bir başka şekilde de olabilir...

Bir âyet-i kerimede:

- «Allah, onlara bakmaz; onlarla konuşmaz... » (3/77)

Şeklinde buyurulan bakmak, İlâhî rahmetten ibarettir... Bu rahmet, kendisine yakın kıldığı kimseyedir... Kalbe olan nazar, bu manaya gelmez; o anlatıldığı şekildedir...

Yukarıdaki âyette geçen: - «Bakmaz...» (3/77)

Lafzı için verilen mana, sadece, ona mahsus değildir... Aynı mana, diğer sıfatlarda da geçerlidir...

Aslında bakmaz dediği, mudil kaynağına bağlı olan kimselere ve hadiselere bakmaz demektir. Diğer ifade ile bunlarla ilgilenmez demektir.

Bir misal olarak, şu âyet-i kerimeyi alalım:

- «Sizleri, deneriz; ta ki, sizden mücahitleri bilelim...» (47/31)

Bilindiği gibi bu alem, bir imtihan yeridir. Ve bütün insanlar bu dünya sahasında denenmektedirler. Kim sırat-ı müstakim üzere hayatını sürdürürse, Yüce Hakk'ın O zuhuruna ilgisi ona bakmasıdır. Nefsi mana da bir hayat yaşayan kimse için ise, bakmaz hükmü geçerlidir.

Bu âyet-i kerimede geçen manaya göre: Yüce Hakkın, onların halini; denemeden evvel:

- Bilmez...

Diye bir zanna kapılmayasın...

Zat-ı mutlak, olmuş ve olacak her şeyi bilir. Ancak kul fiilini işledikten sonra ne yaptığını görmüş ve bilmiş olur. İşte bu yüzden kulun da fiilinin müşahidi olması bakımından ***- Bilmez...*** hükmü kula aittir. Çünkü kul geleceği bilmez taki o fiil işleninceye kadar. İşte kulun işlediği fiili görmesi ve inkâr etmeden kabullenmesi bu hususa bağlıdır. Sonra kulda fiilini görerek oda böylece halini inkâr edemeyecek şekilde bilmiş olur.

Aynı şekilde, yukarıda geçen hadis-i şerifte belirtilen, kalbe bakma durumu da devamlıdır... Yani:

- Bakmadığı zamanlar da varmış...

Gibi bir mana akla gelmemeli...

Anlatılan manalar altında çok sırlar vardır... Onları keşfetmek, ancak dikkati çekmek istediğimiz noktadan olur...

Gözümüzün önünde olan bazı hakikatleri görüp idrak edebilmemiz için bunun bilinç ve irfaniyetinde olmamız gerekmektedir. Aksi halde bakar geçeriz ne yaşadığımızdan ne de kendimizden hiç haberimiz olmadan gaflet içerisinde bu alemden geçer gideriz.

Her kim anlarsa, tutsun; bırakmasın...

Kim ki hem kendi hakikatini hem de alemin hakikatini anladı bundan hiç ayrılıp gaflete dalmasın.

Her kim anlattığımız mana dışında bir tevil yolu ararsa, onun mutlaka bir boşluğa düşmesi beklenir...

Anlamaya çalış...

Burada, insanın görmesi üzerine de konuşmamız gerekecek...

İnsanın görüşü kendi irfaniyeti kadardır daha fazlasını görüp idrak edemez.

Zira, bu da bilmen gereken bir mevzudur...

İnsanın kendini tanıması için evvelâ kendine bakıp kendini gömesi lâzımdır. Kendine baktığı zaman kendi nefsi benliğini mi gördü? yoksa kendi varlığında olan Hakk'ın varlığını mı gördü.? Veya her ikisinin de mertebe olarak farkında olup her ikisini de mi gördü? ve bunları kendi

varlığında zahir batın cem etti.

İnsanda bulunan görme duygusu, eşyaya bakıp görmeğe yarayan göz içindeki idrâk noktasından ibarettir…

Eğer göz içindeki idrak noktası olmasaydı, ne görüş diye bir muhteşem hadise olurdu, ne de görüntü olurdu. Görüntüde olan varlıkların o göz kanalından geçerek beyne ulaşması ve ora da düzenlenip akılda kararlaştırılarak ne gödüğünün tanınması ile karanın verilmesidir.

Bu manaya göre, eşyaya tahsis edilen kalb mahallinden baktığın zaman…

Burada kalb'ten kasıt gönüldür. Gönlün oluşması içinde gerçek bir gönül sahibine intisapla mümkün olur. Bu da oldukça uzun bir eğitim istemektedir. Ehli dil, ehli gönül, denen kimseler bunlardır. Hakk'ın mahremleridir. O'nun sırlarını içinde taşyanlardır. Geçmiş sayfalarda bahsedilen "Allah ehli/Ehlullahlar" dır.

Yani: Baştaki göz bebeğinden değil…

Baştaki yağ tabakası olan suret gözünden ne gördüğünü bilmeden boş, boş bakmak değildir.

Evet… o zaman bu görüşün adı:

- Basiret…

Basar, bu gözle bakıp görmek. Basiret, kalp gözüyle görmek demektir. Basar ile bir şeyin dışını, basiret ile de bâtınını, özünü görmektir.

Bu hususta. Kur'an-ı Kerîm de, (53-11) "gözünün gördüğünü, kalbi/gönlü yalalamadı" hükmü çok açıktır. Gözünün gördüğünü kalbin yalanlamaması tam bir nutmainnilik halidir ve zat cennetine davet makamıdır. (89/27-28) O makam ehli bahsi geçen cennette kendi Hakk'ani hakikatleri ile yaşayacaklardır. Diğer cennetlerde yaşayanlar ise beşeri ve bireysel benlikleri ile yaşayacaklardır. Arada çok büyük fark vardır. Hakikat-i itibari ile basiret bu. ***Olmaktadır…***

İşbu basiret, aynı ile: Yüce Allah'a bağlandığı zaman, onun kadim BASAR'ı olur...

Yani ezeli görüşü.

Şimdi...

Üstte anlatılan mananın sırrı sana açılırsa... ki bu açılış; ancak Allah ile olacaktır... İşte o zaman, eşyanın hakikatlerini olduğu gibi görürsün... Hiç bir şey, senin gözüne kapalı kalmaz...

Efendimiz (S.a.v.): "Bana eşyanın hakikatini göster" diye talep ettiği mertebe burasıdır. Gerçi kendisi bunların bütün hallerini bilmekte idi, ancak ümmetlerine talim için yüce Allah'tan böyle talepte bulundu.

Yukarıdaki cümlelerle, sana işaret etmeğe çalıştığım sırrı anlamaya bak...

Bunlar hemen birkaç okuyuşta anlaşılacak konular değildir üzerinde çok çalışılması lâzımdır. Hayata şartlanmış ve ön yargıyla bakan bir kimsenin basarı bunları göremez çünkü baştan perdelidir. Bunlar ancak gerçek bir müşahede ile anlaşılacak konulardır. Bunlar gayr'a karşı sır ehline karşı ise zat-i gerçeklerdir.

O cümlelerin mana asmalarındaki perdeleri kaldır...

Asmalardaki perdeleri kaldır ki, altından mana üzümleri çıksın. O esma üzümlerinden, eskimeyen tadı hiç bozulmayan, muhabbet şerbetleri yapta hem kendin iç gönlün bir başka hallere girsin, hemde ehli olabilecek başkalarına da içirmeye bak da bu yolda seninde bir katkın olsun.

İşini, tamamen yüce Allah'a bırak...

...Ve sensiz sen ol... Hatta sen de olma... Böyle ki oldun: Sende tedbir eden, Allah olur...

Yani senliğini de bırak, o zaman sende tedbir eden Allah olur. Sen, senliğini bıraktığında o vücudun, o varlığın yine hareket etmesi istikbalinin, gideceğinin, geleceğinin yine halleri olacak, artık o tedbiri o yapar diyor. Senliğini bıraktıktan sonra, senin tedbir etmen gereken şeyleri o yapar, tedbir eden Allah olur. ***Ama nasıl dilerse öyle...***

Yani:

- İsimlerinin ve sıfatlarının iktiza ettiği hüküm ne ise, öyle...

İsimlerin ve sıfatların hangi sahası içinde ise o sahanın itibari ile yaşam sahasında faaliyette olmasıdır.

Demek istiyorum...

Bu perde olan kabuğu at; parlak özünü görmeğe bak...

Beden putundan kurtul, yani o bedenin senin sadece bineğin ve Görünme vasıtan olduğunu unutma. Senin gerçek senliğin sadece bir düşünceden ibarettir. O'da "venefahtü" dür. İşte bunu keşfedip görmeye bak. Ancak o kapıdan alemin ve kendinin gerçek hakikatine ulaşmaya bir yol bulursun. Geçek parlak yüzünü görürsün aslında O'da yüce Hakk'tan başkası değildir.

Şu âyet-i kerimenin gerçek manasını da fehmine yerleştir:

- «Ben yüzümü, pak olarak: Yeri ve semaları yaratana çevirdim...

Ben, müşriklerden değilim...»» (6/70)

İbrahim (a.s.) sözü, burası İbrahimiyet mertebesidir ve onun da yetişme devrelerinde olan bir hadisedir, ayrıca ama tabi bizlere birer numuneyi beşer olsun diye, onun ağzından Cenab-ı Hakk öyle konuşuyor veya onu öyle konuşturuyor

ve bunun karşılığı, "Ve men yuslim veshehu ilallahi ve huve muhsinun" (31-22) Kim ki, burada anlatılan mana itibariyle ayetteki mana itibariyle vechini Hakk'a döndürürse, Allah'ta ona kendi vechinden Muhsin, yani ihsanda bulunuyor. Zati tecelli ihsanında bulunuyor, madde, mana, cennet arzuları içerisinde olan bir tecelli değil zaten istenende o değil mi netice de, gerçek kul abd olabilmesi için kişinin bütün dünya ve ahiret sevgi ve arzularından soyutlanmış olması gerek ki, o boşalttığı yerlere Hakk'ın muhabbeti doldursun, bir gönülde iki sevda olamaz. İşte hem dünyayı seviyorum, hem şunları, bunları bir sürü şeyleri, hem de Hakk'ı seviyorum, bu biraz garip bir iddia olur.

Ancak Efendimiz (S.a.v), Hz.Ali Efendimize (k.v) bir soru soruyor: Ya Ali, Allah'ı seviyor musun? seviyorum, peki beni Peygamber olarak seviyor musun? seviyorum, Fatıma'yı seviyor musun? seviyorum, çocuklarını seviyor musun? seviyorum, Ya Ali bu kadar sevgiyi nereye sığdırıyorsun diyor. Bütün bunları ayırmak lazım, bütün sevgileri at sadece Hakk sevgisi kalsın manasına anlamayalım diye, bunu sevgileri nasıl bilelim, nasıl hareket edelim çevremize diye, Efendim diyor, şu anda cevap veremeyeceğim, müsaade ederseniz bu akşam düşüneyim de, yarın sabah cevap vereyim diyor, peki diyor Efendimiz (Sav).

Gidiyor eve, oturuyor başlıyor düşünmeye, Fatıma validemiz: Ya Ali sende bir hal var, düşüncelisin diyor, işte o da söylüyor: Ya Fatıma, kutlu babana gitmiştim bana böyle böyle bir soru sordu, cevabını veremedim onu düşünüyorum. Fatıma validemiz o kolay diyor: Tabi ki babanın sorduğu soru güzel, Allah'ı seviyor musun, seviyorsun tabi bunların hepsi gerçek, Allah'ı imanınla, zatınla, varlığınla seviyorsun, babamı, Peygamber muhabbetiyle yahut baba muhabbetiyle seviyorsun, eşini, beni nefsinle seviyorsun, çocuklarını da merhametinle seviyorsun diyor. Bunun üzerine Efendimizin yanına gidince. Efendimiz (Sav): Ya Ali düşündün mü diyor? düşündüm Efendim diyor. İşte Allah'ı imanımızla seviyoruz, sizi muhabbetimizle, Peygamber muhabbetiyle seviyoruz, Fatıma'yı nefsimle seviyorum, çocuklarımı da

merhametimle, şevkatimle seviyorum dediği zaman, Efendimiz (Sav) biraz tebessüm etmiş, bundan Peygamber kokusu geliyor demiş. Yani kendi kızından kaynaklandığını anlamış yani Peygamber ailesinden geliyor bu koku, bu cevap diye.

İşte Hakk sevgisi bütün sevgilerin üstünde olacak, bireysel varlığımız var, fiziki yaşantımız var, abdiyetimiz, beşeriyetimiz var bu da bir gerçek, uluhiyet halinde yaşayamazsın ki bütün gün, Efendimiz (Sav) bile dünyadan canı sıkıldığı zaman "Erihni Ya Bilal" göster ya Bilal diye söylermiş, o da okurmuş ya ezan okurmuş, ya ilahi okurmuş, Hz. Rasulullah (sav) mana âlemine uruc edermiş, orada belirli süre kaldıktan sonra, Aişe validemize seslenirmiş: "Kelliminü Ya Hümeyra" tekellüm et bana, konuş Ya Aişe dermiş.

Aişe validemiz konuşmaya başladığı zaman, dünyaya döndürürmüş Efendimiz (Sav). Hep miraçta olsa yaşanır mı, bu işleri kim yapacak. Burası da bir gerçek, o zaman dünya yaşantısı olmaz. İşte ben yüzümü pak olarak yani yeri ve semaları var edene çevirdim, ben müşriklerden değilim. Müşriklerden değilim demesi, bizim muhabbetimiz herhangi bir varlığa muhabbetimiz Hakk muhabbetinin üstündeyse yani birinci derece de beşeri münasebetlerde ki muhabbetimiz varsa biz şirk ehliyiz, muhabbet ehli değiliz ve Rabbımız da o ne yazık ki. İstediği kadar Allah'a elini açsın ama gönlünde Hakk sevgisinin üstünde bir sevgi varsa o gizli şirk, müşriklerden sayılır, sureten değil ama bâtınen şirk hükmündedir, Hakk'ı da bulması mümkün değil artık onun. İşte bu yüzden.

- «Ben yüzümü, pak olarak: Yeri ve semaları yaratana çevirdim...

Ben, müşriklerden değilim...»» (6/70)

İlk şirk kişinin kendi varlığında başlar, Kendini ayrı Hakk-ı gayrı görüyor ise zahiren şirk hükmündedir. Zahir ve batını varlığında ve alemde, birleştiren kimse. ***Ben, müşriklerden değilim...»»*** Diyebilmektedir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

CEMAL

23. BÖLÜM

C E M A L

Bil...

Yüce Allah'ın CEMAL sıfatı, üstün vasıflarından ve güzel isimlerinden ibarettir...

Zat-ı mutlağın Cemal ismi, kendisinde/zatında gayriyyet olmadığından perdesiz/hicapsız varlığının ifadesidir.

Umumî bir mana ile, CEMAL sıfatı, yukarıda anlatıldığı gibidir...

Cemal sıfatının, iki hali ile bilinmesinde yarar vardır, bir kendi kendindeki zatı itibari ile, iki zuhurlarındaki mahalli zat-ı ile olan Cemaliyetidir.

Hususî bir mana ile alınınca, şu sıfatlar da CEMAL sıfatı sayılır: Rahmet sıfatı, ilim sıfatı, lütuf ve nimet sıfatı, cud, rezzakıyet ve hallakıyet sıfatı, nef' sıfatı...

Rahmet sıfat-ı rahmaniyetidir ki, bu hususta, "halakal ademe ala suretirrahman" işte bu yüzden Ademin halkıyyeti öncelikle sureti Cemaliyye ağırlıklıdır. İlim sıfatı ise evvelâ gene Adem mahallinde "alleme Ademel esma-e külliha" hükmü ile bütün isimlerini Cemal ağırlıklı bildirmiştir. Lütuf, nimet ve Cud, cömertliği ise. Allah-ın bütün varlığa ilk rahmeti odur ki, Rahmaniyetinden varlık vermiştir. Bu lütuf ise Cemalindendir. Halkıyyet sıfatı ile halkedilmiş olan varlıklarında rızıklarını da verecektir.

Bunlara benzeyen sıfatları da aynı şekilde CEMAL sıfatına bağlamak gerekir...

Bu arada, müşterek sıfatlar da vardır... Bu sıfatlar bir yüzüyle, CEMAL'e; diğer yüzüyle de celâle bakarlar...

Bütün esma-i ilahiye de hem Cemal hem Celal vardır, hangisi öne çıkıp faaliyette olduğu süre içinde diğeri geriye çekilip perdelenmiş olur.

Bu müşterek sıfatlardan rabb ismini ele alalım:

a) Terbiye ve yaratma İtibarı ile CEMAL ismi;

b) Rübubiyet ve kudret yönü ile, celâl ismi sayılır.

Yani Rabb sıfatından hem Celal, hem Cemal zuhura gelmektedir. Çünkü özü terbiye, yerine göre, Celaliyle de terbiye eder, Cemaliyle de terbiye eder.

Allah ve rahman ismi de aynı şekildedir... Ama, rahim ismi böyle değildir... O, CEMAL ismidir...

Çünkü Rahim tecellisinde kırma, dökme yoktur, doğrudan hep merhamet vardır.

Bilesin ki...

Yüce ve sübhan olan Hakkın CEMAL'i, her ne kadar çok çeşitli ise de, burada iki çeşitte sayılabilir...

BİRİNCİ ÇEŞİT: Manevî olanıdır...

Bu, güzel isimlerin ve yüce sıfatların manalarından ibarettir...

Ve bu çeşit, yüce Hakkın kendisini müşahedeye hastır...

Bu hususta A.A.Konuk Mesnevi ve Füsus şerhlerinde, İnci hadisini şerh ederken şöyle demiştir.

“Nazarı Cemal, Hakk’ın vechinin kendi nuru ile tecellisidir ki, bunda örtünme yoktur.

İKİNCİ ÇEŞİT: Surî olanıdır…

Yani surette görünen de, olanıdır.

Bu çeşit, kendinden:

- Âlem-i mutlak…

Burada mutlakiyyet, itibaridir. Çünkü alemin hepsi kevn ve fesay/olmak ve bozulmak itibari ile asli olarak mutlakiyyeti yoktur. Ancak bu varlık alemi gene de Yüce Sübhanın varlığında var olduğundan, bu yönüyle de,

- Âlem-i mutlak…

Olarak bahsedilen mahlukattan ibarettir…

Bir yönü ile mutlak, zuhur yönü ile de mukayyet/kayıtlı ve sınırlı bir âlemdir.

Bu ikinci çeşit, bütün parçalarına ve değişik şekillerine rağmen, mutlak bir İlâhî güzellikten ibarettir. O güzellik, bu heyet tecelligâhında zuhura gelmiştir…

Bu âlemin çeşitli olması, bütün esimlerin ve sıfatların zuhur yeri olmasındandır. “Feeynema tüvellu fesemme vechullah/nereye dönerseniz Allah-ın vechi oradadır” (2-115) ayeti bu hakikati çok güzel anlatmaktadır. Ancak idraklere göre görecelidir. Şeriat tarikat mertebesinde başka değer, hakikat marifet mertebesinde başka değer ve anlayıştadır. Bura da ki bahsi geçen tarif hakikat ve ma’rifet mertebesinde ki idrakidir. Hakk’ın cechinin olduğu yerde İlâh-i vecih olduğundan, her zuhur mahalli mutlak güzeldir.

İşbu tecelligâha ise:

- Halk…

Yani bütün tecelligâh, bütün âlemde tecelli yeri, tecelligah yerine halk ismi verilmiştir.

Bu âlemi, ehli zahir şeriat ve tarikat mertebesi itibari ile

mahluk/halkedilmiş-yaratılmış olarak görüp ve böyle kabul ettiğinden Hakk batın halk zahir olmuştur. Yani onların anlayışına göre bu âlem ayrı, yüce sübhan ayrıdır. Bu anlayış ise zahiri tenzih'tir. Mutlak ve kadim tenzih değildir.

- Halk... - İsmi verilmiştir... Bu ismin verilmesi de ilâhî güzellik cümlesinden sayılır...

Çünkü hakikat-i itibari ile "halk, Hakk'ın ta kendisidir ve halk ismi ile kendini perdeleyip Cemalini sureta Celali ile perdelemiştir." Çünkü Hakk'ın mutlak vechinin perdelenmesi Celaliyeti yönündendir.

"Zül celâli vel ikram" olması yani ikramının Celâli yönden gelmesi, zuhurdaki Celâli varlık perdesinin açılmasıyla Cemâline ulaşılacağı açık olarak bildirilmiştir. Yani Celâlin kalktığı yerde Cemâli ortaya çıkmaktadır. O halde varlığın gerçek Cemâli halini idrak edebilmemiz için suret görüntüsünü sıret yani iç hali hakikat-i ile görmemiz lâzım geldiğidir.

Böylece olunca, bu âlemdeki çirkin, ondaki güzel gibidir.

Çirkinlik ve güzellik göreceli bir anlayıştır. Aslında bulunduğu hale göre her şey güzeldir. Bir şeye çok güzel dediğimizde onun güzelliğini ifade etmiş oluyoruz. Ayrıca çok çirkin dediğimiz zaman da o çirkinliği yüceltmiş oluyoruz ki, bu husus aynı zaman da onu yüceltmektir. Yüceltilen ne ise o da güzellik demektir.

Arının aradığı güzel çiçeklerdir. Tezek böceğinin aradığı güzel tezektir. Bu yüzden güzellik çirkinlik görecelidir. Aslında kendi sahasında her şey güzeldir. Eğer her şey güzel olmasaydı halkedilmezlerdi. "Allahu cemilün yuhubb'ul cemâ/Allah güzeldir, güzeli sever" Allah-ın severek zuhura getirdiği her şey de güzeldir. Çünkü kendi isimlerinin ve sıfatlarının zuhurlarıdır ki bunlarda mutlak güzeldir.

Perdeli ve gafletle görüldüğü zaman Celâli ve çirkin, perdesiz ve irfaniyetle görüldüğü zaman Cemâli ve

güzeldirler. Bu yüzden güzellik ve çirkinlik bulunduğu mahalline göre görecelidir. Mutlak değildir.

Bunun böyle oluşu, ilâhî CEMAL tecelligâhlarından bir tecelligâh olmasına bağlıdır… CEMAL sıfatının çeşitli görünüşü itibarlarına bağlı değildir…

Sebebine gelince: Güzelin bir vasfı da; çirkini, çirkin vasfı ile ortaya çıkarmaktır…

Yani güzel denen bir şey olmasa idi, çirkinlik anlaşılmaz idi. Bunların hepsi kendi mertebelerine göre görecelidir. Çünkü Yüce zatın isimleri/Esma-ul Hüsna zıt isimlerde meydana gelmiştir.

Taki, varlıktaki mertebesini korusun…

Yani çirkin de kendi yerini korusun, güzel de kendi yerini korusun. Çünkü bunlar itibari şeylerdir. Görecelik üzere, çirkinse hangi dereceye, hangi ölçüye göre çirkin, güzelse hangi ölçüye göre güzeldir.

Aynı şekilde, ilâhî güzelliğin güzel cinsini kendi güzel şekli ile çıkarması da, kendi varlığını koruması babındadır.

Bilesin ki…

Eşyada bulunan çirkinlik, itibari bir çirkinliktir… Onun özünde bulunan bir çirkinlik değildir…

İtibar edilen, yani öyle kabul edilen, aslında olmayan ama hükmen kabul edilen bir oluşumdur.

Bu âlem, aransa taransa, ancak itibarî bir çirkinlik bulunur…

Aslında çirkinlik denilen anlayış, nefsi nefsin varlıkları ayrı görüşünden kaynaklanmaktadır. İlâh-i nefs ise bunları kendi bünyesinde tevhid görüşü itibari ile birlemiştir.

O halde; Bu varlıktan, mutlak çirkinlik hükmünü

kaldır; mutlak güzellikten başka bir şey kalmaz...

İlahi Cemal bütün varlıkta zuhura gelmişse, bura da çirkinlik diye bir şey bulmak mümkünmüdür.? Çirkin ifadesi bizim isimlendirdiğimiz tanımlardır, beşeriyetin kendi anlayışına göredir, o da itibari bir çirkinliktir. Hakk'ın indinde çirkin değildir zuhur yeri itibari ile göreceli çirkinliktir.

Hele bir bak: Masiyetlerin çirkinliği, ancak yasak oluşlarına bağlı bir çirkinliktir...

Bu âlemin şartları karşılıklı hükümlerin olması gerektiğinden ve bu da, imtihan için gerektiğinden, güzel çirkin kerih/kötü, hasen/güzel ifadelerinin bunların zuhurlarının da olması lâzım gelmektedir. Bunlar dünya imtihan yeri olarak bura da gerekli ifadelerdir.

Kötü kokuların çirkinliği ise, kendisine hoş gelmeyen içindir... Ama o, pislik böceklerine göre ve tabiatına hoş gelenler için, güzellikler arasında sayılır...

Demin dendiği gibi itibaridirler, bizim nefsimiz kötü, iyi diye ayırdığından, nefsimizin işine gelenlere biz güzel, gelmeyenlere de çirkin diyoruz, ama aynı şekilde bizim kötü dediğimiz, onlara güzel, bizim güzel dediğimiz, onlara kötü gelmektedir, böylece hükümler göreceli olmaktadır. Yani asalet bir çirkinlik değil, itibari bir çirkinlik oldu, güzellik asaleten oldu. Çünkü Cenab-ı Hakk, bütün âlemde zuhura geldiğine göre, bu âlemdeki varlıklarda, onlara bir tecelligah olduğundan, Allah'tan da çirkin diye bir şey zuhur etmeyeceğine göre bütün güzellikler ondan oldu. İşte şurası gerçek tenzih hakikatini bize anlatıyor. Hani Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ediyoruz diye, çirkinlikleri, güzellikleri ayırıyoruz ya, işte gerçek tenzih evvela kendimizi yüce zat-ı yanlış anlamaktan tenzih etmeliyiz, anlayışımızı, idrakimizi tenzih etmeliyiz, kendimizi tenzih etmeliyiz, Allah'ı tenzih edecek bir husus yoktur, ama zahir ilim Allah'ın yani Allah'a elbise biçiyor, Allah şunu yapmaz, bunu yapmaz, Allah şöyledir de, böyle değildir de, kendine anlayışına göre beşer görüşüne göre onu anlamaya ve anlatmaya ve de ona vasıf

vermeye çalışıyor. Onu vasıflandırıyor ama Allah'ın vasıfları arasında bu vasıflar yoktur, biz ona vasıf izafe ediyoruz. Biz, tenzihi o eksik gördüğümüz şeyi biz tenzih etmemiz lazım, eksik görüntüyü tenzih etmemiz lazımdır, yani şuraya baktığımız zaman bir eşyada bir eksiklik gördükse, bu noksanlıktan Allah'ı tenzih ederiz diyoruz, Allah böyle bir şey yapmaz dediğimiz zaman biz onu sınırlandırmış oluyoruz, sınır dahiline getirmiş oluyoruz, nasıl yapmazmış, niye yapmazmış, sonra yapılan şeyin ne olduğunu bilmiyoruz ki, nasıl onu vasıflandıralım. Şartlanmış bir bilgi ile, hakikati olmayan bir bilgi ile, biz onu sıfatlamış o vasfı ondan kaldırmış oluyoruz. Onun malını ondan almış oluyoruz.

Kötü kokuların çirkinliği ise, kendisine hoş gelmeyen içindir...

Yani kötü kokuyu çirkin diye biz almadık, çirkin dedik ama bize hoş gelmediği için, bize göre kötü ama o pislik böceklerine göre ve tabiatına hoş gelenler için güzellikler arasında sayılır. Bizim çirkin dediğimiz şeyden, belirli bir aşamadan sonra güzellik çıkıyor. Mutlak çirkinlik yok, görecelidir. Mutlak olan güzellik var. O da Cenab-ı Hakk'ın cemal tecellisinden meydana gelmektedir. İşte o kendi kemalinde, çirkinlikte değildir.

Her şey kendi bulunduğu mertebe itibariyle kemalindedir veya her şey kendi kemalindedir. Bunun dışında âlemde zeval diye bir şey düşünmek veya söz konusu etmek Cenab-ı Hakk'a o zevalin sahibi olduğunu söylemiş olmak olur. Yani zeval üreten, zevalde zuhura gelen bir varlık olarak düşünmüş olmamız gerekir ki, bundan tenzih ederiz. Cenab-ı Hakk, nerede, neyi meydana getirmişse o orada mutlak bir kemalattır ama göreceli olarak bazısına ters gelir, bazısına doğru gelir. Bu da demin dendiği gibi izafidir, mutlak değildir. Çünkü orada o koku, geçici bir süredir o koku mutlak olması için ebedi olması lazımdır. Geçici olan şeyde mutlak değildir, izafidir.

Bu arada, misal olarak ateşi de sayabiliriz...

Ateşin çirkin tarafı, onunla yakılıp ölene ve telef olana göredir... Ama, semendel böceği için, gayet güzeldir...

Semendel: Bir hayvandır... Hayatı ise, ancak o ateş içinde geçer...

Lav ağızlarında yaşıyormuş, o semendel denen hayvan, küçük bir hayvanmış, ateşten hayat buluyor, ateşte yaşıyor. İşte bizler için o ateş zarar verici ama onlara da toprak zarar vericidir. İşte birine zahmet olan, birine rahmet olmakta. Her ikisi de göreceli olmaktadır.

Balığa ihtiyacının üstünde ki hava kötü/çirkin, kuşa ise ihtiyacının üstünde olan su kötü/çirkindir. Birine hayat veren diğerine ölüm vermektedir. O halde hepsi görecelidir.

Durum, yukarıda anlatıldığı gibi olunca: Yüce Allah'ın yarattıklarında, çirkin diye bir şey yoktur... O çirkin görünen, aslında güzeldir.

Mutlaka kendi güzelliği vardır. İşte bütün âlemde cemal tecellisinin olduğu düşünüldüğünde çirkinliğe bir yol kalmaz.

Zira o: Yüce Hakkın güzelliğinin ve CEMAL'inin suretleridir...

Gözünden benlik gafletini kaldırdınmı, her şeyin ne kadar güzel olduğunu müşahede eder, Rabb-ın hakkında ki bilgin gerçek bilgiye ulaşmış, sende kendini hakikatin itibari ile tanımış olursun.

NETİCE: Eşyaya çirkinliğin gelmesi, ancak itibarî yollardandır...

Bu arada, yine misal olarak güzel kelimeleri de söyleyebiliriz... O güzel kelimeler, bazı zamanlarda; itibarî yollardan çirkin olmaktadır...

Halbuki onlar: Kendi özlerinde güzeldir...

Kelimeler, harflerden meydana geliyor, mesela, birisine hakaret manasına bir söz söyledik, o kelimelerin harflerini

ayrı ayrı koyduğumuz zaman her harf kendi güzelliğini ortaya koymaktadır. İşte bu güzelliklerden bir kaç tanesini alıp yan yana getirdiğimiz zaman, bizim kafamızda çirkin dediğimiz bir kelime oluşuyor. Mesela kötü kelimesi, dört harften meydana geliyor, onları ayır hepsi başlı başına çok güzel birer harftir bir kötülüğü yoktur, yani eksikliği yoktur. Bunu biz düzenlemiş oluyoruz yani insan bu harfleri düzenleyerek o kötülüğü, çirkinliği ortaya çıkarmış oluyor. Dolayısıyla sonradan olma, itibari oluyor. Yine onu, o kelimeyi çöz, harfleri kendi yerine koy yine güzel, ama bunun yanında güzel olacak bir kelime oluşturalım o harflerden, zaten güzel yine güzel olmuş oluyor yani itibari oluyor.

Buraya kadar anlatılan takdim yollu cümlelerden anlaşılacağı gibi; bu varlık, kemali ile yüce Hakkın güzel suretinden ve CEMAL mazharlarından ibarettir…

Bu âlemin kendilerine göre hiçbir varlıkları yoktur, sadece birer isimden ibarettirler, hal böyle olunca ne güzellikleri vardır ve nede çirkinlikleri. Aslında kendi varlıkları yoktur ki sıfatları/vasıfları olsun.

O zaman bu görülenler nedir? Bu görülenlerin hepsi Yüce Hakk'ın sıfatlarının ve isimlerinin manalarının suretlenmiş görüntüleridir. O halde aslında güzel çirkin diye dahi ayıracak bir halimiz yoktur, hiç yorum yapmadan sadece sureti ilâhiye yi hayret ve hayranlıkla seyretmekten başka geriye bir şey kalmamıştır. Bu hususta rahmetli Nusret Babam, mevlâm rahmet eylesin, oğlum anladınsa "ebsem/sesiz sözsüz" ol derdi yani bunu idrakinde yaşa, ancak soran olursa bu hakikati ehline anlatırsın derdi. Yeri geldi burada kısaca bahsetmiş olalım.

- Bu varlık, kemali ile…

Şeklinde söylediğimiz cümlenin, her şey kapsamına girer…

Yani her şey kendi kemalindedir. Başka mahalle göre

zeval gözükse bile, kendi zuhurunda kendi kemalindedir. Kemal ise hakikat-i itibari ile Cemâldir.

Meselâ: Hisle görülen, akıl yoluyla bulunan, vehmedilen, evvel, âhir, zâhir, batın, söz, fiil, suret ve mana...

Bütün bunlar, yüce Hakkın CEMAL suretleri ve kemalinin tecellilerinden ibarettir...

Bu hakikatleri iyi anlamamız lâzım gelmektedir. Bu âlem zahiren görüldüğü gibi hiç değildir. Madde görünümünde olan "Ruh-u külli'den ve Nur-u İlâhiden ibarettir.

Bu yüzden (24-35) "Allahu nurüssemavat-i vel ard/Allah göklerin ve yerin Nûr'udur" bilgisi bu sahada çok büyük bir bilgi ve yaşam hazinesidir.

- Kaside-i Ayniye...

Adlı eserimde, yukarıdaki manalar üzerine şöyle yazdım:

Tecelli ettin eşyaya, ta, yarattığın zamandan;
O işte... senden ırak gibi perde sarındığından...

Bitişilmiş hiç değilsin, ne de ayrılan bir paysın;
Sen, ancak bir pay verdin kâinata güzel zatından...

Rütbenin hükümleridir, eşya gerektirdi onu;
Uluhiyet sıfatı zıddı da toplar olduğundan...

Kâinat sensin bir Hak olarak, sensin önderimiz;
Sensin yükselen, özünde düşücü olmadığından...

Halk temsilde neye benzetilir, ancak kardan başka;
Sen su gibisin, için için kaynayıp aktığından...

Gördük tahkikimizde, kar suyunun gayrı olmadı;
Ancak, bir hükme bağlanmış öz yolların çağrısından...

Lâkin kar eridikte, aldığı hükmü hepten kalkar;
Su hükmü konur ona, bir emr-i vaki olduğundan…

Zıdlar da tümden birleşmiş oldu o yüce birlikte;
Zıdlar yok oldu, onlardan yana o parladığından…

Her yücelik güzelliği içinde bir suret oldu;
Dalın filiz verdiği her boyda nurlar saçtığından…

Kâküllerinden tura gibi görülen her siyah ben;
Tut, onun ak yanaklarından beliren her allıktan…

Gördüğünü öldüren sürmeli gözdeki her bakış;
Al kirpiklerin acem kılıcı gibi dalmasından…

Asmalarda hurma salkımları gibi her esmerin;
Baştan aşağı yol yol salınıp gelen saçlarından…

Her tatlının dahi, tatlılıkla parladığı zaman;
Her CEMAL sahibinin güzellikte üst oluşundan…

Her latif ki yücelmişi, ya da incedir iyilikte;
Her çelil ki, görünür onun açık hali lûtfundan…

Bu güzellikler onun içindir ki yazdım namına;
Tevhid eyle şirke kayma onun geniş alanından…

Sakın:

- Bu güzellikler başkasının…

Sözünü etme:

Güzellik de, çirkinlik de ona döner zat yolundan…

Çirkinlikten bir şeyi işine bağladığın zaman;
Hemen güzel manaları gelir sana koşaraktan…

Çirkinin noksanını hep tamamlar onun CEMÂL'i;
Bu makam noksan, kabahat makamı olmadığından...

Düşüğün kadrini dahi yükseltir onun celâli;
Düşüğü yükselten odur, özünde parladığından...

Yüce Hak namına dizgini sal gördüğün her şeyde;
Zira onlar tecellilerdir, gelir yapıcısından.

Burada bilmen gereken bir şey daha var... Ki bu; CEMAL sıfatının manevî yönüne aittir...

Bu âlemin bir zahir/görünen ve bir de batın/baş gözü ile görülmeyen, ancak idrak ile eserlerinden bilinen tarafı vardır.

CEMAL sıfatının manevî yönü, yüce Allah'ın isimlerinden ve sıfatlarından ibarettir...

Cemâl sıfatının manevi/batın yönü kendi varlığında ki kendi öz halleridir.

Yüce Hak bu manevî yönü, isimlerinin ve sıfatlarının kemal durumunu müşahedeye tahsis etmiştir...

Yani bu hakikatler ancak müşahe de ile idrak edilecek hususlardır.

Bu yön, Hakka tahsis edilen bir müşahededir...

Hakk'ın kendi zatında kendi idrak ve yaşantısıdır.

Bunun dışında umumî bir müşahede durumu vardır ki; o, Hakka tahsis edilmemiştir...

Umumi müşahede durumu ise halka tahsis edilmiştir ki, Hakk'ın halk ismiyle kendini gizlemesidir.

Mutlak bir marifetullah ve irfaniyet bilgisi olmadan bu sırrın çözülmesi mümkün değildir.

Yukarıda ki manayı biraz açalım:

İtikad ehli kimselerden her birine gereken odur ki, yüce Rabb'ının güzel İsimleri ve yüce sıfatlarına vb. vasıflarına yakışan bir itikada sahib ola...

“İtikat/inanç-inanmak” Bu kelimenin ifade ettiği manayı çok iyi bilmemiz lâzımdır. Acaba! İtikat ettiğimiz ve böylece yöneldiğimiz varlık gerçekten nedir? Hayali bir itikatmı yoksa gerçek bir itikatmı? İtikadın bir çok yönleri olmakla birlikte, iki ana kola ayrılmaktadır.

Birincisi. Gayb’ta olan bir Allah-a gaybi ve hayali itikat.

İkincisi ise, Hazırda olan bir Allah-a gerçek ve müşahedeli itikat’tır.

Durum, böyle olunca: Her suretten doğan müşahede, itikad edene göre değişik olur...

Yani bir eşyaya on kişi bakar, on kişi de değişik hükümde bir itikat olur. Çünkü irfan ve idrakine göre, itikadına yön vermiş olur.

Sonra, müşahede yönünden görülen sıfat da yüce Allah'ın CEMAL sıfatıdır...

Cemâl sıfatı diğer sıfatları gibi bütün varlıkta faaliyette’dir.

Böyle olunca, o suretteki CEMAL zuhuru, zarurî bir zuhur olur... Manevî bir zuhur olmaz...

Zaruretten kasıd, hengi tecellide olacaksa o mananın zuhuru gereği orada zaruret ismini alırki değerlerinden ayrı bir sahası ve manası olsun. Rezzak tecellisinin rızık vermesi kendi zaruretindendir.

İşbu mana icabıdır ki: CEMAL sıfatının manevî yönünü, tam olarak müşahede yolu ile bulmak muhal olur...

Sonsuz âlemlerde her mertebesi itibari ile bunları tafsil olarak anlamak mümkün değildir. Çünkü sayıya ve sıralamaya tabi tutmak mümkün değildir.

Orası, ancak yüce Allah'a ve onun bağlılarınadır…

Anlamayanların sözlerinden yana, yüce Allah, tam bir yüceliğin sahibidir.

Tevhid eğitimi almamış bir kimsenin bunları hemen anlaması pek mümkün değildir. Ancak ehli yanın da tevhid-i alt yapısını oluşturduktan sonra anlamaya başlaması mümkündür.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

CELÂL

24. BÖLÜM

C E L Â L

Bilesin ki…

Yüce Allah'ın CELÂL'i zatından ibarettir… Ama, isimlerinde ve sıfatlarındaki zuhuru olarak… Olduğu gibi ve icmal yolundan…

Aslında yüce Allah-ın bütün isim ve sıfatları zatından ibarettir. En evvel, Rahmaniyyet-i ile bütün âlemlere rahmet ederek vücud verip bu vücudun inşa/şekillendirmesi için bir miktar güce ihtiyaç olduğu açıktır. İşte bu güzün sıfatı "Celâl"dir. Yani "Celâl" sıfatı bir bakıma inşa, tesviye, düzenleme demektir. Bu ise rahmetin ta kendisidir.

Cem-iyyet-i İlâhiye olarak bütün âleme baktığımızda manzara budur. Bunun dışında bir tecellinin zuhura gelmesi mümkün olmaz.

Tafsil yolundakine gelince; o zaman: Azamet, kibriya, mecd, senadan ibaret kalır… Keza her cemal de onundur… Ama, zuhurda şiddet kesbettiği zaman…

Celal ile cemal arasındaki en büyük fark işte budur. Zuhurda şiddet kazandığı, kesbettiği o zaman celal ismini alır. Zuhura çıkarkenki, doğum şiddet Celâl, zuhura çıkınca görülen ise Cemâl'dir.

... Ve o zaman:

- CELÂL ismini alır...

Celâl ile düzenlenen bir suret, kesilip biçildiğinde kemâle erip tamamlandığı zaman, aldığı isim Cemâldir.

Kaldı ki, her CELÂL de, cemal sıfatınındır... Haliyle bu oluş, halka zuhurun ilk anlarına rastlar...

Kaynak isim Cemâldir. Ancak bu cemâlin zuhuru için bir güce ihtiyaç vardır o güç ise Celâldir.

İşte o zaman:

"Feeynema tüvellu fesemme vechullah/Nereye dönerseniz Hakk-ın cechi ordadır" (2-115) hükmü ile zuhurun "Vecih/Cemâl" olduğu açık olarak bildirilmiştir.

- Cemal...

Bütün zuhurda olanların hepsi "Cemâl,

Adı ile söylenir...

Yukarıda anlatılan mana icabı olarak, şöyle demişlerdir:

- Her cemal için CELÂL vardır... Her CELÂL için cemal vardır...

Zül Celali ve'l-ikram, ikram Celalinden gelir. İkram Celal sahibinden gelir. Yani ikram Cemalden gelmez, evvela Celal yani şiddetli bir çalışma gerekiyor, biraz zorlanma hareket gerekiyor ki, varlık perdesi açılmış olsun, işte ondan sonra cemali gelmiş yani açılmış olur.

Halkın elinde bulunan yüce Allah'ın cemaline gelince: Ancak CELÂL sıfatının cemalidir; ya da cemal sıfatının CELÂL yönü...

Halkın elinde bulunan yani, Hakk-ın Cemâl ve Celâlinden yansıma yapan halka ait olan bu sıfatları kullanmak bir eğitim ve bilinç işidir.

Bu bilinç ise iki türlüdür.

Birincisi, Kişinin kendisini bilmesi yönü ile kullanmasıdır ki, bu şekilde kullanış Hakk'a vekâleten kendine asaletendir.

İkincisi ise, Kendini tanımadan ve ne olduğunu bilmeden nefsaniyeti ile kullanmasıdır ki, bundan mutlak sorumludur. Çünkü diğerleri gibi Hakk-ın bu isimlerine de sahip çıkmış olduğundan ve bunları nefsi yönde kullandığından, her kullandığı yer hakkında sorumlu olacaktır.

Mutlak cemal'e ve mutlak CELÂL'e gelince: Bunu müşahede, ancak Allah'a mahsustur...

Halkın bu babda hiç bir ayağı yoktur... Bu yolda hiç bir kıdemi yoktur...

Biz, CELÂL sıfatını anlatırken:

- Yüce Allah'ın CELÂL'i, zatından ibarettir... Ama, isimlerinde ve sıfatlarındaki zuhuru olarak...

Demiştik...

Böyle olunca: Durum yüce Allah'ın özünde olduğu gibidir... Bunu müşahedeye ise başkası için imkân yolu yoktur...

Ayrıca, cemal sıfatı için ise:

- Cemal onun yüce vasıfları, güzel isimlerinden ibarettir.

Şeklinde bir cümle kullanmıştık...

Bütün bunlar gösteriyor ki: İsimlerden ve sıfatlardan tam olarak halkın faydalanması muhaldir...

Zat-ı Zülcelâle ait olan isimlerin halkı/zuhuru yönünden kullanılması mümkün değildir. Ancak bunlar ve diğer isimlerin yansımaları kullarının kullanımına tahsis edilmiştir.

Diğer taraftan kulunun aynı zaman da Hakk'ın halifesi de olması bakımından, gene bu isimler kendine asaleten Hakk'a vekâleten, o kulun üstünden zuhur edip kullanılmaktadırki, Bu âlemin nizamı ve devamı için lazımdır.

Sebebine gelince: Anlatılan durumların dışında yüce Allah'ın katında tercihli ve özel olarak ayrılan isimleri ve sıfatları vardır...

Bunun adı ise:

- Cemaldir...

Halka zuhuru ise, bu yoldan olur...

Şümullü manası ile, cemal ve şümullü manası ile CELÂL ancak yüce Allah'a mahsustur...

Bunda şüphe yoktur, kul bunları ne kadar geniş kullanırsa kullansın ancak kendindeki çok sınırlı bir saha içinde kullanabilir. Bu ise Hakk'ın halkına rahmetidir. Eğer kul bütün isim ve sıfatları kendine tahsis edilenden çok daha fazla kullanma gücüne sahip olsaydı dünyanın düzeni bozulurdu. Çünkü genelde kul bunları kendi yönünden nefsi mana da kullanacağı için başkalarına çok daha fazla zarar verecekti. Bu yüzden Hz. Zülcelâl/Celâl sahibi Rabb-ımız bizlere sadece bireysel işlerimizi görecek kadar bütün isimlerinden verip büyük lütuflarda bulunmuştur.

Bu sıfat ve isimlerini onun istediği istikamette kullanmak gerçek kulluğun şiar/işareti. Onun istemediği sahada kullanmak ise isyanın şiar/işaretidir. Ve sonsuz bir mes'uliyeti vardır. Bu halden Rabb-ımıza sığınırız.

Yukarıda anlattığımız manaları, anladıktan sonra, bilesin ki: Yüce Hakkın sıfatları ve isimleri zatının gerektirdiği hakikatler yönünden dört kısma ayrılır...

Şöyle ki:

a) Cemal sıfatları kısmı...

b) CELÂL sıfatla

c) CELÂL ve cemal sıfatları arasındaki müşterek sıfatlar... Bunlar, kemal sıfatlarıdır...

d) Zatî sıfatlar kısmı...

İşbu dört kısımda toplanan isimleri ve sıfatları aşağıda, ait oldukları kısımlara göre sıralamış bulunuyorum...

BİRİNCİ KISIM: Zatî sıfatlar ve isimler kısmı:

Allah	***Es-Samed***
El-Ahad	***El-Kuddûs***
El-Vahid	***El-Hayy***
El-Ferd	***En-Nur***
El-Vitr	***El-Hak***

(Toplam: ON)

İKİNCİ KISIM; CELÂL sıfatına bağlı isimler ve sıfatlar kısmı:

El-Kebir'ül-Müteal El-Müntakimü Zül-CELÂL Vel-İkram

El-Aziz'ül-Azim *El-Mani*

El-Celil'ül-Kahhar *Ed-Darr'ül-Varis*

El-Kadir'ül-Muktedir *Es-Saburü Zül-Batş*

El-Macid'ül-Velî *El-Basir'üd-Deyyan*

El-Cebbar'ül-Mütekebbir *El-Muzib'ül-Mufdil*

El-Kabiz'ül-Hafid *El-Mecidüllezi lem yekün lehu küfüven ahad*

El-Müzill'ür-Rakib

El-Vasi'üş-Şehid *Zül-Havliş-Şedid*

El-Kaviyy'ül-Metin *El-Kahir'ül-Gayyur*

El-Mümit'ül-Muid *Şedid'ül-İkab*

(Toplam: KIRK)

ÜÇÜNCÜ KISIM: CELÂL ve cemal sıfatları arasında müşterek olan kemal sıfatları kısmı:

Er-Rahman'ül-Melik *El-Evvel'ül-Âhir*

Er-Rabb'ül-Müheymin *Ez-Zâhir'ül-Batın*

El-Halik'üs-Semi *El-Veliyy'ül-*

Müteal *Malik'ül-Mülkîil-*

Muksıt

El-Basir'ül-Hakem

El-Adl'ül-Hakim *El-Cami'ül-*

Ganiyyüllezi leyse kemislihi şey'ün

El-Veliyy'ül-Kayyum

El-Mukaddim'ül-Muahhir *El-Muhit'üs-Sultan*

El-Mürid'ül-Mütekellim

(Toplam: YİRMİ DOKUZ)

DÖRDÜNCÜ KISIM: Kemal sıfatına bağlı isimler ve sıfatlar kısmı:

El-Alim'ür-Rahim	***Ed-Daim'ül-Baki***
Es-Selâm'ül-Mümin	***El-Basir'ül-Berr***
El-Bari'ül-Masavvir	***El-Mün'im'ül-Afüvv***
El-Gaffar'ül-Vehhab	***El-Gafur'ür-Reuf***
Er-Rezzak'ül-Fettah	***El-Muğni'yül-Muti***
El-Basit'ül-Rafi	***En-Nafi'ül-Hadi***
El-Latif'ül-Habir	***El-Bedi'ür-Reşid***
El-Muizz'ül-Hafiz	***El-Mücmil'ül-Karib***
El-Mukit	***El-Mücib'ül-Kefil***
El-Hasib'ül-Cemil	***El-Hannan'ül-Mennan***
El-Halim'ül-Kerîm	***El-Kâmil'ü lem yelid ve lem yuled***
El-Vekil'ül-Hamid	***El-Kâfi***
El-Mübdi'ül-Muhyi	***El-Cevvadü Züt'Tavl'iş-Şafi***
El-Musevvir'ül-Vacid	***El-Muafi***

(Toplam: ELLİ ÜÇ)

Bilesin ki...

Yüce Allah'ın isimlerinden ve sıfatlarından her isim ve her sıfatın bir eseri vardır...

İşbu eser ise... o ismin ve sıfatın CELÂL'ine veya cemaline, yahut kemaline bir zuhur yeridir...

Üstte anlatılan manaya bir misal olarak malumatı alalım...

Umumî bir mana ile malumat: Yüce Hakkın, ALİM, isminin eseridir...

Yani bu bilinenler, yüce Hakk'ın Alim isminin eseridir.

Malumat olarak bilinen hemen her şey: Yüce ve sübhan olan Hak ilminin zuhur yerleridir...

Bu arada daha başka misaller vermek de mümkündür... Meselâ: Merhumat, rahmetin zuhur yerleridir...

Merhum, kendisine rahmet olunmuş demektir. Merhum ölmüş demek değil, kendisine rahmet edilmiş demektir. İşte ona ölümle rahmet edilmiş demek veya Allah rahmet etsin diye iyi niyette bulunmak. Yani varsa ağırlıkları, günahları Allah ona merhamet etsin demek manasınadır.

Müslimat, selâm isminin zuhur yerleridir...

Müslümanlar, Allah'ın selam isminin zuhur yerleridir.

Bu selâm ismine mazhar olan bütün varlık, sırf yok olma durumundan selâmeti bulmuşlardır...

İslam dininin hakikati buraya dayanıyor. Selam ismine mazhar olan bütün varlık veya selam ismine gerçek manada mazhar olan, zuhur yeri olan müslümanlar, sırf yok olma durumundan selameti bulmuşlardır. Yani beşeriyetlerinden kurtulmuşlar, kendi nefislerinden selamete çıkmışlar, Hakk ile Hakk olmuşlar demek, müslüman demektir.

Bu manada, rahmete nail olmayan hiç bir varlık

yoktur... Bu rahmete nail olma durumu şu iki halden birinde mutlaka görülür:

a) O şeyin yaratılması...

b) Özel bir rahmete ermiş bulunması...

Zaten o şeyin varlığı ona en büyük rahmettir. Allah'ın ilk rahmeti odur ki, varlığı kendi rahmetinden, rahmaniyetinden halk etti.

Sonra, yüce Allah'a malum olmayan hiç bir varlık yoktur...

Yani yüce Allah-ın bilmediği hiçbir varlığı yoktur. Çünkü zaten hepsi kendi vücudu içindedir.

Durum, yukarıda anlatıldığı gibi olunca, mutlak olma yönüyle önden sona bütün varlık cemal sıfatının zuhur yerleridir...

Bütün varlık halk edilmişler, Cenab-ı Hakk'ın cemal sıfatından zuhur etmişlerdir. Bunun ispatı, "Feeynema tuvellu fesemma vechullah" (2-115) nereye bakarsanız, Hakk'ın vechini yani cemalini görmüş olursunuz. Ama esma mertebesinden, ama ef'al mertebesinden ama zat mertebesinden, işte o demin denildiği gibi kişinin değerlendirmesine bağlı, bulunduğu halin değerlendirmesine bağlı bir özellik taşır. Onun için herkes bu âlemi bir başka türlü değerlendirmekte ama işin aslı budur, bütün varlık Allah'ın cemal sıfatından cemalinden başka bir şey değildir, görünen bütün bu âlem ve hakikaten de her mahalde bir başka güzel yüz/vecih göstermektedir.

Anlatılan mana icabıdır ki: Cemal ismine bağlı sıfatlardan ve isimlerden her biri, bir eser olma yönüyle varlığı kapsamına alır...

Hangi mahalde ve hangi surette zuhur edecekse, o suretin cemâli ile suretlenip varlık sahnesinde vucut bulur.

Amma umumî bir mana ile... amma hususî bir

mana ile...

Bir çiçeğin genelinde umumi mana ile ve o çiçeğin her handi bir yerinde hususi olarak zuhur eder.

Durum anlatıldığı gibi olunca, bütün mevcudat, yüce Hakkın cemal sıfatının zuhur yerleridir...

CELÂL sıfatı da, yukarıda anlatılan cemal sıfatı gibidir...

CELÂL'e bağlı her sıfat da aynı şekildedir...

Özellikle bir eseri gerektiren: Kadir, rakib, vasi sıfatları... Çünkü, onun eseri varlığa dağılmıştır...

İş anlatıldığı gibi olunca, CELÂL sıfatlarının bir dalı olması yönüyle bu varlık, CELÂL mazharları olurlar...

Yani bu varlığı evvela güzelliğiyle seyretmek gerekiyor ki, cemal sıfatı bu yüzden önde gelmektedir, çünkü bütün bu âlem ayna olduğuna göre evvela ilk seyredilen şey ayırmadan, fark gözetmeksizin tüm olarak Allah'ın cemal, sıfatlarıdır.

Ama bu cemalin ortaya çıkması içinde celal gerekmektedir. Mesela güneşin, o buğdayları bütün gün yakması, pişirmesi, güneş altında sonra boyunlarını büküp halsiz kalmaları celal sıfatının neticesinde oluşan buğdaylar cemalini göstermektedir. toprak altında hapis kaldıkları halde celalini yaşıyorlarken, toprak üzerine çıkmaları onların cemalini oluşturuyor. Ama yükseldikten sonra tekrar sararmaya başlaması yine cemal tecellisinin orada zuhura çıkması neticesinde oluşuyor ama en sonunda yine cemali oluşmuş oluyor. Yani celalinden cemali doğmuş oluyor, bütün varlıktada böyledir. Çocuk anne karnında sıkıntı içerisinde, işte orada celal tecellisinde, çıkınca cemali oluşmuş oluyor, ama cemalinden sonra tekrar o çocuğun üstüne tekrar celal geliyor. İşte okula gitti, büyüdü vs. gibi, yumurta içerisindeyken civciv belirli bir korumada yumurtadan çıktıktan sonra civciv dışarıda gezinmeye

başlıyor, hayat buluyor ama o nispette de tehlikelerle karşılaşmış oluyor, işte hem cemal hem celal, celal arkadan cemal geliyor. Allah Ademi Celal ve cemal sıfatlarıyla yoğurdu diyor ya, celal ve cemal parmakları arasındadır yani bu iki isim birlikte hayat sürmektedirler.

Bu manada alınacak bütün varlık: Yüce Hakkın CELÂL suretidir… Onun zuhur yeridir…

Bu makamda, CELÂL sıfatına bağlı olan isimler vardır ki, varlıkların bir kısmına tahsis edilmiştir…

Meselâ: Müntakim, muazzib, darr, mani vb. İsimler gibi…

Sayılan isimlere ve benzerlerine, varlıklardan bazıları mazhar olmuşlardır… Bütün varlıklar değil…

Haliyle, cemal isimleri böyle değildir… Onlar için:

- Varlıkların bir kısmı mazhar olur; bir kısmı da olmaz…

Diye bir şey yoktur…

Celal ismi için bazen bazen geçerli ama Cemal ismi daha geniş kapsamlıdır, yani her varlıkta ne varsa ister Celal tecellisinden gelen bir sıkıntı olsun onun ismi yine Cemal yani Allah'ın vechinin açılmasıdır ama zorluk olarak ama kolaylık, ama güzellik olarak ama azap olarak, azapta olsa yine bir cemaldir o, yine esmasının bir yüzünün ortaya çıkması ki bu Cemal, hoşluk manasına değil bir bakıma Cemali. İnsanların da Cemalleri var, çirkin Cemallerde var, güzel Cemallerde var, yani izafi olarak dediğimizde, Cemal yani zorlu hadiseler de var, kolay hadiseler de var. Bunların hepsi bir Cemal kapsamında evvela, yani görüntüye çıkması Cemal ismini alıyor.

Cemal isimleri, bütün mevcudatı kapsamına alır…

"Allah-u Cemilün yuhubbul Cemal/Allah güzeldir güzeli sever" hükmü ile bütün varlık kendinden ve kendinde zuhur ettiğine göre kendisi de zaten güzel olduğuna göre demek-i âlemde güzelden başka bir şey yoktur. Vardır denilirse bu

husus izafi ve görecelidir, denilir.

İşbu mana:

- «Rahmetim gazabımı geçti...»

Cemal tecellisi rahmet genel de rahmet olarak, gazapta, şiddette celal tecellisi, netice de cemal celali geçmiş olmakta, ama cemale ulaşmak için celalden geçiliyor.

Manasını taşıyan kudsî hadisin sırrıdır...

Anlamaya çalış...

Burada, kemal sıfatına bağlı müşterek isimlerden de bahsetmek gerekecek...

Bu isimler, Hak ile halk arasında müşterektir...

Ve... bir kaç kısma ayrılırlar...

BİRİNCİ KISIM: Mertebe için olanlardır...

Bunlar; Rahman, melik, rabb, malik'ül-mülk, sultan, velî sıfatları gibidir...

Bunlar asli olarak Hakk'a ait olduğu halde âlemin yaşantısı için vekâleten kullara da verilmiştir. Bu şekilde Hakk ve halk olarak müşterek kullanılmaktadır.

Ancak halki yönü ile bunları kullanan birey, eğer bu isimleri nefsi mana da kullanıyor ise, bunların sorgusu vardır ve bir ceza gerektirir çünkü bunlar kula emanet verilmiştir.

Eğer bu isimler Hakkani yönde kullanılırsa, Hadisi kudside belirtildiği gibi o zaman. "Kulum bana nafilerle yaklaşır o zaman ben onu severim, elinde tutan ayağında yürüyen gözün de gören ben olurum" Hadis-i kusisinde bahsedilen haller zuhur etmiş olur. Çünkü kul ismi ile yaşanan o mahalden, Hakk isimleri ile kendi zuhur etmektedir. Böylece kul beşeri kulluktan, ilâh-i kulluğa kanat açmış olur.

Bu isimler umumundur...

Varlık tüm olarak, bu sayılan isimlerden her ismin bir zuhur yeri ve bir suretidir...

Bu isimler olmasaydı bu âlemlerde olmazdı. Her bir görüntü bir isim ve sıfatın manasının suretlenmiş halidir.

Yukarıda söylediğim:

- Tüm olarak...

Sözümden murad;

- Her yönüyle ve her itibara göre... varlıklar, anlatılan mertebe isimlerinden her ismin suretidir...

Demektir...

Cemal ve CELÂL isimleri böyle değildir... Varlık, bunlardan da, her ismin mazharıdır...

Şu var ki, sınırlıdır: Bir yüzle veya müteaddit yüzle... Ayrıca, sınırlı itibar veya itibarları da hesaba katmak gerekir...

Bu manayı anla...

İKİNCİ KISIM: Bu kısma giren her isme, varlık bir zuhur yeri olur... Ama, her yönden değil...

Bunlar: Basir ismi, semi ismi, halik ve hakim ismi vb. isimlerdir...

ÜÇÜNCÜ KISIM: Bu kısma giren isimlere, varlıkların tam sureti üzerine bir zuhur yeri olması gerekmez...

Bu isimler; Gani, adl, kayyum vb. isimlerdir...

- Tam sureti üzerine bir zuhur yeri olması gerekmez...

Diyoruz... Çünkü bunlar, zata bağlı isimler meyanında sayılır...

Bu müşterek isimler kısmına almamızın sebebi; Kendilerinde, kısmen CELÂL ve cemal kokusunun bulunmasıdır...

Bu manayı anla...

Yukarıda anlatılan manaları anladıktan sonra bilesin ki...

- Kâmil...

Vasfı ile söylenen bir kul, sayılan isimlerin tümünün zuhur yeridir. O isimler, ister müşterek olsun; isterse müşterek olmasın. İster zata bağlı isimler, ister CELÂL'e bağlı isimler, isterse cemale bağlı isimler olsun...

Kamil yani insan-ı kamil diyorlar, Kamil vasfı ile söylenen bir kul yani Allah'ın herhangi bir kulu kemalat üzere ise kamil vasfını almışsa yani mutlak kamil, insan-ı kamil olarak sayılan varlık, isimlerin tümünün zuhur yeridir. Yani daha evvel bahsedilen bir sürü esma-i ilahiyeden isimler bunların tümünün zuhur yeridir. İsimlerin bazıları Hakk ile halk arasında müşterek kullanılıyor, bazıları Allah'ın zatına ait isimlerdi, halkın orada zuhur mahalli yoktu ama kamil insan, sayılan kimse isimlerin tümünün zuhur yeridir. Yani hem Hakk ile müşterek, hem de halk ile müşterek bütün esma-i ilahiye halife denen o insan-ı kamilden zuhura gelmektedir, onun için ayrılık yoktur. O isimler, ister müşterek olsun yani Allah'la kullanılan müşterek isimler olsun, çünkü kul birçok isimleri Hakk ile birlikte müşterek olarak kullanıyor, sıfatları da müşterek olarak kullanıyoruz.

Mesela sıfat-ı subutiye her zaman mevzu olan, hayat, ilim, irade, kudret, kelam, semi, basar, Hakk ile müşterek kullanıyoruz bu isimleri yalnız müşterek derken, tabi iştirakimiz benzerliği yönünden, mutlak yönünden değil o hayat esmasını, nefes-i rahmaniyi bütün âleme "hu" diye saldığı zaman bütün âleme hayat veriyor. Oradan bize de

hayat geliyor aynı zamanda, tabi Cenab-ı Hakk'ın, bütün âlemler mertebesinde hayatı vardır, bizim ise kendi bireysel mertebemizde hayatımız vardır. Biri diyelim kıyas edilemeyecek kadar çok, biri de bir zerre ama zerrede kubbenin yani o büyüğün eşiti aynı vasıflar vardır. İşte bu yüzden ilim, irade, kudret, kelam bunlar hepsi Hakk ile müşterek, Allah'ın ilmi vardır, ilm-i ilahiye, ama insanın da dünyanın en cahil insanını da getirseniz, onun da mutlaka bir ilmi vardır. Bunlar da insan-ı kamilden zuhura gelmekte, isterse müşterek olmasın yani Allah'ın zatına ait bilgiler olsun. Mesela muhalefetül üns yani onun varlığı mevcudatta olan hiç bir şeye benzemez. İşte bu Allah'ın zatına olan bir vasfıdır.

İster zata bağlı isimler, ister CELÂL'e bağlı isimler, isterse cemale bağlı isimler olsun...

Yani celal tecellisinde isimler, isterse cemale bağlı isimler olsun bunların hepsi kamil vasfıyla söylenen kulda vardır.

Burada biraz duralım...

Cennet mutlak cemalin mazharıdır...

Cennet ismi, mutlak cemaldir. Cennette Celal tecellisi olmaz, işte bazı isimler bazı yere tahsis ediliyor.

Cehennem, mutlak CELÂL'in mazharıdır...

Burada da Cemal olmaz. Cemal ismi faaliyette olmaz ama kamil insan da hem Celal vasfı zaman zaman faaliyete çıkmakta, hem Cemal vasfı zaman zaman faaliyete çıkmaktadır.

İçindekileri ile birlikte iki ev olan dünya ve âhiret, BİRİNCİ KISIMDA sayılan mertebe isimlerinin mazharlarıdır... Zatî isimlerin değil...

Haliyle, insan-ı kâmil, onun dışında kalır... Çünkü, insan-ı kâmil, tek başına zatî isimlerin mazharıdır...

Yani cennetle cehennemin, dünya ile ahiretin

birleşiminden daha üstün bir tecelliye tek başına sahiptir. Yani insan-ı kamilde bütün bu isimler zuhura çıkar, cennette sadece Cemal ismi zuhura çıkar, cehennemde Celal ismi zuhura çıkar ve dünya ve ahirette de diğer bazı isimler zuhura çıkar, ama insan-ı kamilde bütün isimler mertebeleri ile birlikte, her mertebesi itibariyle zuhura çıkar, dediği ve insanın bütün âlemlerden geniş bir sahada olduğunu belirtiyor. Onun için işte emaneti yere ve göklere arz etti taşımaktan çekindiler, ondan korktular ve onu insan yüklendi, "Zaluman, cehula" çünkü, niye yüklendi, zalim ve cahil diye yüklendi, zahir alimler böyle kabul ediyorlar, halbuki orada zalim ve cahil hiç öyle bahsedildiği gibi değildir. Tabi şeriat mertebesi itibariyle insanlık seyrinin akışı içerisinde o söylenebilir, ama sadece ayetler tek manalı olmadığından onun hakikatini anlamak zorundayız. Anlatılmak istenen mana sadece o değil, o kolaylaştırılmış şekli herkesin çabucak anlayabileceği hali ki, bu bir bakıma insanı perdelemekten başka bir şey değildir.

İnsanın hakikatini gizlemekten başka bir şey değildir, açmak gerektiği halde insanın hakikatini, insanın şanını, yüceliğini, hilafetini kapatmaktan başka bir şey değil ne yazık ki, dolayısıyla bir şeyin hakikati söylenmediği zaman perdelenmiş, perdelinin ismi de küfr yani örtülmüş oluyor. Yani mana verirken perdelenmiş oluyor, anlayışına bağlı olarak. Zulm, zulumet orada karanlık demektir. Karanlıkta, büyük karanlık a’maiyetten yani a’maiyetin tecellisi olan ahadiyet, ahadiyetin inniyyetinden insan ve kur'an meydana geldiğinden iki öz kardeşler, ancak bunu o kardeşi yüklenebildi, kur'an ve zati tecelliyi. Cehil olması, kendi nefsinden cehil, kendi nefsinin varlığı kırıntısı kalmamış, ortadan kalkmış, Hakk'ın ilmi orada zuhura gelmiş, ilm-i ilahiye orada zuhura gelmiş, ondan sonra yüklenebilmiş ki, bu yüklenme zatı zatıyla yüklenme ki, beşerin bunu yüklenmesi zaten mümkün değildir. İşte bunlar Allah ehli ,Kur'an ehli ve hamele-i kur'an, kur'anı taşıyanlar bunlar, Allah'ın manayı zatını taşıyanlardır.

Haliyle, insan-ı kâmil, onun dışında kalır... Çünkü, insan-ı kâmil, tek başına zatî isimlerin mazharıdır...

Yani insan dünyada olduğu halde dünya da sayılan mertebelerin dışındadır, onun özelliği. Dünyada olduğu halde insan hem bu mertebe isimlerinin, hem de zati isimlerin zuhur mahallidir.

Hatta, diğer isimlerin de mazharıdır...

Yani zuhur yeridir, çıkış yeridir. Onun için insanı çok iyi değerlendirmemiz gerekmektedir.

İnsan-ı kâmilden başka hiç kimsenin zatî isimlerde ayağı yoktur...

O mertebede yeri yoktur.

Bu manayı biraz açalım... Bunun için de, şu âyet-i kerimeyi alalım:

- «Gerçekten biz, EMANETİ: Yere, göklere ve dağlara arz ettik; onu taşımaktan çekindiler... Ondan korktular...

Ve... onu: İnsan yüklendi...» (33/72)

Emanet diyor, şu veya bu şekilde yüklendiği şudur diye isim vermiyor. En büyük emanette kişinin "Venefahtü" Cenab-ı Hakk bize emanet etmesi ancak bunu bu emaneti insan yüklendi. Yerler, gökler, dağlar bunu kabul etmedi, kabullenemedi, tabi onlarda da Allah'ın bir ruhu vardır, ruhsuz bir âlem yoktur, hayatsız bir yer yoktur. Yalnız bu âlemde ki, ruh bilindiği gibi cemadi ruh yani madeni ruh sonra nebati ruh sonra hayvani ruh değildir, onların üstünde "Venefahtü" yani insanın hakikatini oluşturan ruhu emanet etmesidir, bunu ancak insan yüklendi.

Bu âyette:

- «EMANET...» (33/72)

Lafzı ile söylenen: Zat isimleri ve sıfatları ile, yüce Hak'tan başkası değildir...

Allah'ın en büyük emaneti budur. Cenab-ı Hakk, insan-ı kamiline ve aslında bütün insanlara da bu emanetini yükledi. Ancak bunun ne olduğu bilen insan-ı kamil hükmüne girmiş oluyor, yani insan-ı kamilde bunlar var da, diğer insanlarda yok değil yoksa haksızlık olur ama aradaki fark birinin bilmesi, birinin bilmemesi, bilmediğinden bâtınında kalıyor nefsi ortaya çıkmış oluyor zahire çıkmış oluyor, nefsaniyeti zahire çıkmış oluyor, bildiği zaman kişinin kendi kimliği bâtın, ilahi hakikati yani hakkani varlığı zahire çıkmış oluyor ki, işte insan-ı kamil olmuş oluyor.

Onun için: Varlık baştan sona aransa taransa, insandan yararlısı bulunamaz...

Yani bu âlemde, bu tecelliyi alacak insandan başka bir varlığın bulunması mümkün değildir.

İşbu manaya işaret olarak, Resulullah S.A.V. efendimiz şöyle buyurdu:

- «Kur'an bana toplu bir şekilde indi...» Bazı ayetlerde Kur'an-ı Kerimin tenzilen, tenzila yani peyderpey indiği söylenmekte. Bu ayette de Kur'an-ın toplu şekilde indiği belirtilmektedir. İkisi de doğrudur, çünkü ilk Kur'an-ı Kerim indiği zaman Hz. Rasululah'ın kalbine indi yani gönlüne indi, ayette de belirtildiği gibi Cebrail (a.s.) ayet-i kerimeleri getirdiği zaman kendisine okuyordu, Efendimiz (Sav)' de unutmasın diye hemen arkasından çabuk, çabuk acele ederek tekrarlıyordu, hemen ezberine alsın diye.

O zaman Cenab-ı Hakk buyuruyor o ayet-i kerimede: "Ey Habibim, acele etme, biz onu senin kalbine indirdik" yani unutmazsın, işte bu toplu olarak indiğini gösteriyor, toplu olarak indiğini ama peyderpey her sayfanın bir gün, bir gün okunması gibi zuhura çıkması peyderpey 23 senede ama gelmesi yine bütün olarak. Şimdi bir şey bütün olarak geldiğinde bunun hepsinin ne olduğunu bir anda anlayamayız, anlaşılması için tecelli, zuhur yani açılması lazımdır. Bu açılmada belirli bir sayfadan başlayarak değil de ihtiyaç hissedildiğinde hangi mevzu varsa o sayfaların açılarak zuhura çıkartılması şekliyle verildi. Bir mevzu

aradığımız bir kitabın fihristine bakıyoruz evvela aradığımız mevzu hangi bölümlerdeyse daha çabuk ulaşalım diye, orasını açıyoruz. Nihayet 23 senede bütün bölümler zuhura çıktı, ihtiyaçlar nispetinde.

"Halakas semavata vel arda ve ma beynehuma bil hakkı" ayeti kerimesinde de belirtildiği gibi, semavat ve arzı Hakk olarak halk etti Cenab-ı Hakk, şimdi bu ayeti kerimeye göre bu izaha göre bu biraz ters gibi geliyor ilk bakıldığında, onların onu taşımaya dair bir kabiliyete sahib olmayışlarıdır diyor ama o ayette biz Hakk olarak halk ettik, semavat, arz ve arasında olanları Hakk olarak halk ettik, ama bu ayette de taşımaya dair kabiliyete sahib olamayışlarıdır, orada ki tecelli diyor. Cenab-ı Hakk bütün bu âlemleri Hakk olarak, Hak esmasının arasına bir "Lam" lam-ı âlem yani âlem lam'ı ve hanın üstüne de bir nokta ilave edilince halk oldu. O zaman Hak bâtın, halk zahir olmuş oldu. İşte zahirde ki halkta kendini tanımadığından ne olduğunu bilmediğinden dolayısıyla, Cenab-ı Hakk, onlara kendini tanıtıcı vasfını vermedi, ancak insan-ı kamil o varlığın, eşyanın Hakk olduğunu idrak etti. Çünkü emaneti ona verdiler, bilme, alim, ilim emanetini o eşyada Hakk ama Hakk'ın zahir esması yönünden halka dönüşmesi şekliyle bir Hakk. Kendini bilmediği için o zaman halk olarak, işte biz de kendimizi tanımadığımız sürece bu âleme hep halk olarak bakmaktayız. O zaman Hakk bâtın, halk zahir yani yaratılmışlık vasfı ile öyle düşünmektedir. Halbuki aslında yaratılmışlık diye de bir şey yoktur, sadece zuhur ve tecelli vardır.

Aynı âyette geçen:

- «Gökler...» (33/72)

Altında ve üstündekiler ile birlikte... Sonra:

- «Yerler...» (33/72)

İçinde ve üzerinde bulunan çeşitli mahlukları ile birlikte: Yüce Hak isimlerinin ve sıfatlarının tümü ile tahakkuk etmekten yana acizdir...

Yani bütün bu varlıkta yüce Hakk bütün esması ile zuhur etmez diyor yani belirli dozlarda belirli şekilde. Mesela ağaçtan Rezzak ismi ile meyvesi olan ağaçtan Rezzak ismi ile zuhur eder diğer esmalar yok. İnsan-ı kamildeki gibi bütün bu varlıkta mutlak kemalde zuhur etmez, taşıyamaz da zaten bunu diyor.

Aynı âyette geçen:

- «Onu taşımaktan çekindiler...» (33/72)

Cümlesinden murad: Onların, onu taşımaya dair bir kabiliyete sahib olamayışlarıdır...

Aynı âyette geçen:

- «Ondan korktular...» (33/72)

Cümlesinden murad ise... ona karşı eksik oluşları ve zayıf durumlarıdır...

Mesela bir öğrenciden daha fazla bir şey istersek, gücünün yeteceği, sınıfının üstünde bir şey istersek yanlış bir şey olur, yani yerinde bir şey olmaz, o öğrencide daha o düzeye gelmediği için bana bu dersi verirlerse diye korkar, çünkü daha onu kapasitesi itibariyle alacak halde değil. İşte bu âlemlerde böyle, ne kadar ve nerede, neyi zuhura getireceklerse o kabiliyet kendilerine verildi ve o kabiliyeti ortaya getirmekteler, daha başkasından da sorumlu değillerdir.

Aynı âyette geçen:

- «Onu: İnsan yüklendi...» (33/72)

Yani Allah'ın zati tecellisini insan yüklendi.

Cümlesi ile de, insan-ı kâmil murad edilir...

Aynı âyette geçen ve onu yüklenen için:

- «O zalumdur...» (33/72)

Buyurulur... Bunun daha açık manası şudur:

- O nefsine zulmeder...

"Rabbena zalemna enfüsena.." nefsimize zulmetmek daha Âdem babadan itibaren başlayan bir hadisedir, nefsimize nasıl zulmediyoruz, nefsimizde mevcut olan gerçek hakikatleri idrak edemeyip içeride bıraktığımızdan, bâtında bıraktığımızdan zuhura çıkaramadığımızdan o hakikatlere zulm etmiş oluyoruz. Yoksa nefsimi aç bırakayım, o da doğru şeriat mertebesinde ama bize gerçek hali lazım nefsimi aç bırakayım da ona zulmetmiş olayım, istediklerini vermeyim bazı şeylerini kısıtlayım gibilerde ki manalar tarikat mertebesinin başlangıcında olan nefsi eğitim devresinde olan anlayışlardır, ama ilmi ve hakiki manada nefsine zulm etmesi kişinin kendi nefsini tanıyıp hakikatinin ne kadar derinlerde olduğunu, ne kadar yücelerde olduğunu anlayıp nefsinin hakikatinin ne olduğunu anlayıp kendinde ki nefsin "Kaim bi nefsihi" hakikatinden geldiğini yani Allah nasıl nefsi ile kaim ise, kendisi de aynı şekilde nefsi ile kaim olduğunu bilmesidir.

Kendi hakikatini bulamazsa emmare, levvame yönüyle hayatını sürdürür. Bu mertebede de işte nefsine zulm etmiş olur. Yani nefsinde var olan ilahi hakikatleri zuhura çıkarmadığından sorumlu olmakta ve böylece de zulm ettiğinden de gelecekte de hesaba çekilmesi açıktır.

Çünkü, nefsine tam olarak hakkını vermesi imkânsızdır...

Bir insan ne kadar kendini tanımış olsa, insan-ı kamil hükmüyle dahi kendini tanımış olsa yine de mutlak olarak sonuna kadar kendi hakikatini idrak etmiş olamaz, mümkün değildir. İlimde, bilgide, muhabbette olur ama tabi olarak fiilde bu olmaz, oluşamaz, mümkün değil. Gavsiye risalesin şöyle buyuruyordu: Bir kimseye zati tecelli yapsam dünya ile hiç ilgileri kalmaz, ne mal, ne çocuk... hiç bir şey gözleri görmez diyor. Yani dünya sistemi bozulur. Burada ilmi olan bilişler, orada ayni olacak ama burada o bilgiyi almazsan, bu yaşantıyı yaşamazsan, orada onu bulman, tutman mümkün olmaz. O sahaya ulaşman mümkün olmaz.

Sebebine gelince.- Nefsine tam olarak hakkını vermesi için, hakikî manası ile, Allah'a tam senasını yapması gerekir. Bu da olamaz...

Hamd mevzuunda geçiyor, Efendimiz (Sav), bize bu makamı anlatabilmek için "*La uhsi senaen aleyke ente kema esneyte ala nefsik*" sen kendi nefsini nasıl sena ediyorsan, biz de öyle sena edelim, diye burada ki hakikate işaret tutuyor. Allah'ı tam övmek bizim haddimize değildir, tam övmek için onu tam bilmemiz gerekir. Nefse zulmün bir yönü, kendi nefsindeki hakikatleri ortaya çıkaramadığından onlara zulm etmiş yani bâtında bırakmış oluyor.

Bir başka âyette bu manada şöyle buyurulur:

- «Allah'ın kadrini zatına layık olacak şekilde takdir edemediler...» (6/91)

Onun gerçek kadrini miktarını değerini anlayamadılar. Bu tabi zahiri ifade ile müşrikler için ehl-i küfür içindir, Allah'ın varlığını idrak edemediler, iman yolu ile hakkıyla bilemediler. Bu evvela dışarıdaki insanlara hitap ederken sonradan bize hitap etmektedir, yani şeriat mertebesinde olanlar tarikat mertebesindeki Rahmani bilişin kıymetini bilemediler, tarikat mertebesinde ise hakikat mertebesinde ki Rahmani bilgiyi bilemediler, onun kadrini kıymetini bilemediler, hakikatte yaşayanlar marifet mertebesi itibariyle Allah'ın kadir, kıymetini bilemediler hükmü vardır, yani hepimizi tenbih vardır. Kim hangi yerde ise bir üstteki yerde olan Rabbın tecellisini kadrini, kıymetini bilemediler demek istiyor.

İnsanın:

- «Zalum...» (33/72)

Zulm burada karanlık manasına da geliyor. Bu karanlık amaiyet mertebesinin karanlığına ulaşan bir karanlık yoksa güneşin arkasından gölge gelmesi gibi, dünyada ki karanlık ikinci derece sebeplerle oluşan karanlık değildir. Amaiyetin hakikati kendisinde zuhura çıkmış olduğundan zulumdür

yani amaiyet hakikatii kendisinde olduğundan verilmiştir ona. Amaiyet mertebesinden ahadiyet mertebesine intikal ettiğinden ona lütuf verilmiştir, kaynağı oradadır. Zalum, zulm burada karanlık, karanlıkta amaiyettir. O hakikat kendisine daha baştan verildiğinden bâtınen, zahirende o yük kendisine verilmiştir. Yani Allah'ın zati tecellisinin yükü. Hakk'ı taşıma gücü kendisine daha baştan verilmiştir demek istiyor.

Olarak söylenmesi de, üstteki âyetin manası icabıdır... Yani:

- Nefsine zulmeder... Tam manası ile onun hakkını veremez... kadrini bilemez...

Demektir...

Aynı âyetin devamında ise... yüce Hak insanın özrünü ileri sürüp:

- «O: Cehuldür...» (33/72)

Kendi beşeri benliğinin cehline düşmüştür, kendisinde artık benim diye bir hüküm, bir husus, bir hadise kalmamıştır. Kendinde olan mutlak varlığın, Hakk'ın varlığı olduğuna itminan, kendisinde hasıl olmuştur. Yani nefsinin cahilidir. Nefsinden cahil kalmıştır, nefsini bilemez artık.

Vasfını söylüyor... Bunun daha açık manası:

- Onun kadri kıymeti büyüktür; ama bunun cahilidir... bilemez... Onun özrü vardır... Takdir edemedi ki: Onu tam manası takdir etmek, yüce Allah'a layık bir şekilde sena etmektir...

Bu âyette geçen:

- «Zalum...» (33/72)

Kelimesi için, ikinci bir mana daha vardır ki, o da mef'ule isim olmasıdır...

Yani fail zalim, mef'ul de mazlum manasına. ***Bu manaya göre insanın:***

- «Zalum...» (33/72)

Olması demek, onun:

- Mazlum...

Olması sayılır... Yani: Zulme uğramıştır...

Yani kendisine çok zulmedilmiş, işte haksızlık yapılmış manası çıkmaktadır.

Çünkü: Şerefinin yüceliği, makamının büyüklüğü dolayısı ile, insan-ı kâmilin haklarını hiç kimse yerine getirmemiştir...

Yani çevredeki varlıklar, insan-ı kamilin çevresindeki varlıklar ondaki olan hakikati idrak edememişler veya gereği gibi görevlerini yerine getirememişler. Bu sebepten mazlumdur yani zulum edilmiştir diyor.

Durum anlatıldığı gibi olunca o: Mahlukatın kendisine yaptığı muamele icabı, zulme uğramıştır...

- «Cehul...» (33/72)

Lafzını da, aynı manada görmek icab eder... Ki bu da:

- Meçhul kalmış... Derinliği dolayısı ile, hakikati bilinmez...

Demeğe gelir...

İşbu mana: İnsan-ı kâmil namına, sair mahlukat için yüce Hakkın özür beyanıdır...

İnsan-ı kamilden özür beyanıdır yani ben seni bu kadar büyük, büyük lütuflarla, bu kadar büyük değerlerle ortaya getirdim ama benim mahlukatım diğerleri senin kıymetini bilemedi, onların kusurunu bakma demesi gibidir.

Ta ki, onlar: Zulüm vebalinden kurtulalar...

Yani insan-ı kamile herhangi birisi kazara veya kasten bir kötülükte bulunduğu zaman onun alacağı ceza çok ağır bir ceza olur. İşte o cezaya düçar kalmasın diye insan-ı kamile

sen onları hoş gör diyor, özür beyanında bulunuyor. İnsan-ı kamilde, Hakk'ın varlığı zuhurda dolayısıyla çevredekiler, Hakk'ı orada değeri kadar, gerçeği gibi değerlendiremediklerinden onlarla olan münasebetlerinde haksızlık yaparlar, zalum, zulme uğramış olmakta ama bu zulm yine Hakk'a yapıldığından, Hakk'ta rahmeti gadabını örttüğünden, yine onlara rahmet nazarıyla bakmaktadır.

Kıyamet günü perde aralandığı zaman, dileyecekleri özür makbul ola...

Yani o insanı bilemediklerinden yana, yani kıyamet günü hesap, kitap ortaya çıktığı zaman ona yapılan herhangi bir vasıta, birileri tarafından yahut mahlukat tarafından yapılan eziyet, perde aralandığında diyecekleri özür makbul olsun diye yani Cenab-ı Hakk o yolu da açmaktadır.

Yani: O insanı bilemediklerinden yana...

Zira o: öyle yüce bir insandır ki, yüce Allah'ın zatının, sıfatlarının zuhurundan ibarettir...

İnsan-ı kâmilin bazı mertebeleri vardır ki: Onlar, inşaallah bu kitaptaki bölümünde açıklanacaktır...

Bunu da böylece bilesin...

Füsusu'l-Hikem'de. İnsan-ı Kâmil suret-i İlâhiye üzere mahlûktur ve suret-i ruhiyesi ve cismaniyesinin cümlesi Allah ismi camisinin gölgesidir. Diye tarif edilmiştir.

Bu bölümü bitirirken, A.A.Konuğun Füsus ve mesnevi şerhlerinde izah ettiği inci hadisinin Celâl kısmını şöyle ifade ettiğini bildirmiş olalım.

"Nazarı Celâl, Hakk-ın vechinin, gatriyyet elbisesi ile perdelenmesi olduğundan, bun da örtünme vardır, bu örtünün açılması gene Celâl gerektirir.

Allah... Hak söyler...

Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır...

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

KEMAL

25. BÖLÜM

K E M A L

Bilesin ki...

Yüce Allah'ın KEMAL vasfı, kendi mahiyetinden ibarettir...

Burada mahiyet:

- Olduğu hal üzere...

Manasına alınmalıdır...

Yüce Allah'ın mahiyeti ise... bir idrâk kabul etmez...

Yani: İdrâk yolu ile kavranıp:

- Bu, budur...

Denemez...

Zira: Yüce Hakkın kemali için bir son durak ve bir nihayet yoktur...

Yüce ve sübhan olan Hak mahiyetini kavrar... İdrâk eder ve bilir...

Yani kendinin mahiyetini, kendi kavrar, bilir diyor.

Şunu da idrâk eder; bilir ki: Mahiyeti kavranamaz... Çünkü, onun için bir son yoktur...

Bu durum, zatı için de böyledir... başkaları için de böyledir...

Yukarıdaki cümle ile, şunu anlatmak istiyorum:

Yüce Hak mahiyetini idrâk eder... Ama o mahiyetin, içinde bulunduğu hal üzere kavranamayacağını

idrâkten sonra...

Bu durum, kendisi için de böyledir; başkası için de...

Yukarıda geçen:

- Yüce ve sübhan olan Hak, mahiyetini kavrar... idrâk eder, bilir...

Dedik... İşbu durum, onun KEMAL vasfının ihata hakkına göredir... Cehalet, bilmemek yoktur...

Yine yukarıda geçen:

- Yüce Hak, mahiyetini idrâk eder... Ama o mahiyetin içinde bulunduğu hal üzere kavranamayacağını idrâkten sonra...

Bu durum, kendisi için de böyledir; başkası için de...

Dedik... İşbu durumu; Onun büyüklüğünün varlığı, ve nihayetinin yokluğu yönünden Hak ettiği bir mana olarak almak icab eder...

Sebebine gelince: Ancak, nihayeti olan kavranır...

Halbuki yüce Allah'ın nihayeti yoktur... Nihayeti olmayanı kavramak ise... muhaldir...

Yüce Hakkın mahiyetini kavramasına gelince; Bu, hükmî bir kavrayış manasıdır...

İşbu mana için:

- Kendi özünü bilmemek gibi bir durumun onda olmayışı; ilmin şümulünü hak etmesi icabıdır...

Demek yerinde olur...

Yoksa:

- Onun şekillerden biri ile kavramı kabul eder...

Demek değildir...

Yukarıda anlatılan manaları anlamaya çabala... Çünkü, anlaşılması biraz zordur...

Sakın, buradan kayıp düşmeyesin... Çünkü, orası: Hayret makamıdır...

Anlatılan manada uzun bir kaside yazmıştım... Onun içinden şunları aldım:

İhata ettin mi mücmel, mufassal haberini;
Zatının... ey toplayan sıfatların her birini...

Yoksa yüceldi mi yüzün tüm kavranmaktan yana;
Sardın ki kuşatılmaya zatının derini...

Haşa sana son buluna... haşa ki olasın sen;
Sana cahil... ah... neyle silerim hayretlerimi?

Bilesin ki...

Yüce Hakkın KEMAL durumu, mahlukatın kemaline benzemez...

Çünkü mahlukatın kemali, kendilerinde bulunan manalardır...

O manalar ise... kendilerine mugayirdir...

Yüce ve sübhan olan Hakkın kemali ise... zatı iledir... Zatına mugayir, zaid manalar yolundan gelen manalar değildir...

Yüce Allah, bu gibi şeylerden yana tam bir şekilde üstünlük sahibidir...

Hâsılı Yüce Allah'ın KEMAL'i aynen zatıdır...

İşbu mana icabıdır ki:

- Mutlak gına ve tam KEMAL...

Vasfı ile söylenip anılması ve o vasıfların kendisine verilmesi yerinde oldu...

Her ne kadar yüce Hak için, KEMAL'e bağlı manalar, akıl yolundan bulunsa dahi, o manalar kendinden başkası değildir...

Çünkü: Akıl yolundan bulunan geniş manalı KEMAL onun zatına bağlı bir iştir...

Zatına eklenmiş bir şey değildir... Ona mugayir de değildir... Akıl yolu ile bulunan kendisi de değildir...

Ancak, yukarıdaki hüküm, yüce Hakkın gayrı için verilemez...

Şöyle ki: Bu varlıklardan bir varlığı, herhangi bir vasıfla anlattığın zaman: O vasıf o varlıktan başkası olması iktiza eder...

Çünkü: Mahluk, müteaddid parçalara ayrılmayı kabul eder...

Yüce Hakkın vasfı ise... aynen kendisi olması icab eder...

Çünkü vasıf, zatının gerektirdiği bir hükümdür...

Ama, tek başına ve varlık terkibi zatından olmak üzere...

Üstte anlatılan, yaratılmışlara verilen vasıf için, şöyle bir misal verebiliriz...

Mesela deriz ki:

- İnsan konuşan hayvandır...

Bu manada, hayvaniyet durumu, kendi özünde ve akıl yolundan biliniş şeklinde insandan başkadır...

İnsan konuşan hayvandır dendiği zaman belirtilmek istenen bir ifade vardır, onun bir vasfı budur. Düşündüğümüz zaman konuşan hayvandır, dediği zaman insanın ta kendisi değil bir başkası ifade edilmekte ama o başkasıyla da insan tanıtılmaya çalışılmaktadır.

Aralarında bir başkalık vardır...

İnsan konuşan hayvandır izahı ile insanın arasında.

Konuşmak ise... kendi özünde; insanın da, hayvanın da başkasıdır... İnsanla da bir ilgisi yoktur, hayvanla da...

İnsan da konuşuyor, hayvanda konuşuyor yani kendi lisanınca bir şeyler söylüyor, ama kendisi değil o da bunun dışında bir başka halidir onun diyor.

Durum anlatıldığı gibi olmasına rağmen, hayvaniyet ve konuşmak aynen insan olmuştur...

İkisi birlikte insanın özelliğini ortaya getiriyor. böyle bazı vasıflar olmasa mevcut varlığı tanımak mümkün olmayacak, mevcut varlığı yakın, belirli kelimeler düzenleyerek anlatmak, anlamak ancak mümkün olmakta, ama verdiğimiz vasıflarda onun aslı değil aynı zamanda demek diyor.

Durum anlatıldığı gibi olmasına rağmen, hayvaniyet ve konuşmak aynen insan olmuştur...

Ayrı olmakla birlikte şartlanmalarımız bu sözlerden, bu idrakten insan olduğumuzu anlamış oluyoruz.

Çünkü insan: O iki şeyin bir araya gelmişidir... Hayvanlık ve konuşmak. ***Varlığı ancak onlara bağlıdır... Onlara mugayir yönü yoktur...***

NETİCE:

a) Bölünme, parçalanma yönüyle, mahlukun vasfı kendisinin gayrıdır.

Kendisinden maksat, zatının gayrıdır. Yani bölünme ayağı başka yerde, kolu başka yerde, parça parça bölünme vasfının gayrıdır.

b) Terkib yönüyle de aynen kendisidir...

Ancak, yüce Hak için, durum öyle olamaz... Zira, onun için bir bölünme ve terkib imkânsızdır...

Kaldı ki, onun sıfatları için:

- Kendisinin aynı değildir... Zatından başka değildir...

Gibi bir söz söylenemez... Ancak akıl yolu ile, onu: Biliriz... Çeşitleri ve zıdları ile...

Halbuki yüce Hakkın sıfatları; mahiyeti, hüviyeti yönüyle aynen zatıdır...

Yani: Kendi varlığında onlarladır...

Durum, anlatıldığı gibi olunca:

- Sıfatlar aynı değildir...

Denemez... Böylelikle de, mahluk hükmünden ayırd edilir...

Mahlukun sıfatı kendisinden başkası değildir... Ama, aynı değildir...

Bu hüküm, Hak için, ancak mecaz yolundan verilir...

- Mütekellimin...

Adı ile anılan kelâm âlimlerinin çoğu, bu meselede yanılmıştır...

Muhiddin b. Arabi'nin bu babdaki fikri, sana anlattığımıza uygundur...

Ama o, başka bir cihetten gitmiş ve başka bir ibare kullanmıştır...Başka bir manada söylemiştir...

Ancak, onun dışında kalanların çoğu, yanılmış ve şöyle demişlerdir:

- Hakkın sıfatları ne aynıdır; ne de gayrı...

Bu cümlenin yerinde sarfedilmiş bir cümle olmadığını düşün...

Bizim durumumuza gelince... keşf-i ilâhî bize şu ihsanı yaptı:

- Yüce Hakkın sıfatları, aynen zatıdır...

Onların böyle oluşu, ne sayı itibarı iledir, ne de sayı itibara alınmadan...

Yukarıda anlatılan manada bir işe şahid oldum.

En güzel misal Allah'ın misalidir... ancak, ona misal yollu:

- Nokta...

Deniliyordu...

İşbu nokta, akıl yolundan bulunan: her cemali, celâli ve KEMAL'İ toplayıcı, alıcı bir duruma sahib KEMÂL durumlarının kendisidir...

Haliyle, bu durum: İlâhî mertebeye uygun bir şekilde olmaktadır...

... Ve o KEMAL durumları, tümden bu noktanın varlığında helâk olmuştur... Nokta ise... o KEMAL durumlarında yok olmuştur...

Gerek:

- Nokta...

Dediğimiz, gerekse:

- KEMAL durumları...

Diye tabir edilen şeyler, kendi ahadiyet hallerinde, sonsuzluğu düşünülmelidir...

Bir başlama önceliği onun için muhaldir...

Bu makamda daha bir çok işler vardır ki; çok ağırdır... çok incedir, çok değerlidir...

Hele anlatılmaktan yana, tam bir yüceliği vardır...

Olan oldu da, anlatmadım ondan;
Hayra yor da haber sorma hiç ondan...

Bilesin ki...

Yukarıda anlatılan misaller, yüce zata layık değildir... Ona uymaz...

Çünkü misal: özünde mahluktur...

Yani bir şeyi anlatmak için misal veriyor, misal ise özünde mahluktur, Halık'ı mahlukla nasıl anlatayım diyor.

Yüce zat ise... misal yolu ile, anlatılandan çok çok başkadır...

"Biz, size bunları misallerle anlatmaya çalışıyoruz" bu misaller mahluktur ancak mahluk yönüyle anlayabilirsin. Bu misallerden bile ama misal kapısından yola çıkarak onun hakikatini anlamaya çalışmak mümkündür, başka türlü mümkün değildir. Burada misal dediği şey, misal âleminden gelen misallerle size anlatmaktayız. Misal âlemi, bu âlemin bir üstünde melekut âleminin alt bölümüdür. O âlemden verdiğimiz misallerle size bunları anlatmaya çalışıyoruz. Eğer verdiği bu misaller, beşeriyet misalleri olsa daha da anlaşılması maddi manada olduğundan zor olacaktır.

Zira: Hak kadim vasıflıdır... Halk ise. sonradan yaratılan bir mahluktur...

Kaldı ki: Bu anlatılan ibareler, zevkle elde edilen manaları taşıyamaz... Meğer ki, daha önce kendisine bu yolda verilmiş bir binek

ola...

Yani gönül âleminde uçucu, ufku ola bir ölçüsü ola elinde.

O zaman ibare zevkini taşıyan binek olur...

Yani onun özü oraya verilmiş olur. Burada binekten kasıt, gönül âlemindeki uçan akıl yani akl-ı küll veya akl-ı ilahi diyelim, beşer aklı değildir.

Zira, tek başına ibare yüce Hakkın özünde bulunan manayı çekemez... Ancak, ondan bir parçayı alır...

İbare dediği cümle yani bir kelime tek başına o manayı çekmesi mümkün değil. Bunu arının balını yaptığı peteğe benzetebiliriz, peteğin dışı yani o mum tarafı dışı ibare, ibarenin manası da peteğin içindeki bal, işte dışarıdan peteğe baktığımız zaman bal zannediyoruz, balla peteği ayıramayan kimse, bal tadını bilmeyen kimse yani marifetullah zevkini idrak etmeyen kimse boş peteğe aldığı zaman bal aldım zanneder. Halbuki, işte o zaman çiğner çiğner, nihayet ağzında tatsız, tuzsuz bir şey olur, yutamaz atar onu.

İşte Kur'an-ı kerimi zahir manasıyla okumamız da bu yani ibarenin, ayet olsun veya hadis olsun veya herhangi bir kelime olsun, özüne onu içine yükleyemediğimiz zaman, onun tadını manasını yükleyemediğimiz zaman, işte o çırılçıplak, bomboş bir şey olmakta. İşte zaman zaman mevzu olduğu gibi, Cenab-ı Hakk, Kur'an-ı kerimi Rabçadan, Arapçaya tercüme ederken, bu hakikatiyle birlikte ibareye koydu, doldurdu yani peteğin balını oluşturduğu gibi o zaman manası Rabça, lafzı yani ibaresi Arapça oldu ama özünden aslından bir şey kaybetmedi. Arapça kelime üzerine yani o ibare üzerine o manaları yükledi. Arapça'dan bir

başka dile tercüme edildiği zaman o marifetullah balı orada kalmakta sadece dışarıdaki harf benzerleri, petek benzeri bir petek oluşmakta, o da yüzde yirmiye düşmekte özü manası, hakikati. Biz elimize geçen boş peteği arı gibi işlemeye çalışıyoruz olabildiği kadar kendi gönül peteklerimizi yoksa başka türlü tatlı şeyler çıkmaz.

Zira, tek başına ibare yüce Hakkın özünde bulunan manayı çekemez...

Yani bu cümle, bir cümle kuruluyor, o cümlenin içerisinde harfler var, harfler heceler, heceler kelime nihayet kelime bir cümle ve cümlenin de bir manası var ama işte bu cümleye verilen mana mahluk mana yani beşer aklının veya o cümleyi kim kurmuşsa kendi bilinci içerisinde kurduğu bir cümledir. İşte bu Hakk sözünün tamamını bünyesine alamaz diyor. Efendimiz (Sav) dediği gibi; Kur'an-ı Kerimin en az dört manası var, zahiri, bâtını, haddi ve matlaı. Beşeri bir cümle kurgusu vermesi mümkün değil, hatta yedi tane, hatta yetmiş tane, hatta sonsuz manaları var, Kur'an-ı kerimin.

İşte zahir imamlarımızın sözlerinin tesirli olmaması bu yüzden sadece ibareyi okuyor, ezberden ibare okuyor, ibaredeki mananın ne olduğu, kendisi de farkında değil, sadece ezber eline aldığı bir metni yani ibareyi okuyor sadece, hepsi için söylemiyoruz ama genel halimiz bu. Böyle olduğu için İslam'ı sevdiremiyoruz yani ruhunu özünü kelimelere yükleyemediğimiz için karşı tarafta da bir açılma meydana getirmiyor, suretten surete oluyor. Eğer o söylenen sözün içerisinde diğer manaları da olsa o mertebeden onun mertebesine o ulaştırılmış olacak, o zaman ona fayda sağlayacak.

“Dinleyenden söyleyen arif gerek” ama söyleyende arif olması lazım ki, iki irfaniyet bir yerde buluşsun. Kelamın evvela lafzı var, yani o ibare kendi okuduğu zaman kişi o lafız sessiz olarak beynine geçmekte lafız gözden geçmekte ama dinliyorken bir kimse kulaktan geçmekte, işte o zaman ses hükmünü almakta, o ibare sese dönüşmekte yani ses sembolleriyle anlatılmakta, kitapta bunlar harf sembolleriyle

belirtiliyorken aynı harfler sese dönüştürülerek ses sembolünün hakkıyla ulaşabilmesi için karşı tarafa, karşı tarafta da bunun açıklığı olması lazım ama karşı tarafta açıklığı olmasa dahi bu böyle gittiği zaman, zaman içerisinde onda açar. İşte bir kelam, ibare lafza dönüşmüş, sese dönüşmüş muhatabın kulağına ses olarak gidiyor, ama o sesin içerisinde manası da yüklenmişse aynı uzantıya mana da yüklenmişse, manasıyla birlikte gidiyor, ruhu da yüklenmişse yani mana sadece salt mana da yeterli değil, o mana da bir hayat olması lazımdır, yani can, nur, ruh olması lazım, o zaman ses oldu, sesin üzerine manası yüklendi, onun üzerine ruhu yüklendi, bu dahi yetmiyor birde nurunun yüklenmesi gerekiyor ki, o nur aydınlatsın onu gittiği yerde yani bunların ulaştığı yerde saha açsın, aydınlatsın onu.

İşte bir kelam üzerinde bu dört mana varsa ancak bu kemalli bir iletişim, ulaşım olabiliyor. Kişi de bu mertebeleri kendinde yavaş, yavaş açmaya başlamışsa dört ok yani bir attım dört vurdu dediği gibi bir atılıyor ama dört mertebeden hatta kırk mertebeden, işte kim bunları kendi bünyesinde kucaklayabiliyorsa gelen savtları, lafızları o tabi en çok istifade etmiş olanı oluyor ama bunun o kadar hepsi birden gider de, hepsi birden kalmaz, bir seferde kalmaz ama tekrar edildikçe bu sistem her gittiğinde bir kelime, her ulaştığında bir cümle, her ulaştığında bir mevzu sonra kendi kevser havuzunu oluşturmaya başlıyor. Yani hayat nehrini, hayat havuzunu oluşturmaya başlıyor.

Sonuç şudur: Her kim Yakub misali hüzne dalarsa... müjdecinin getirdiği Yusuf'un gömleği sürülünce, gözündeki körlük açılır; kalkar...

İşte o gömleğin latif bir gömlek olduğu, İbrahim (a.s.)'a verildiği kitaplarda yazıyor, İbrahim (a.s.)'ın onu giydiğini, onu ateşe atarken üzmek için üzerindeki bütün elbiselerden soyuyorlar, işte nasıl eziyet edelim diye düşünüyorlar. İbrahim (a.s.) hiç sıkılmıyor, hiç bir üzüntü, korku göstermiyor. O zaman diyorlar, bu peygamber olduğunu iddia etmekte bunların iffetleri, ismetleri vardır, bunu

utandıralım, üzmek için açalım ortada, açıyorlar, soyuyorlar, o anda Cenab-ı Hakk, Cebrail (a.s.)'la cennetten bir gömlek indiriyor, latif bir gömlek indiriyor ona. O gömlek öyle bir gömlek ki, şişman giydiği zaman açılıyor büyüyor, zayıf giydiğinde zayıfa göre oluyor. İşte bu hikaye olarak söylenen, anlatılan bu tarifleri, biz öyle anladığımız şeyleri, bu günün tekniğini gösteriyor aynı zamanda, kumaşçıların tekniğini gösteriyor, işte likralı kumaşlar çıktı aynı bunlar.

İşte o gömlek Yakub (a.s.)'a, Yakub (a.s.)'da Yusuf (a.s.)'a intikal ediyor. Yusuf (a.s.) kuyuya girdiği zaman, kuyunun içerisinde kardeşleri onun elbisesini çıkarıyorlar babalarına göstermek için, o da orada üryan kalıyor, utanıyor, hemen Cebrail (a.s.) geliyor, haber veriyor, boynunda ki hamayliyi aç diye incecik, açıyor koskocaman bir gömlek, giyiyor sırtına ve onunlan Mısır'a gidiyor. Mısır'a gittiği zaman saklıyor onu, sandığına saklıyor ve ne zamanki vakti doluyor, 20-22 sene sonra babasına haber veriyor, kardeşleri ile tekrar atıştıktan sonra Mısır'a davet etmek için, sandıktan gömleği çıkarıyor ve bir atlı ile, haberciyle babasına gönderiyor.

Yusuf'un sağ olduğunu ispatlaması için, çünkü gömlek babasından intikal etti, o gömleğinde başkasında olması mümkün değil ve de sandığı açtığı zaman onun kokusu da hemen anında çıkıyor ve nefes-i rahmani olarak kısa sürede Yakub (a.s.) burnuna ulaşıyor, o zaman diyor, Yusuf'umun haberini alıyorum, hayatta o gelecek diye ve atlı da bir müddet sonra geldiği zaman, o gömleği gözüne sürüyor, babasının gözleri açılıyor. Burada kaç tane ilmi hakikate ışık var, zaman gelecek gözler bu şekilde bir sürmeyle açılacak yani nasıl bir terkip yapılacaksa öyle açılacak, ikincisi bu gün televizyonlarda seyretmiş olduğumuz görüntünün kokusuyla birlikte olacak. Bunlar hem ilmi konular, hem zahiri ilimde ki gelişmeyi gösteriyor. Hem bir Peygamberin hayat hikayesini serüvenini gösteriyor, hem de şu an da okumaya çalıştığımız mevzuu da içinde anlatıyor.

Yusuf'un kokusunu babası aldığı zaman gözleri açılıyor bu ne demek? Gönül gözü açılıyor, Yusuf'un kokusunu aldığı

zaman, Yusuf gönlü temsil etmekte, muhabbeti temsil etmekte yani hakikat-i ilahiyeyi temsil etmekte, işte kim ki, gönlünden bir mana ortaya çıkardığında veya gönülden kendisine bir mana ulaştığında onun babası olan nefsi daha evvel gözleri göremiyorken, babası, onun nefsi çünkü nefsinden gönül meydana gelmekte, gönül, babasından daha değerli, onun içi Yusuf (a.s.)'a annesiyle babası gelip secde ediyorlar, bu sırra binaen, on iki yıldız kardeşiyle birlikte. Gönüle, suret secde etmekte ama baba oğula secde eder mi, o konu ayrı, orada analık, babalık hükmü yok. Çünkü orada oynanan oyun ilahiyat oyunu, beşer kurgusu ibaresi oyunu değil. Hz. Rasulullah (Sav) Efendimiz son geldiği halde ama hepsinin önünde, diyor ki: Biz son gelen ilkleriz, hepsi ona secde ettiler yani arkasında namaz kıldılar bütün peygamberler. O gömlekle gözünün açılması, nefs olan babasının gaflette kapalı olan gözleri, hakikat-i ilahiyeyle açılması hükmündedir.

Sonuç şudur: Her kim Yakub misali hüzne dalarsa...

Burada hüzne dalması kendini düşünürse, kaybettiği evladını düşünürse.

müjdecinin getirdiği Yusuf'un gömleği sürülünce, gözündeki körlük açılır; kalkar...

Oradaki gömlek, aşk gömleğidir.

Bir kimsenin, ezelde içine konan bir zevki yoksa... aranana düşmesi imkânsızdır... Meğer ki: İman, tasdik sahibi ola... Bir de, kendinde vehmettiği şeyleri ata;

Kendine mâl etmiş olduğu bilgileri dışarıya atacak. Yani bunları dışarıya atacak derken, bütün bildiklerini söküp atacak değil, yine belirli bilgileri kullanacak dünyadaki yaşamı için, ama Allah hakkında bildiği hayali bilgileri, hakikat-i ilahiyeye çevirecek diyor. Çünkü ancak vehim bilgisiyle hayali bilgi ile hayale gidiliyor.

Hakkın tahkik babında verdiklerini tuta... Hali böyle olan kimse, şu âyet-i kerimenin hükmünde sayılır:

- «Tam müşahede içinde kulak veren...» (50/37)

Bu âyetin ifade etmek istediği bir mana şudur:

- Kendisine söylenene iman şehadeti getirir...

Yani müşahedeyi getirir. Yani iman halinden sonra müşahedeyi almak mümkündür. İman ettikten sonra imanda kalıyoruz ve imanın hakikatini müşahede haliyle idrak etmediğimizden imandan şuhuda yani 'eşhedü' ye geçemiyoruz, hayali bir imanımız kalıyor.

Ama kuvvetli bir iman şehadeti...

Ve... bu kuvvetli iman sayesinde, o anlatılanı, gözle görmüş gibi olur...

Evvela iman, imansız bir şey olmaz. İmanın şartı gayba iman zaten, müşahedeye iman gerekmiyor. İşte bu imanın çok kuvvetli ve samimi olması ve bilinçli olması gerekiyor. Yoksa olmayacak şeye iman etsen sen hayalinden, bilmediğin Allah'a iman etsen ne olacak. İşte iman, imandan sonra kuvvetli imandan sonra alınan ilim ama imanın öyle olacak ki, bu imanın gücüyle de görüyormuşçasına iman etmen gerekiyor diyor. Yani imanının kuvvetini, şiddetini belirtmek istiyor. Tabi ki sonra ikilik ortadan kalkınca imanın hükmü kalmaz, imansız olmuşun demek değil yani, burada ki mesele, imana ihtiyacın kalmaz, yerine başka bir şey gelir, o da ikan yani yakîn hali, yakînlikte de imana ihtiyaç kalmaz. İman iki bilinmez varlığın arasında muhabbet nazarı ile tanımadan varlığına iman etmek, kabullenmektir. Kabullenmezsen zaten onu baştan kaybettin demektir. Evvela kabullenecen yani uzakta olana iman, yakında olana ikan gerekiyor. Sen kendi varlığında onu müşahede ettikten sonra ikiliği ortadan kaldırdıktan sonra, sende ki iman mertebesi görevini yapmış, sonra ki hale ulaştırmış olması gerekiyor zaten bize lazım olan o. İman bir kapı, teslisten ikiliğe İslamiyet getirdi, iman bunun için burada gereklidir.

Hâsılı: Bu bir keşif meselesidir... Keşfi başta kazanan ise... kalbi olan kimsedir...

Yani gönlü olan kimsedir.

Bu mana: Baş tarafı yukarıda geçen âyet-i kerime ile sabittir:

- «Gerçekten bunda hatırlatmalar vardır: Kalbi olana, tam müşahede içinde kulak veren kimseye...» (50/37)

Kalbi olana, tam müşahede içinde kulak veren kimseye, gerçekten bunda hatırlatmalar vardır. Yani bu hatırlatmalar, kalbi olan kimseye ve müşahede içinde kulak verenedir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

HÜVİYET

26. BÖLÜM

H Ü V İ Y E T

Yüce Hak için HÜVİYET: Zuhuru mümkün olmayan gaybından ibarettir...

Yani Ahadiyette ortaya çıkan ilk zuhurlar, hüviyeti ve inniyeti. İşte hüviyet ve hüviyet-i mutlaka diye bahsedilen mevzular bu hakikatle ilgili.

Yüce Hak için HÜVİYET: Zuhuru mümkün olmayan gaybından ibarettir...

Yani hüviyetini zuhura çıkarıp maddi bir şekilde ortaya koymak, tecelli itibariyle mümkün değildir diyor. Onu ifade edebilecek bir şekil virt sistem, bir varlık yok. Sıfat-ı zatiyesinde, yaratılmışların hiç birine benzemeyen hali,

muhalefetün lil-havadis. Zuhura gelse de benzemiyor ama zuhura da gelmiyor. Sadece bu bir varlık bilinçte olan. Bilinçte varlığı ancak idrak edilebilen bir varlık, hisle anlaşılır bir varlık değildir. Ancak ilim ve idrakle. His madde âlemi ile ilgili bir vasıftır, his, zuhura gelmiş demektir, o dahi değil. Ancak ilmi olarak bunu idrak etmek, anlamak mümkündür, ilim yoluyla, akıl yoluyla oraya ulaşmak mümkün. Yalnız bu akılda mutlak surette tecrit edilmiş bir akıl olması gerekmektedir, yani beşeriyetinden, nefsaniyetinden, ef'alinden, esmasından, sıfatından soyunmuş zati bir akıl yani akl-ı küll olması gerekmekte.

Sanki, HÜVİYET: İsimler ve sıfatlar cümlesi nazar-ı itibara alınarak, vahidiyet sıfatının batın manasına işarettir…

Hüviyet, elle tutulur, gözle görülür bir şey değil ama böyle olduğu halde bütün isim ve sıfatları da kendi bünyesinde toplamış olmaktadır, onları toplamazsa hüviyet zaten olmaz. Nasıl ki, bizim bir hüviyetimiz var, o hüviyetimizde özet olarak doğdu, gitti, geçti vs. gibi halini belirten yazılar var ama oradaki yazılar dahi bizim gerçek halimiz değil, hüviyetimizin belirli şekilde ortaya çıkması ama bizim hüviyetimiz değil, çünkü bizim hüviyetimizin de ortaya çıkması mümkün değildir. Bir de inniyetimiz vardır, yani inniyet var o mertebede, hüviyet eşittir inniyet, ahadiyettir.

Yukarıda geçen:

- Sanki, HÜVİYET…

Kelimeleri ile başlayan sözümdeki, benzetmeden muradım:

- Ancak o…

Yani böyle kabul edilebilir. Sanki varmış gibi, burada gibisi fazla var ama, yani elle tutulan, gözle görülen bir şey değildir.

Demektir...

Sebebine gelince: HÜVİYET, isim, sıfat, nam, mertebe, mutlak zat gibi sıfatlardan belli birine tahsis edilmemiş olmasıdır...

O sadece bir hüviyet hiç bir vasfı yoktur. O bütün varlığı kaplamış sadece bir "Huu" dan ibarettir.

Onda, isimlere de, sıfatlara da itibar yoktur...

Ancak, toplu olarak; tek olma yolundan: HÜVİYET hepsine işarettir...

Onun şanı ise: Batınları ve gaybleri anlamaktan ibarettir...

HÜVİYET, kelimesi; gaybe işaret olan:

- Hüve (o)

Lafzından alınmıştır...

Böyle olunca, yüce Allah için HÜVİYET, onun öz zatından ibarettir...

Öz zatı olunca da oraya hiç bir varlığa yol yok demektir.

Ama isimleri ve sıfatları itibara almak, ve bunların gayb halinde olduklarını da fehmetmek gerekir...

Yani isim ve sıfatları alıyor ama zahiri manada değil, gaybi manada varlığıyla birlikte hüviyeti anlaman gerekiyor.

Şu manzum sözlerim, bu manayı anlatır:

Hak HÜVİYET, vahid zatın gaybıdır;
Tanığa zuhur, muhal olanıdır...

Sanki HÜVİYET bir vasıftır geldi;
Bütuna, inkarcı olmayanıdır...

Bâtını inkar etmeyenedir.

Bil…

- HU -HÜVE?- (O)…

Şeklinde görülen isim, Allah isminden daha özel bir duruma sahiptir…

Hem kısa, hem daha özel. İşte ilk meydana gelen "H" harfi kelime-i tevhidinde içerisinde oluşan ilk meydana gelen "H" harfidir. Biz onu son olarak söylüyoruz ama oluşumda o baştır. Bütün âlem, varlıklar o "Hu" dan "Huve" den meydana gelmiştir. İşte "Hu" dan sonra meydana gelen uluhiyet mertebesi ki, o yine bâtın mertebedir, Allah lafzının ikinci "lam" ının önünde bir "Elif" vardır, o gizlidir yazıda yoktur manada vardır. İşte zahire çıkmadığı halde hüviyet-i mutlakadan ayrılması kendisine büyük bir ızdırab verdi, zahire çıkmadan bâtın âlemde ayrılması Allah lafzının ilk "Elif"i yani sondan başa doğru değil, baştan sona doğru, çünkü ilk ayrılma orada başlıyor.

Maddeye dönüşmeden sadece bâtında, o öyle bir ah... çekmekte ki, bütün ah... lar oradan kaynaklanmakta, bütün muhabbetler onun iştiyakından, arzusundan kaynaklanmaktadır, işte ah'ın içinde yani hüviyet-i mutlakanın içindeyken zat mertebesi itibariyle kendisine ki, zat mertebesi itibariyle kendisine bir varlık tanındığından, bir kimlik tanındığından, kendi varlığına bir kimlik alması dolayısıyla da hakiki hüviyetinden ayrılmış olmasından o halini özleyip, oraya ah.. etmesi. Ah.. ahadiyeti oluşturuyor, ahadiyetin içerisine bir hakikat-i muhammedi "mim" i konuyor, ondan sonra "AHMED" oluyor, zahir de bizlere muhabbet yönü zikri açılmış oluyor. Ah'ı ile çeken görünmeyen o "Elif", "Hu" ya olan muhabbetiyle, ama beşeriyete dönüştükçe zuhura geldikçe mertebeler oluştukça makam-ı muhammedi ortaya gelince o zaman ahadiyete bir "mim" ilave edilerek "AHMED", "Med" te yalnız okunduğu zaman uzatmadır, işte baştaki "Ah" "Med" in uzanması bütün âlemlere bu "Ah" ın yayılması manasındadır.

Kaldı ki: Hüve, Allah isminin sırrıdır…

İşte "Med" demesen de "Ah" dediğin zaman bu ayrıca

Allah demektir, aşıklar ah ile Allah'ı perdelerler, gizlemiş olurlar. Yani bir insan sevdiğinin ismini ortaya getirmez, işte "Ah" demek, o Allah demektir. İşte orada "Ah" demesi Allah lafzından daha özellik kazanmış olmakta, daha öz bir ifadede de bulunmaktadır. Çünkü sonunda "Hu" hüviyeti olmasından, eğer sondaki "Hu" olmasa da "A" diye söylemiş olsak, bu hayret ifade eden bir harf olur, yahut bir seslenme harfi olur.

Çünkü: Bu isim, Allah isminde kaldıkça mana olur... Ve o manayı Hakka iletir...

"Hu" dediğimiz zaman oradan a'maiyete kadar yol açılmış oluyor. ***Onlardan alındığı zaman: Kalan harfler manasız kalır... Hiç bir mana ifade etmez...***

Yani Allah kelimesinin sonunda ki "H" "HU" alındığı zaman geriye bir şey kalmaz diyor.

Misal olarak, bu durumu anlatalım...

Diyelim ki:

- Allah kelimesinin başından ELİF alındı...

O zaman LİLLAH kalır; mana ifade eden bir durumu vardır...

Lillah, Allah içindir.

Diyelim ki:

- LİLLAH'tan birinci LÂM da alındı...

O zaman, LEHU olur ve bir mana ifade eder...

Lehu, onun için, Hu içindir.

Diyelim ki:

- İkinci LÂM da alındı...

O zaman:

- HU -HÜVE- (O)...

Manalarını ifade eden (HA) harfi kalır...

İşte...

- HÜVE...

Şeklinde anlattığımızın tümü, bu tek başına (HA) harfidir...

"Ha" "Hı" değil de "He" harfi, hüviyet onunlan yazılır.

(VAV) harfi olmadan...

"Hu" dediğimiz zaman bir "Vav" ilave ediliyor "Hu" okutması için o olmadan. Bunu geriye doğru alırsak, "Hu" dan gizli bir "Elif" meydana geldi "Eh" oldu, ondan sonra "Lam" uluhiyet "lam" ı ortaya geldi, "Lehu" oldu, Allah lafzının sonundan başına doğru geliyoruz, "Lehu", onun için oldu sonra ikinci "lam" geldi, lam-ı velayet geldi, "Lillah" oldu yine hep "Hu" için oluyor sonra başına "Elif" geldi, Allah oldu. "He" harfinin yazılışı bir tek yuvarlak olarak yazılıyor.

(ه ـه), sonda gelirse tek yuvarlak, başta veya ortalarda gelirse iki gözlü yazılıyor **(هـ),** işte bu tek yuvarlak olması mutlak "Huve" ye delalet ediyor ki, Allah lafzının sonunda ki o, çünkü orada iştirak yoktur, hiç bir varlığın iştiraki yoktur, başlangıç olduğu için, işte sonradan zuhur halinde ortaya geldiğinde bu "Hu" kelimesi ve bazı varlıklarla birleştiği zaman yani kelime içerisinde, cümle içerisinde bazı diğer varlıklarla birleştiği zaman iki gözlü oluyor, işte bu gözün bir tanesi en sondaki "Hu" nun mutlak hüviyeti, hüviyet-i mutlaka, diğeri de bulunduğu mertebede ki, varlığa verdiği o varlığın hüviyeti mutlakasıdır. İşte onun için "Huvellahüllezi la ilahe illa Hu" gibi yani "Allahu" gibi yani bir çok yerlerde bu hüviyetin "Hu" nun geçmesi bir göz yani Hakk'ın hüviyetini, bir gözde kişideki hüviyeti, kendi kimlik hüviyetini göstermekte, belirtmekte, bunu idrak eden kişinin de inniyeti oluşmakta. Kişi inniyetini idrak ettiği zaman orada ki hüviyetine ulaşmış oluyor. Benliğini idrak ettiği

zaman o hüviyete ulaşmış oluyor yani varlığını, vasfını oluşumunu idrak etmiş oluyor, tabi elle tutulur, gözle görülür bir manada değil. Başta anlatıldığı şekilde maddesiz ve vasıfsız hiç bir vasfa girmeden ama bütün vasıfları kendi bünyesinde toplayarak anlaşılmış oluyor.

(VAV) harfinin ona gelmesi, Arab dili kaidesince: İşba ve istimrar-ı adi kabilindendir.

Yani kelimenin tabi seyrindendir demek istiyor.

Böyle olmuş, ikisini bir şey haline getirmiştir...

Hâsılı: Hüve isimlerin en faziletlisidir...

Yani Cenab-ı Hakk'a verilen isimlerin en faziletlisi, çünkü kaynaktır.

Hicrî 799 (M. 1397) senesi sonunda idi: Ehlullahtan bazıları ile Mekke'de buluştum... Oranın şerefini artırması babında, dileğimi yüce Allah'a arz ederim...

Onlardan biri bana, isim-i azam üzerine, müzakere yolu açtı...

Resulullah S.A. efendimiz, ism-i azam için şöyle buyurmuştu:

- «Bakara suresinin sonunda ve Al-i İmran süresinin başındadır...»

Sonra, şöyle dedi:

- Bu, HÜVE kelimesinden ibarettir...

Bu manayı da, Resulullah S.A. efendimizin, geçen kelâmının dış şeklinden çıkarıyordu...

- «Bakara suresinin sonunda...»

Buyururken:

«Bakara»

Lafzının son harfi olan (HA) harfine işaret ediyor…

Bakarah diye yazılıyor, latin harflerine geçirildiği zaman Bakarah, Bakara olarak yazılıyor. Hem Bakara suresinin sonunda "H" harfi var, hem de Bakarah kelimesinin sonunda "H" harfi vardır.

- «Ve… Al-i İmran süresinin başında…»

Buyururken, bu cümlenin başındaki:

- «Ve…»

Kelimesine işaret ediyor…

Böylece: HA ile VAV bir araya geliyor ve:

- HU -HÜVE- (O)…

İsmi meydana çıkıyor ve… ism-i azam oluyordu…

İşte ism-i azam olması ilk zuhur mahalli olması, ilk faaliyet sahasına geçiş olması ve bütün varlıkların, bütün isimlerin ondan ortaya çıkmış olmasındandır.

Ayrıca bu hususta şöyle de bilinmesinde yarar vardır.

Ef'al âlemi olan bu âlemde ism-i azam, "Muhammed" ismidir.

Uluhiyet âleminde ism-i azam, Allah ism-i camiidir.

Mana âleminde ise ism-i azam yukarıda bahsedilen ***- HU -HÜVE- (O)…*** Hüviyet-i mutlaka olan "Hu" dur.

O zatın sözü, her ne kadar yerinde ise de… ben ism-i azam için ayrı bir koku alıyorum…

Bu kişide ki irade gücünü gösteriyor. İlmi irade gücünü gösteriyor. İşte yapmamız lazım gelen en iyi İslam'i eğitim, İslam'i faaliyet bu yönde kendimizi geliştirmemiz, Rabb'ım bana ne dedi. Diye bu sahayı düşünmemiz gerekmektedir. Bunun dışındaki bütün bilgiler aktarmadır başkasının malıdır.

Kişinin kendisine ait tahkikli müşahedeli ve mutmainli

bilgileri olması lâzımdır. İşte bu ilim o kişinin gerçek malıdır, diğerlerinin ise sadece aktarıcısıdır. Ancak bu saha çok tehlikelidir. İlmini Hakk'tan aldığını zanneden çok kimseler vardır ki, hayal ve ve iblisin talebesi olmuştur da bundan bile haberi yoktur. İlmim diye satmaya kalktığı bilgilerin hepsi aslı olmayan hayal ve vehimden ibarettir. Bu hallerden Rabb-ımıza sığınırız.

Bir gün Nusret babamı ziyarete gitmiştim, o günün halleriyle okuduğumuz bazı kitaplardan kendimize göre değerli hoş bulduğumuz bazı mevzuları almıştım, sohbet bittikten sonra gece yatıya kalıyordum. İşte yalnız kaldığımızda dedim, müsaade ederseniz bir iki not aldım, onları okuyabilir miyim? Oku oğlum dedi, okudum menkıbelerden, şu veli böyle yapmış, o veli böyle etmiş... gibi dinledi, dinledi, bana biraz kızarakta "*daha ne kadar bu dedikodularla uğraşacaksın*" dedi, "*Rabb'ın sana ne dedi, sen onu bana söyle"* dedi. Sana, Rabb'ın ne dedi, onu söyle bana dedi. Yani kişinin kendi kimliğini bulması gerekir, kendi ürettiğini, kendi çoğaltması gerekmektedir. Tabi bunların yapıla bilmesi içinde baştan o sistemi öğrenmesi gerekiyor. Yoksa durup dururken o dereler açılmaz.

Diyeceksiniz ki:

- Madem ayrı bir koku alıyorsun; o halde o zatın sözünü neden buraya aldın?.

Hemen anlatıyım:

- O ismin şerefini anlatmak için...

Yani: Hu, isminin...

Kaldı ki, Resulüllah S.A. efendimizin anlatılan yoldan işareti de gösteriyor ki: HU, ism-i azamdır...

Yani diğer kişinin söylediği de doğrudur ama o biraz daha zahiri manada anlatmaktadır diyor.

Bilesin ki...

HU -HÜVE- (O)... zihinde hazır olan şeyden ibarettir...

O hazıra da, ancak işaretle gidilir...

Yani O dediğimiz zaman, zihinde hazır olan bir varlıktan, maddi, elle tutulur, gözle görülür bir halde olmadığı halde, ama O dediğin zaman kimi, neyi kast ediyorsan o beyninde hazır olmuş olmaktadır.

Bu işaret ise.. his şahidi ve hayal gaibi yolundan olur...

Tabi bu maddi manada ki o hadiseleri, onları anlamak içindir.

- Gaib...

Dediğimiz, hayalden uçup gitmiş değildir; orada gizlidir... Böyle olmasaydı, ona:

- HU -HÜVE- (O)...

Lafzı ile işaret etmek yerinde olmazdı...

Çünkü:

- HU -H Ü V E - (O)...

Lafzı ile işaret ancak hazır için yerinde sayılır... Kaldı kı, lafız bir zamirdir... Zamir ise... ancak, daha önce sözü geçen için kullanılır...

Yani zamir, ismin yerine geçen bir kelime, isim olmadığı halde onu belirten, ifade eden bir kelimedir.

İşbu zamirin anlatılan şekilde gelişi:

a) Lafız yolundan olabilir...

b) Karine yolu ile olabilir...

c) Hale bağlı bir şekilde olabilir...

Bir şeyin oluş şeklini açıklamak ve hikâye nakli gibi işlerde olduğu gibi...

Yukarıda anlatılan zamirin durumu, bahsimiz için, bize faydalı oldu...

...Ve gösterdi ki:

- HU -H Ü V E - (0)...

Lafzı ile geçen zamir, sırf varlığa düşüyor... Ki o varlıkta, yokluk olması sahih olmaz...

Yani O dediğimiz zaman biz, mutlak bir varlığı ifade ediyoruz. İşte bu varlıkta da yokluk diye bir şey mümkün olmaz diyor.

Kaldı ki, o varlık; gaiplik ve fena cinsi yokluk çeşidi ile de bir benzerliği yoktur.

Gaip olması, yok olması, fena bulması diye bir çeşidi, benzerliği yoktur.

Zira, gaib: Bir cihetten yok gibidir... Yani: Açıktan görülmez... Böyle bir şeye de:

- HU -H Ü V E - (0)...

Lafzı ile işaret etmek yerinde bir şey olamaz...

Yani gaip olan bir şeye "Hu" O diye bir şey söyleyemezsin diyor.

Şimdi...

Yapılan izah bize anlatıyor ki: HÜVİYET açık, sarih olan sırf varlığın kendisidir...

Yani bizim de hüviyetimizi gösterdiğimiz zaman, işte bu açık, sarih olan bizim varlığımızın ta kendisi hükmündedir.

Ve... o varlık her kemal durumunu içine almıştır... Bu kemal durumu, ister vücuda bağlı bulunsun; isterse, şühuda...

Ne var ki hüküm: Gaybe bağlı bir yoldan gelmiştir...

İşbu hüküm ise... onun tam yerine getirilmesi ve tam hakkını alması mümkün olmadığı için verilmiştir...

Kaldı ki, onu tam idrâk edip kavramak yolu da kapalıdır...

Yani bir şeyin varlığını idrak ediyoruz ama onun muhteviyatını anlamak mümkün değildir.

Denildi ki:

- HÜVİYET, kendisine idrâk yolu kapalı olduğu için gayb sayılır...

Kendisi gayb olduğu için değil...

Çünkü: Hakkın gaybı, şehadetinden başka olmadığı gibi, şehadeti de gaybından başka değildir...

Ama, insan ve onun dışında kalan her mahluk anlatılan mananın dışında kalır.. Onların ayrı, ayrı gaybı da vardır; şehadeti de...

Ancak, insanın şehadeti, bir yöne ve bir itibara bağlıdır... Aynı şekilde, gaybı da bir yöne ve itibara bağlıdır...

Ama, yüce Hakkın: Gaybı, şehadetinin aynıdır... Şehadeti ise... aynen gaybıdır...

Onun katında, kendi özünden yana bir gaybı yoktur... Şehadeti de öyledir...

Ancak, onun özünde bir gaybı vardır; ama şanına yakışır bir şekilde...

Şehadeti vardır; o da şanına yakışır bir şekilde...

Tıpkı: özünü bildiği gibi...

Onun bu bilişine ise... bizim için akıl yolu kapalıdır...

Çünkü: Gaybını ve şehadetini olduğu hal üzere, ancak yüce ve sübhan olan kendisi bilir...

Bu cümlerin kapalı bir yanları yoktur açıktır bu yönü ile şerhe de ihtiyacları olmadığı için düz yazıp okumak ile geçip yolumuza devam edelim.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

İNNİYET

27. BÖLÜM

İ N N İ Y E T

Yüce Hakkın İNNİYET'i: Şanına yakışan şekli ile, benliği ve şahsiyetidir...

...Ve bu: Yüce Hakkın zâhirine işarettir... Amma, batın durumları zuhurunu kapsamına alması itibarı ile olur...

Anlatılan manada şu âyet-i kerimeleri okuyalım:

- «Gerçekten Allah benim...» (27/9)

- «İlâh yoktur; ancak ben varım...» (20/14)

Yüce Allah, bize şu manayı anlatmak istiyor:

- HÜVE -HU- (0)...

Lafzı ile işaret olunan hüviyet:

- ENE (BEN)...

Lafzı ile işaret olunan İNNİYET'in, yani: Benliğin aynıdır...

Durum, anlatıldığı gibi olunca: O, olma durumu, BENLİK'te, akıl yolundan bulunmuş olur...

Bu mana ise:

- Yüce Hakkın zâhiri, aynen batınıdır... Batını ise... aynen zâhiridir

Şeklinde sarf ettiğimiz cümlenin tam manasıdır...

Bu zâhir ve batın durumları ile yüce Hak: Bir yönden zâhir, diğer yönden batın olamaz...

Bu, böyledir; başka çeşidi yoktur...

Nitekim, bunun böyle olduğu yüce Hakkın, cümleyi tekidle söylemesinden anlaşılır.

Görmüyor musun:

- İnne (gerçekten)...

Edatı ile nasıl tekid ediyor?

İNNİYET: Benlik veya şahsiyet, manasınadır... ENEİYET, makamında kullanılır...

Böylece, zihindeki tereddüdü atıyor... Kaldı ki: Dinleyenin zihninde tereddüd meydana gelmesi ihtimali bulunan her cümle için tekid faydalıdır...

Yani bir şeyi anlatmak için biraz şüphe varsa, onu tekrar tekidle yani kuvvetlendirerek anlatmak faydalıdır.

Aynı şekilde, dinleyenin inkârı babında da tekidli konuşmak icab eder...

Ancak, zihinde tereddüd, veya inkâr yollu bir durum olmazsa, tekide hacet kalmaz...

Amma, zâhir ve batın, bir itibar edilince, aklın tereddüdü ortaya çıkar... Tekid ise... bu tereddüdü ortadan kaldırır...

Meselâ: Bir işin zâhiri, nasıl batını olur... Bir işin batını nasıl zâhiri olur?

Madem ki, ikisi de birdir; o halde:

- Zâhir veya batın...

Diye ayırd edilen mananın faydası nedir?

Cinsinden veya başka sözler olur...

İşbu meselede ise, nefsin: Ya tereddüdü olur; yahut inkârı...

İşte... bu tereddüdü gidermek için, yüce Hak:

- İnne... Yani mutlak.

Lafzı ile, manayı takid etti...

... Ve Musa'ya:

- «İnnehu -gerçekten-...» (27/9)

Muhakkak O diye bildirdi.

Buyurdu... Buna, daha açık mana şudur:

- Hüviyet (0) ile işaret olunan batın ahadiyet, işte kendisine:

- «ENE -BEN-...» (27/9)

Lafzı ile işaret olunan, İNNİYET'in; yani: Benliğin kendisidir... Bu mana ile, âdeta, şöyle tenbih ediyor:

- Sakın, aralarında bir ayrılık, gayrılık, bölünme gibi şeylerin olduğunu sanmayasın... Ama, şekillerin hiç bir şekli ile...

Daha sonra, bunları bedeliyet durumu ile tefsir etti... Bu da, zata bağlanan işarettir... Yani:

- «ALLAH...» (27/9)

Demek istiyorum ve:

- Cem, şümul yönüyle, uluhiyetin iktizasına işarettir...

Demeyi kasd ediyorum...

Yüce Hak:

- Onun batını, ve gaybı aynen zuhuru ve şehadetidir...

Demedi... Ama şu yoldan bir tenbih yaptı:

- Bu iş, yüce Allah ne hal üzere ise... o halin hakikati üzerinedir...

Çünkü, uluhiyet sıfatı, kendi özünde:

a) Birbirini nakzeden iki şeyin şümulünü;

b) İki zıddı bir araya getirmeyi;

Ahadiyet hükmüne göre iktiza eder...

c) Gayrılığın meydana gelmesi içinde de, gayrılığı yok eder...""

İşbu durum, hayrete düşüren bir meseledir...

Geçmiş satırlarda bahsedilen ayet-i kerîmeler üzerinde biraz duralım.

27.9 - Yâ mûsâ innehû enallâhul azîzul hakîm.

Diyanet Meali:

27.9 - "Ey Mûsâ! Gerçek şu ki, ben mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah'ım."

Görüldüğü gibi hitap Hz. Musa'ya olmaktadır. Museviyet mertebesi ise tenzih/ötelerde olan bir Allah-a imandır.

Ancak ayet-i kerîme muhammediyyet hakikati üzere gelmiş olduğundan zat-i hakikatleri de bünyesinde toplamıştır. O halde ayet-i kerîmenin bir kendi mertebesi Musevit/tenzih olmak üzere, birde gerçek hakikat-i, Hakikat-i Muhammedi olmak üzeredir. Bunların anlaşılması lazımdır ki ayet-i kerîmelerin özüne doğru sefere çıkılmış olsun.

Bunların dışında aynı ayet-i kerimelerin diğer mertebeleri itibari ile de anlaşılmaları vardır. Ayet-i kerîmelerin aralarında ki küçük farklarla aynı hadise ve sahneler değişik yönleriyle bizlere aktarılmaktadır.

27.9 - Ayetinde **Yâ mûsâ innehû enallâhul azîzul hakîm.**

Yâ mûsâ- "**ey musa**" innehû- "**muhakkak ki O**" ene- "**ben**" allâhu-l "**O'Allah-m**" azîzul hakîm-. "**Aziz ve hakim**"

Ayet-i kerîmeye dikkatle bakıldığın da, O ve ben sözcükleri birlikte geçmektedir. Halbuki genelde Allah-ın kendini sadece "ene/ben" diye ifade edebilirdi.

"İnne'hu/muhakkak ki O" "O" ifadesi ile Ahadiyyet mertebesindeki "inni" yeti olarak, Vahidiyet mertebesinde olan Uluhiyetinin "ene" olarak bidirilmesidir. "Enellahu" denmesi Uluhiyetin "Hu" ya yani Hüviyet-i mutlaka'ya bağlı olduğunu bildirmek içindir.

Yani Uluhiyetin hakikatinin Ahadiyyet mertebesi ve kaynağının orası olduğunun ifadesi "İnne'hu" nun "Hu" sudur. O yüzden bu şekilde ifade edilmiştir.

"**Aziz ve Hakim**" İşte bu yüzden bütün mertebelerde "**Aziz**" ve bütün mertebelerde "**Hakim**" Hikmet sahibidir.

20.10 – "**innî** ânestu nâran"

20.10 - "**ben** bir ateş gördüm"

İfadesi ile Musa (a.s.) ın bireysel "**inni**"yetini ifade etmektedir.

20.14 - İnnenî enallâhu lâ ilâhe illâ ene fağbudnî ve ekımis salâte lizikrî.

Diyanet Meali:

20.14 - "Şüphe yok ki ben Allah'ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl."

20.14 – **İnnenî-muhakkak ki ben-** enallâ**hu "O olan Allah-ım"** lâ ilâhe illâ- **benden başka ilâh yoktur**- ene fağbudnî- **bana ibadet edin**- ve ekımis salâte lizikrî.- **beni anmak için namaz kıl.**

Diğer ayet-i kerîmede ki, hususlar burada da geçerlidir.

Buraya kadar anlatılan âyet-i kerimedeki mana ise... şu âyet-i kerimedeki sözü tefsir etti:

- «İlâh yoktur; ancak ben varım...» (20/14)

Bundan, şunu anlatmak istiyor:

- İbadet edilen ilâhlık durumunda ancak ben varım...

Bu putlarda zâhir olan benim...

Felekler, tabiatlar hep benim...

Cümle mezhep ve din ehlinin kulluk ettiği her şey benim...

Şu putların tümü, BEN'den başka değildir...

Bundandır ki, onlara:

- İlâhlar...

Lafzını tesbit ettim... Bu lafzı onlara da ad

koydum...

Haliyle onlara verilen bu isim, hakikatte aldıkları durum icabıdır...

...Ve bu isim: Mecaz yolu ile değil, hakikat olarak verilmiştir...

Zâhir ehlinin:

- İlâhlar, ismi, onlara tapanların verdiği isimdir...

- Zahir ehli onlara kim tapıyorsa, bu ilah ismini onların verdiğini söylemişler.

- Hak Taâlâ ise... verdiği isimle bunu murad etmiştir... Yoksa, kendi özlerinde, bu ismi hak ettikleri için vermemiştir...

Dedikleri gibi değildir... Halbuki bu, yanlıştır... Ve, Hakka iftiradır...

Çünkü bu eşyaya tümden; hatta bu vücudda bulunanların hemen her biri için, hakikatte Allah'ın zatı yönünden gelen bu İsimdir... Hem de, hakikî olarak...

Zira, sübhan olan yüce Hak bu manaya göre, eşyanın aynıdır...

Onlara:

- İlâhiyet...

Adının verilmesi de, bu manaca hakikî bir isimlendirmedir... Ehl-i hicabdan mukallid zümrenin sandığı gibi mecaz yollu bir isimlendirme değildir...

Yani perdeli ve taklitçi zümrenin sandığı gibi mecaz yollu isimlendirme değildir. Yani tapılan putlara, ilahlara verilenler. İşte orada o ilahlığı sadece o yere hasretmesinde suç olmuş oluyor, o zaman suç niye olacak Allah kendisi vermişse bu uluhiyet özelliğini, ilahlık özelliğini, işte sadece oraya hasretmekten. Eğer Allah'ın cemali olarak onlara bakıldığı zaman hepsi tabi birer ilah hükmünde. Onlar öyle

olduğu gibi her birerlerimizde aynı şekilde birer ilah hükmündeyiz, ama yerimizi bilmemiz gerekiyor. Yani ilahtan maksat tapınılacak şey manasında değil, ilahi varlığın mevcudiyetinin belirtilmesi ve bilinmesidir.

Şayet durum, anlatıldığı gibi olmasaydı; cümle şöyle

- Bu taşlar, yıldızlar, tabiat unsurları ve ibadet ettiğimiz eşya ilâhlar değildir... Benden başka ilâh yoktur; bana ibadet ediniz...

Ama, böyle olmadı... Yüce Hak şu manayı murad etti:

- O ilâhlar, birer zuhur yeri olarak kabul edilir... Onlardaki uluhiyet hükmü ise... bir hakikattir...

Böyle olunca, onlar ancak, kendisine ibadet etmiş olurlar... öyle de oldular...

İşbu mana icabı olarak da şöyle buyurdu:

- «İlâh yoktur... Ancak ben varım...» (20/14)

Bunun bir manası da şudur:

- Bu mekânda, ilâh ismi verilen ancak benim... Bu âlemde, benden başkasına ibadet eden yoktur...

Hem nasıl benden başkasına ibadet edebilirler ki: Onları bana ibadet etmeleri için yarattım... Böyle olunca, onları ne için yarattımsa... o hâsıl olur...

Bu mana makamında Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

- «Herkese, uğruna yaratıldığı şey müyesserdir.»

Yani: Hakka ibadet babında...

Şu âyet-i kerimeler de, aynı manayı anlatır:

- «İnsanları ve cinni, ancak bana ibadet edeler; diye yarattım...» (51/56)

- «Her şey, onun hamdiyle tesbih eder...» (17/44)

Özellikle, yukarıda geçen âyet-i kerime ile yüce Allah peygamberi Musa'yı a.s. şu manada ayıktırmak istiyordu:

Yani uyandırmak istiyordu.

- Şu ilâhlara sahip çıkanlar, ancak Allah'a ibadet etmektedirler... Ama, bir mazhar yönünden...

...Ve Musa'dan A.S. şunu istiyordu: Bütün mazhar cihetinden yüce Allah'a ibadet etmek...

Bunun için ise, şöyle buyurdu:

- «İlâh yoktur; ancak ben varım...» (20/14)

Yani o kast edilen ilahlar ayrı birer müstakil varlık görülüyorsa o zaman küfr hükmünde ibadet oluyor, ama o varlıkta Hakk'ın varlığını müşahede ediyorsa, o zaman hakiki manada ilah olmaktalardır. Ancak bir bütünlük ortaya gelmesi için, kıbleye dönüş şart olmuştur.

Eğer herkes kendi başına bir ilah ortaya getirir de ona doğru yönelirse, kıble karışmış, birlik bozulmuş olur. İşte Kabe-i Muazzama'ya döndüğümüz zaman oradaki taşa yönelmiş oluyoruz, işte o da bir ilah olmuş oluyor, ama taş olarak oraya yönelmiş olursak, işte biz madde perest ve küfr ehli olmuş oluyoruz.

Çünkü Hakk-ın varlığını tek yerde gördüğümüz için, bağladığımız için sonra orada bir merkezde bu hakikatin toplanmasının tabi daha bildiğiniz gibi başka önemi var. Herkes karışık yerlere secde etseydi, birlik bozulacaktı ve bu tevhid sistemi ortaya gelmeyecekti ve esas yönelinmesi gereken insana yönelinmeyip, maddeye yönelinmiş olacaktı. Gerçi bütün âlemdeki varlıklarda Hakk'ın zuhuru vardır ama insan da kemaliyle zuhuru ve zat mertebesi hüviyetiyle, inniyetiyle zuhuru vardır. İşte bu hakikati bilende, bilmeyende yaşasın diye yani bilerek veya bilmeyerek bu hakikat tahakkuk etsin diye Kaba-i Muazzama merkez

olarak gösterildi. Kabe-i Muazzama'da da zati tecellinin zuhuru olduğu için hem zati tecelliye manen, hem de maddeten tekrar zati tecelliye yönelmiş oldu insanlar, her yönden. İşte Kabe-i Muazzama'yı ortadan kaldırdığımız zaman görünen sahne, insanların birbirini ilah edinmesinden başka bir hakikat değildir ama bu Hakk'ın kurduğu bir ilah edinme sistemidir, beşerin, insanın kendi aklından çıkan bir kurgu değildir.

Onun için burada çok büyük hakikatler vardır. İşte Kabe-i Muazzama'yı bir kaldıraçla yukarıya çektiğimizde, gördüğümüz hakikat, herkesin birbirine secde etmesi yani birbirini ilah edinmesidir. Her ne kadar bu böyle zahir ehli tarafından bilinmiyor ise de hakikatte oluşan hadise budur. Çünkü kişinin, bu madde âleminde en merkez olarak Hakk'ın zuhuru, insan-ı kamil, olan insandır, bunu bildiğimiz zaman, taşa, toprağa, sağa, sola yönelmekten, insana yönelmek çok büyük bir oluşumdur ve gerçek bir hakikattir. Çünkü insanda ki zuhurundan daha geniş manada bir zuhur, merkez olarak âlemde bulmak mümkün değildir.

O halde insana yönelmek çok tabii bir hadisedir. Ancak zahir olarak, bu iş böyle olmaz, bunun hakikatini bilen ancak bunu yapabilir. Zahir ehlinin bunu yapması aynen bir başka eskilerin, putperestlerin taptığı gibi putperestlik olur, ama kişi bâtıni manada bunu idrak ettiği zaman kişi kendi hakkını da koruyarak, Kabe-i Muazzama'da olduğu gibi kendi acziyetiyle karşısındakinin hakikatine, karşısındaki de aynı şekilde, kendi acziyetiyle sen de bulduğu hakikatine yönelmesi gerekmekte ki, hadise de zaten budur.

İşte bu hakikat ortaya çıksın insanlar değişik değişik yönlere dağılmasınlar diye, hem fikir olarak, hem yaşantı olarak, merkez Kabe zati tecelli ortaya konmuş ve çevreden bütün insanlar, dünyanın dört bir tarafından hep o merkeze yani tevhide yönelmişler ve de en büyük zuhur mahalli insan, insana yönelmekte secde etmekte, olmaktadır. Kabe-i muazzama nihayet madde varlığı olarak bir taştır ama insan, Cenab-ı Hakk'ın ruhunu taşımakta, ef'alini, esmasını, sıfatını, zatını hep birlikte yüklenmekte yani bir insan,

kendini bilen bir insan, Kabe-i muazzama'dan bir bakıma daha değerli bir durumdadır. Kabe-i Muazzama yerinde durur ama insan, her tarafı gezer. Kabe-i Muazzama, madeniyat mertebesinden bir varlıktır, ama Cenab-ı Hakk, madeniyat mertebesinde olan bir varlığa zati tecellisini yapınca, nasıl ki bütün insanlar tarafından muhabbet mevzuu olmakta, muhabbet hakikati olmakta, insan mertebesinde olan insana zati tecellisini yaptığı zaman nasıl bir hadise ortaya gelmekte, bunu tasavvur etmek bile mümkün değildir.

Bundan kasd olunan bir mana da, şuydu:

- Burada ilâh olarak, ancak ben varım...

Kendisine:

- İlâh...

Adı verilen ve öyle söylenenlerin hepsi işte, benim...

Cenab-ı Hakk, bunlara bu lafzı verdikten sonra yani bu manayı verdikten sonra ki, onların tapınılan o şeylerin kimisi, maden, cemad mertebesinden, kimisi, bitki mertebesinden, kimisi, hayvanlık mertebesinden, işte onun için Necm suresinde Lat, Uzza, Menattan bahsediyor. Bunları birisi taştan, birisi ağaçtan, birisi insan silüetinden o da ağaçtanmış yani bu mertebeleri gösteriyor. Diyor ya; Putperest neye taptığını bilseydi, dininde cahil, münkir olur muydu, inkarcı olurmuydu.

Madem ki: O gösterilen mertebede Allah ismi ile aynen bulunduğumu öğrettim... O halde bana ibadet et ya Musa...

Şu cihetten ki: Hüviyetin aynı olarak, bütün mezahiri bir benlik olarak toplar...

Hüviyetin aynı olarak ki, bütün zuhurları kendinde toplar.

Bu yollu bir ayıktırma, subban olan yüce Allah'tan peygamberine bir yardımdır...

Ona yardım ediyordu; ta ki: Kendisine bir yönden ibadet edip, diğer yönü bırakmaya...

İbadet etmediği, fuzulî bulup terki halinde; Hakkı fevt etmeye...

İsterse, ibadet ettiği cihetten hidayeti bulmuş olsun... Ki çeşitli millete mensub olan ve Allah yolundan sapanların durumu da öyledir...

Yani: Tek yönlüdürler...

Musa (a.s.)'a ağaçtan, "İnni Enallahu rabbül âlemin" diye buyurması, yani o ağaçta benim hakikatim, benim hüviyetim var, o ağaca yönelebilirsin manasında.

Eğer o: Üzerine dikkat çekilen benlik cihetinden ibadet ederse, durumu başka olur... Tam arzu edilen bir ibadet olur...

Yani herhangi bir varlığa kişi yönelse de ama onun hüviyeti yönüyle oraya yönelmiş olsa orada kemalli bir iş yapmış olur diyor. Eğer oraya hüviyeti yönüyle yönelmeyipte bir başka şekilde yönelmiş olursa, onun dışında başka tür ibadetler yapmayacağından veya yapamayacağından Hakk'ın vechini ayırmış olur, bir vechine yönelmiş, bir vechini inkar etmiş olur demek istiyor. Halbuki ibadet, Hakk'a ise her vecihten Hakk'a ibadet gerekir.

İşte islamiyetin genişliği burada, "Feeynema tuvellu fesemma vechullah" dediği yani nereye dönerseniz Hakk'ın vechi oradadır. İster ağaçtan, ister topraktan, ister sudan, ister kuştan... ama suya su, toprağa toprak, kuşa kuş beşeri anlamda baktığında ona yöneldiğin ibadet ettiğin zaman bu putperestlikten başka bir şey olmaz. Onlara özü, hüviyeti itibariyle bakıpta, yöneldiğin zaman, veya muhabbet ettiğin zaman işte o muhabbet yönelme Hakk'adır, Hakk'ın hüviyetinedir, doğrudan doğruya demek istiyor ve bunun böyle de bilinmesi lazımdır ki, Hakk'ı bir yönden tanıma, bir yönden tanımama, bir yönden Hakk'ın arifi, bir yönden cahili olmayasın diyor.

O, öyle bir benliktir ki: Cümle mazharları, tecellileri, yaratılış şekillerini ve gereklerini topladığı babında tenbih yapılmıştır...

Yani Musa (a.s.)'ın kanalıyla, oradan ağaçtan ona tecellide bulunması, bütün şekillerini ve gereklerini topladığı babında tenbih yapılmıştır.

Kaldı ki: o benlik: Hüviyet içinde, akıl yolundan kemalat ile nam almıştır...

Hâsılı: Bu, her şeyi içine alan, öyle bir benliktir ki:

- Allah...

Lafzı ile tefsir edilmiştir...

Yani hüviyetinden sonra gelen, ortaya gelen Allah lafzıdır.

Sonra burada:

- «İlâh yoktur; ancak ben varım...» (20/14)

Cümlesi ile de şerh edilmiştir...

İşte... bütün bu manaları düşünerek ibadet et... Böyle bir ibadet yapanın ibadeti, aslına uygun bir ibadettir...

Yoksa şer'i, beşeri manada anladığımız ibadet her zaman aslına uygun bir ibadet olamamaktadır.

Yukarıda anlatılan manalara işaret olarak, şu âyet-i kerimeyi de dinleyelim:

- «İşte... benim doğru yolum budur... Ona giriniz... Çeşitli yollara girmeyiniz; sonra sizi yolundan alıkoyar...» (6/153)

Bu âyet-i kerime ile, işaret edilen çeşitli yollara bağlı olanlar; her ne kadar Allah yolunda iseler de, fırka fırka olduklarından, içlerine: Şirk, ilhad cinsi şeyler girdi...

Ancak: Muhammedi yoldan tevhid ehli olanlar, öbürlerine benzemezler... Bunlar, dosdoğru yolu takib ederler...

Bir kul, Allah'ın dosdoğru yolunda olunca, kendisine, Resulullah S.A. efendimizin, şu hadis-i şerifindeki sır zâhir olur:

- «Bir kimse ki, nefsini bildi; gerçekten Rabbını bilen o oldu...»

Bu hadis-i şerifin sırrı kendisine zâhir olan kimseden, daha sonra: Hakikî manası ile, Hakka ibadet etmesi taleb edilir...

Böyle bir ibadet ise... isimlerin ve sıfatların hakikatleri ile, tahakkuk etmektir...

Bu hadiseyle ilgili, oluşumla ilgili, bir ayet-i kerime: "Fesebbih bi hamdi Rabbike ve küm mines sacidin ve'büd rabbeke hatta ye'tiyekel yakıyn" Fesebbih, tespih et, bi hamdi Rabbike, Rabb'ının hamdı ile tespih et, ve secde edenlerden ol, yakıyn gelinceye kadar Rabb'ına ibadet et. İşte burada yakıyn gelinceye kadar hükmü yukarıda anlatılan hadiselerdir, o zamana kadar yaptığın ibadetler, eğer çalışma yolundaysan yani Hakk'ı anlama, idrak etme yolunda tevhid çalışmalrı yapıyorsan, o çalışmaların neticeye erdiği yani meyvelerini toplamaya başladığın zamana kadar yaptığın ibadetlerden mazur sayılırsın diyor, iyi niyetiyle yaptıklarından çünkü yakıyn haliyle idrak etmezden evvel ayrı ayrı varlıklar hayalinde vardı ve onlara muhabbetinle yönelmiş oluyordun, işte yakıyn geldikten sonra yani bu ilmi idrak ettikten sonra.

O kul: Anlatılan şekli ile, ibadeti yapınca bilir ki: O zahirdeki eşyanın da, batındakinin de aynıdır...

Yine bilir ki, o bir benliktir ve:

İşte bunu idrak ettikten sonra, "hatta ye'tiyekel yakıyn" ibadetini bu şekilde yap manası çıkıyor.

- Musa...

Diye tabir edilenin aynıdır...

...Ve bu Musa, Hakkın kendisine öğrettiği şeyleri talebe başlar... Çünkü o aradığı şeyler, isimlerin ve sıfatların iktiza ettiği kemalat çeşidinden hakkıdır...

Yani Musa (a.s.)'a bildirilen bu ilmi, Musa (a.s.)'da varlığında oturtmak için, onu hal yapmak için bunu talep eder, ister diyor.

Onu arar ki; Bulsun; hakkı ile Hakka İbadet etsin...

İşte yakıyn hali bu demek, hakkı ile Hakk'a ibadet etmek.

Ancak, tam hakkı ile ibadet etmeyi yapmanın imkânı yoktur...

Çünkü: Allah'ın İsim ve sıfatları sonsuzdur... Böyle olunca, ona: Hakkı ile ibadet edebilmek de sonsuz olur...

Buna bizim ne vaktimiz, ne ömrümüz, ne halimiz yeter. Ancak bunların böyle olduğunu mücmel olarak yani toplu olarak bilmemiz, o genişliği bize sağlamış olur. Zaten Hakk'a bütün varlığıyla, genişliğiyle ibadet etmemize gerekte yoktur, çünkü bir şeyin bir tanesini öğrenmek tamamını öğrenmek gibidir. Bir armut ağacından, bir armut almamız bütün armutları yememizi gerektirmez, ihtiyacımız olanı yememiz ama o yönden yola çıkarak, bütün armutları da anlayabilmemizin hükmünün yolu açılmış olmaktadır.

Üstte anlatılan mana icabıdır ki, Resulullah S.A. efendimizi şöyle buyurdu:

- ***«Hakkı ile, sana karşı irfan sahibi olamadık... Hakkı ile, sana ibadet edemedik... Yani: Kendini sena ettiğin şekilde.»***

"Allah'ı hakkıyla takdir edemediler" gerçi burada her mertebeden ayrı ifadeler var da, ama mevzumuzla da ilgili.

Hazret-i Sıddîk R.A. ise şöyle buyurdu:

- İdrâki kavramaktan yana acizlik, idrâktir…

Anlatılan manaları şu nazma sıraladım:

Ey o suret ki, akıllar şaşkın manandа;
Ey o dehşet ki, kâinat bitti olmanda…

Ey gayelerin gayesi ki, en sonunda;
Akıllı dahi şaşar yüce varlığında…

Keremler sana, zatını övdüğün gibi;
Nezihsin şirkten, ikilikten hamd anında…

İnsan bulamaz, senden yana arzusunu;
Haşa haşa, son ola yüce varlığında…

Kusur itirafım, sana marifetimdir;
İdrâki acizlik, bana idrâk şanında…

Sofiye zümresi, benlik durumunu, kulun aklen kabul edilen yüzüne bağlamışlardır… Çünkü bu benlik: Hazır olanı, müşahede edilip görüleni, anlatmak için kullanılır…

Hüviyet, yani: O, olmak ise… bu görülen şeyin gayb yüzüdür…

Bu durumda da: Hüviyeti gaybe bağlıdır… ki o: Hakkın zatıdır…

Benliği de, bu şehadet haline verdiler… Bu da, kulun aklen kabul edilen yönüdür…

Burada, ince bir nükte vardır; anlamaya çalış…

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

EZEL

28. BÖLÜM

EZEL

EZEL: Akıl yolu ile bilinen bir öncelik mefhumundan ibarettir...

Yüce Allah, hükmen öyledir... Yani: EZEL'dir...

Ancak, bu EZEL icabı öncelik: Yüce Hakkın kemal iktizası icabıdır... Hadiselere, yaratılmışlara takaddümü icabı değildir...

Yaratılmışlara nazaran, uzun bir öncelik zamanı düşünülecek ve buna:

- EZEL...

Tabiri kullanılacak... Böyle bir şey olamaz...

Nitekim bu gibi bir zamana bağlı EZEL anlayışının durumu daha önce de geçti...

Kaldı ki: Böyle bir anlayış, yüce Allah'a karşı irfan kıtlığına uğrayan kimseye yakışır...

Yüce Allah, bu gibi manalardan yana tam bir yüceliğe sahiptir...

Biz, anlatılan yanlış anlayışın batıl olduğunu, bu eserin geçen kısımlarında da belirtmiştik...

Zira, yüce Hakkın EZEL'i, şu anda dahi mevcuttur... Tıpkı: Bizim varlığımız meydana gelmeden önce olduğu gibi...

Onun EZEL durumu, hiç değişmedi... Ebedlerin ebedine kadar da, değişmeden kalacaktır...

Ebedin beyanı da. inşaallah bundan sonra, gelecek bölümde olacaktır...

Evet... yüce Hak için EZEL hükmü anlatıldığı gibidir...

Ama, sonradan yaratılan varlığın da bir EZEL durumu vardır...

Bunun EZEL durumu ise... Hadis şey için, kendisine varlık girmeyen vakitten ibarettir...

İnsan aklına sığmayan ve idrak edilmesi mümkün olmayan sadece akılda hayali bir ezel düşüncesi olabilir.

A'ma'iyyetten başlayan bir hadisedir hatta daha evvelinden. Ancak daha evvelinden haberimiz olmadığı için bizim ezel anlayışımız a'ma'iyetten başlamaktadır.

Sonradan yaratılan bir şeyin EZEL'İ; durumu kendisi gibi olan diğer bir şeyin EZEL'ine uymaz...

Meselâ: Madenin EZEL durumu; nebatın EZEL durumuna uymaz...

Çünkü, maden: Bitkinin önceliğidir...

Zira, nebatın varlığı ancak, madenin varlığından sonra ortaya çıktı...

Durum anlatıldığı gibi olunca, nebatın EZEL durumu, madenin varlığı ile başlar... Madenin varlığından evvel değil...

Yani nebat, madenden sonra meydana geldiğinden, madenin varlığından evvel değildir.

Maddenin EZEL durumu ise... cevherin varlığı ile

başlar...

"Cevher" Ferd- zerre- en küçük cisim-atom- kendi varlığı ile var olan.

Cevherin EZEL durumu ise... heyulanın var olması

ile başlar...

“Heyula” Ana madde-zihinde tarsarlanan hayal.

Heyulanın EZEL durumu da, hebanın varlığı iledir...

“Heba” baş ince toz.

“Esir” Bütün kainatta bulunan ve her tarfı kaplamış olan latif madde-elektrik ışık ve hareketin yayılmasına vasıtalık eden madde.

“Araz” Sonradan olan. Eskiler alemin hakikatini anlatabilmek için bu tabirleri kullanmışlardır.

Hebanın EZEL durumu da, tabiat çeşitlerinin varlığına bağlıdır...

Tabiatın EZEL durumu da, unsurların varlığına bağlıdır...

“Unsur” Anasır diye de geçer dört ana hayati asıldır. Bunlar da, sırası ile, toprak, su. Ateş ve havadır ki fiziki hayatın ana maddeleridir.

Unsurların EZEL durumu ise... illiyyinin varlığına bağlıdır... İlliyyin ise: Kalem-i alâ, akıl ve:

“Ala-i illiyyin” yücelerin yücesi olan lâtif âlemlerdir.

- Ruh...

Adı verilen melek ve benzerleridir...

Bütün bu anlatılanlar, âlemin tümüdür... Hepsinin EZEL durumu, yüce Hazretin bir kelimesidir...

Bu kelime ise... onun bir şeye:

- Ol...

- Kün...

Demesiyle, o şeyi olduran sözün manasıdır...

Yukarıda anlatılan EZEL dışında mutlak olan bir EZEL vardır ki, bu EZEL'i, Yüce Hak, kendisine hak bilmiştir...

Böyle bir EZEL'de mahlukattan hiç bir şeyin varlığı yoktur... Ne hükmen, ne aynen, ne de itibar olarak...

Bazılarının:

— Biz EZEL'de Hakkın katında idik...

Şeklinde sarf ettikleri sözdeki EZEL halka ait EZEL'dir... Çünkü onlar, Hakkın EZEL'inde mevcud değillerdi...

Zira Hakkın EZEL'i: EZEL'lerin hükmünü kapsayan bir EZEL'dir...

Bu... onun için zatî bir hükümdür ve kemalinin hakkıdır...

Bilesin ki...

EZEL: Varlık veya yoklukla vasfedilemez...

O, varlıkla vasfedilemez; çünkü: Bu makamda EZEL, hükmîdir. Göze gelen bir varlık değildir...

O, yoklukla da vasfedilemez; çünkü: O, nisbet ve hükümden öncelik taşır...

Kaldı ki, sırf yokluk: Bir nisbet ve bir hüküm kabul etmez...

İşbu mana icabıdır ki: Yokluk hükmü de kayar gider...

Böyle olunca, EZEL ve ebed birleşir...

Yüce Hakkın EZEL'i, ebedi olur; ebedi ise... onun EZEL'i...

Bilesin ki...

Yüce Hakkın kendisi için EZEL durumunda, halk bulunamaz...

Ne hükmî, ne de aynî...

Çünkü, bu tür EZEL, tek başına Allah için bir öncelik hükmünden ibarettir...

Hakkın önceliğindeyse... halkın hiç bir hükmü yoktur...

Ama, şekillerin hiç biri ile...

Durum böyle olunca:

- Hakkın önceliğinde, halkın İlmî bir tayin yönünden varlığı vardır...

Denemez... Hakka:

- Tayinî bir varlık yönüyle de, varlığı vardı...

Denemez...

Eğer İlmî bir yönden varlık hükmü olmuş olsaydı; o zaman: Hakkın vücudu ile beraber halkın da mevcud olması lâzım gelirdi... Halbuki, durumun böyle olmadığını, yüce Hak bize şu âyet-i kerîmesi ile anlattı:

- «İnsan üzerine, dehirden bir zaman geçmedi mi ki, o: Anılan bir şey değildi...» (76/1)

Bu âyet-i kerimede geçen:

- «Geçmedi mi ki?» (76/1)

Manasını alan:

- «HEL...» (76/1) Soru edatı.

Kelimesidir... Bu ise... gerçek manasını ifade eden:

- Kad... Yani mutlak.

Manasınadır... Böyle olunca:

- İnsanın öyle olduğunda şüphe yoktur...

Manası çıkar... Yani:

- Dehirde geçen zaman içinde o öyleydi...

Demektir... Burada:

- «DEHİR...» (76/1)

Allah'tır... Aynı âyette geçen:

- «Zaman...» (76/1)

Manası:

- «HİN...» (76/1)

Kelimesinden çıkar... Bu ise... yüce Hakkın tecellisinden bir tecellidir...

Bu dağınık manayı, şimdi şu cümle ile toplayalım:

- O tecellide, insan anılan bir şey değildi... Ne gözle görülen bir varlığa sahipti; ne de İlmî bir varlığa...

Çünkü: O, anılan bir şey olmadığı gibi, bilinen bir şey de değildi...

Burada anlatılan tecelli ise: Yüce Hakkın kendi özüne olan tecellisidir...

Ancak bu tecelli Kur'an-ı kerîm vasıtası ile halka açıldığında meselenin ilmi bir varlığı oluşmuş olmaktadır. Bu ayet-i kerîme ile alemlere insanın ilk ilmi hali, açıklanmaktadır. İnsanın âlem sahnesine ilk açılımı ilk-**birinci** aşamasıdır, Allah'ın zatında olan bir tasarımdır.

Bu tasarımın **ikinci** ilmi hali ise (55) rahman suresinin başında sıfat mertebesi itibari ile bildirilmiştir.

Üçüncü esma mertebesi açılımı ise, bakara suresi (30) ayetinden başlayarak (34) ayetine kadar bunlardan haber vermektedir (35) ayetinde ise **dördüncü** dünya-ef'al yaşantısına geçiş aşamasıdır.

Burada bir noktaya daha dokunmak icab eder... O da: Yüce Hakkın EZEL'de; ruhlara:

— «Sizin Rabbınız değil miyim?.» (7/172)

Diye sordu. Bunun üzerine onlar da:

— «Evet...

Dediler...» (7/172)

Şeklinde, sualli cevaplı gelen âyetteki manayı belirtmek için kullanılan:

— EZEL...

Tabiri, yaratılmışlara ait bir EZEL'dir...

Nitekim bu hitaptan önceki kelâmdan:

— «Onları Âdemin sırtından zerre misali çıkardığı...»

Manası çıkar ki, onların durumunu söyler...

Böyle bir çıkış ise... ilme bağlı âlemde malumatın taayyününden ibarettir...

Onları zerreye benzetmesi ise... İncelik taşımaları, bu incelik içinde derin manalara sahip olmalarının bir icabıdır...

Yukarıda geçen:

- «Sizin Rabbınız değil miyim?» (7/171)

Âyet-i kerimesinin delâlet ettiği mana üzerinde biraz duralım...

Onlara yapılan bu hitab gösterir ki: Bu yolda kendilerine bir istidad yerleştirilmiştir...

Ayrıca onların:

- «Evet...» (7/172)

Demeleri ise... kendilerinde bir kabullenme durumunun varlığını gösterir.

Böyle olunca: Yüce Hakkın mazharı olduklarını kabul etmiş oluyorlar...

Yüce Hak ise... onların Rabbı olması icabı, kendilerine verdiği istidadı bildiği için onlara bu soruyu sordu...

Ve... onları öyle bir kabiliyette yarattı ki: Kendi rububiyetini kabul edip, inkârı yoluna sapmadan:

- «Evet dediler...» (7/172)

Yüce Allah, onların lehinde, kitabında, şahitlik etti... Bunun sebebi: Kıyamet günü, onların rububiyetine inanan muvahhidler oldukları babında şehadetleri kabul olunsun...

Kaldı ki bu bakımdan biz de: İnsanlara şahidiz...

Onlar hakkında, o gün, meleklerin şahitliği makbul olmayacaktır...

Bilhassa: İnsanların küfrü ve inkârı babında yaptıkları şehadetleri...

Sebebine gelince: Onların küfür saydıkları şeyin, iç yüzünü bilmeleri için, kendilerinde İlâhî bir ittila yoktur...

Melekler yapılan suri hadiselere bakarak karar vermekteler, iç bünyeyi bilememekteler.

Durum anlatıldığı gibi olunca, onların şehadetinin gerçeğe dayanan yönü yoktur.

Ama, bizim şehadetimiz, tahkik yönlüdür... Çünkü bu durumu, bize o bildirdi.. Delilimiz de, yeterlidir... Çünkü bu: Allah'ın hüccetidir... Ve halkının saadeti babındadır...

Meleklerin hücceti ise... batıldır... Çünkü onlar, zâhire göre, hüküm yürüttüler...

Aslında ise... meleklere zahirî durumdan başka bir şey yoktur...

Nitekim onların bu halini, Âdem'in a.s. kıssasını okuduğun zaman görürsün... Ki onun için:

- «Yerde fesad çıkarır...» (2/30)

Şeklindeki bir hükmü nasıl yürüttüler...

Bu hükümde kendilerinin:

- Islah edici olduklarını...

İddia etmek istediler...

Bu ıslâh edici halleri ise... tesbih ve takdisleri babında bilgilerinin bir icabıdır...

Onlar Subbuh ve Kuddus isimlerinin zuhuru olduğundan.

Ancak, Âdem'in a.s. Rahmanî ve Rabbanî sıfatlar makamındaki batın durumunu hakikaten kavrayamadılar...

Ne zaman ki, yüce Hakkın sıfatları Âdem'de A.S. zâhir oldu; o zaman

- «Onları isimleri ile bildirdi...» (2/31)

İşte... o zaman, melekler durumu bildiler... Çünkü ilim sıfatı zâhir olmuştu... İlim sıfatı ise... kendileri dahil, her şeyi kapsamına alır...

Böyle olunca onlar:

- «Sen, sübhansın... Bizim ilmimiz, ancak bize öğrettiğin kadardır...

Dediler...» (2/32)

Bu mana, gösteriyor ki; meleklerin ilmi bir kayda tabidir...

Ama, Adem'in a.s. ilmi mutlaktır... Hiç bir kayda tabi değildir... İlâhî ilme bağlıdır...

Kaldı ki: İlm-i İlâhî ve Hakkın sıfatlarından murad: Âdem'in a.s. sıfatlarıdır...

Yüce Hakkın zatından murad ise: Âdem'in a.s. zatıdır...

Bu manayı anla...

Yardım taleb edilecek makam: Allah 'tır.

NOT= Mevzu buraya gelmiş iken. (44-7-A'raf suresi) isimli kitabımızdan sayfa (203) ten itibaren, bahsi geçen ayetin özet yorumunu da ilâve etmeyi uygun buldum. Cenâb-ı Okuyanları faydalandırsın. T.B.

----

(172) (Ve iz ehaze rabbuke min benî âdeme min zuhûrihim zurriyyetehum ve eşhedehum alâ enfusihim, e lestu birabbikum, kâlû belâ, şehidnâ, en tekûlû yevmel kıyâmeti innâ kunnâ an hâzâ gâfilîn.)

"Bir de Rabbin, Âdemoğullarından, bellerindeki zürriyetlerini alıp da onları kendi nefislerine şâhit tutarak: Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediği vakit, "pekâlâ Rabbimizsin, şâhidiz" dediler. (Bunu) kıyamet günü "Bizim bundan haberimiz yoktu." demeyesiniz diye (yapmıştık)."

Tefsirlerde üzerinde ittifak olmamakla bereber genelinde bu hâdisenin Rûhlar âleminde olduğu yazılıdır. Bazı tefsirlerde de bu Âyetin dünyada tahakkuk ettiği yazılıdır.

203

"Ve iz" zaman ifâdesidir yâni kişiye hîtâben senin hayâtında öyle bir an gelecek ki o anı yakala ve tut, idrâk ederek onu yaşamına geçir, mânâsınadır. O insânda belirli

gelişimler olacak ergenliğe ermiş olacak, Hâlik ismi onda tecelli edecek ki, bu aşamalardan sonra bu Âyetin hükümlerine tabî olmaya başlasın.

Âyette "*kendi nefsileri üzerine şâhit oldular*" denilmektedir, şehadet âlemi ise bu âlemdir. Ve insân ancak kendini tanımak sûretiyle nefsine şâhit olabilir. Seyri sülûk yolundaki bütün çalışmaların yapılması lâzımdır ki bizler bu Âyeti dünyada idrâk edelim, aksi hâlde lâfını eder, üzerinde tartışır fakat yaşantısına kesinlikle ulaşamayız ve bunun içinde ilk önce şuurlu birer varlıklar olarak Âdemoğlu olduğumuzu idrâk etmeliyiz. Ve bu eğitim alınmadan da kişilerin kendi nefislerine şâhit olmaları mümkün değildir çünkü bu eğitim alınmadan kişi hayâlde yaşamaktadır ve kendi varlığını henüz ortaya getirmiş değildir.

Zürriyetlerini alması, ki mânâ âleminde ortaya çıkmış bir zürriyet yoktur ancak şehadet âlemindedir. Ancak bunun karşılığı Bâtın olarak vardır o ayrıdır.

Makul olarak düşünüldüğünde şu an ki bilincimiz ile bu sözden haberimiz yoktur ve bilinç ile verilmeyen bir sözden kim neden sorumlu tutulsun. İşte bu kadar açık olarak bu Âyetin müşâhede yeri bu dünyadır.

Hem Rabbimizi hem kendimizi hem de müşâhede bakımından burada şaheser bir ifâde vardır.

Şu anda bu âlemde bu Âyet yaşanmaktadır yoksa geçmiş veya gelecekte değildir. Dünyadaki bu hakîkatleri irfaniyyet ile idrâk edenler bu Âyetin hakîkatini yaşamış oluyorlar diğerleri hayâlen bunları yaşıyorlar yoksa bilinç ile değildir.

Bu mertebe vitriyyet mertebesinin hakîkatidir. Kişi kendi nefsi üzerine şâhit olacak ve kendi varlığını hissedecek daha sonra kendi varlığında Hakk'ın varlığından başka bir varlığın olmadığını idrâk edecek. İşte o anda hîtap hemen geliyor, sen kendi nefsin üzerine şâhit oldun ve o şâhit olduğun şey de "*senin Rabbin değil mi?*". Yâni sen de, sen diye bir şey yok, aslında o sen zannettiğin şey de Rabb'in olan "Ben" im,

demektir. Bunun üzerine "belâ" yâni "evet" dediler ve "*varlığımızdaki Hakk'ın varlığıdır*" diyerek tasdik ettiler.

Kul ve Rabb varlığının ne olduğu çok açık bir şekilde bu Âyette belirtilmiştir.

Bizim bundan haberimiz yoktu dememeniz için Cenâb-ı Hakk bu dünya âleminde bu sırrı size açtık, diyor.

Bütün bu âlemde ne kadar varlık varsa beşeriyet yönünden bakıldığında eksiler ve artılar olarak şeriat hükmüne göre bir hukuk meydana getiriyorlar. Hakîkat hükmüne göre ise Cenâb-ı Hakk halkettiği her bir varlığa kendi Rabbi hasları îtibarıyla "*Ben sizin Rabbınız değilmiyim*" dedi. İşte bu Rabbi haslarının yâni kendilerinin idarecisi olan isimlerin tecellilerinin ihtiva ettiği mânâlar hangi yönde ise onlar da o yönde "*Evet, Sen bizim Rabbımızsın*" dediler ve hepsi doğruyu söylemiş oldular.

Şeriata göre biraz ters gibi gözükse de bu durum aslında ters değildir, basamaklar teker, teker çıkıldıkça bu hakîkat anlaşılır, inkâr eden de cehâletinden inkâr eder. Şehadet âleminde Zâhiren oluşan her şeyin Bâtınen bir programı vardır, işte az önceki cümle bu durumun Bâtın hâlidir, çünkü hiçbir varlığın kendi iradesiyle kendisini var edene isyan etmesi mümkün değildir. Göreceli olarak her bir kişinin Rabbi hasları farklı olduğu için, birine göre ötekinde sanki isyan varmış gibi gözükür, fakat hiçbir varlık kendi Rabbı hassına isyan edemez çünkü salâhiyeti yoktur. Bu âlemleri ayakta tutan bu isimlerin zıtlığıdır, isimler tek yönlü faaliyet gösterirse bu âlemin sistemi çalışmaz. Örneğin Mudil isminin ihtiva ettiği mânâlar bu ismin hidâyetidir. Bu nedenle irfan ehli, kimse ile kavga etmez çünkü hepsinin zuhurunun ne olduğunu bilir ama kendisine bir saldırı geldiğinde kendini müdafaa eder çünkü kendisine saldıran esmâ-i ilâhîyyeye karşılık kendisindeki esmâ-i ilâhîyyeyi ortaya çıkarması gerekir. "*Herşey kendi kemâlatı üzeredir*" ve "*yayın eğriliği doğruluğundandır*" çünkü yay eğer eğri olmaz, düz olur ise, görevini gereği gibi yapamaz.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

EBED TECELLİSİ

29. BÖLÜM

EBED

EBED: Allah için, sonralığın makul yönünden İbarettir...

Bu, onun için bir hükümdür ve varlığı gerekli zata bağlı yönden gelir...

Çünkü, kendisi için varlık zatı ile kaimdir... Onun için beka bu sebeple sağlama bağlanmıştır...

Onun geçmişinde bir yokluk mefhumu olmamıştır...

Zatı ile kıyamı olduğundan; başkaya ihtiyacı olmadığından: Bu mümkün vasfını taşıyan varlıktan önce de, onun beka hükmü sabitti...

Yani bu âlemler var edilmezden evvel bu mümkün olan şeylerden evvel, o yine bakiydi.

- Mümkün...

Vasfı ile söylenen varlık, yukarıda anlatıldığı gibi olamaz...

Bunun durumu da, her ne kadar sonsuz ise de, üzerine bir kesinti ile hüküm olunmuştur...

Çünkü: Geçmişinde yokluk vardır... Geçmişinde yokluk bulunan her şeyin ise... geçmişine dönüşü gerekir... Bu ise... elbette, onun için yokluk hükmünü almayı mutlak surette gerekli kılar...

Mümkünün durumu anlatıldığı gibi olmazsa: Bekada, Hak'la aynı seyri izlemesi lâzım gelir...

Bu ise… muhaldir…

Kaldı ki, durum anlatıldığı şekilde olmayınca, Allah'a karşı mümkünün sonralık işi de sağlama bağlanmış olmazdı…

Bilesin ki…

Allah'a göre, öncelik ve sonralık onun için iki hükmî vasıftır… Hiç bir şekilde, zaman mefhumuna bağlı değildir…

Çünkü: Yüce Hakka zamanın uğraması muhaldir…

İşaret ettiğimiz bu manayı anla…

Sonra… sübhan olan yüce Hakkın EBED'i, zata bağlı bir işinden ibarettir…

Bu ise: Mümkün varlığın son bulduğu yerde, kendi varlığının devamı itibarı ile olur…

Öncelik ve sonralık hükmünü meydana getiren hadise zamandır. Zamanın varlığı Hakk ile mümkün ise yani zamanı Hakk ortaya çıkarıyor ise, o zaman onun önceliği, sonralığı diye bir şey söz konusu olamaz ve bu mahalde söz söylememiz de mümkün olamaz. Bir çember düşünelim, o çemberin ortasından, sonundan herhangi bir işaret olmadıktan sonra ne önceliği vardır, ne sonralığı vardır ama o çemberin üzerine bir benlik noktası koyduğun zaman yani kendi vücud varlığını, benliğini koyduğun zaman, sana göre öncelik, sana göre sonralık, sana göre ezel, sana göre ebed oluşmuş olur ama çembere göre değil yine sana göredir.

Şunu da bilesin ki…

- Mümkün…

Vasfını alanlardan her şey için bir EBED durumu vardır…

Meselâ:

Dünyanın EBED'i: Âhirete geçmesidir...

Ahiretin EBED'i: İşin yüce Hakka geçmesidir...

Burada, önemli bir nokta var ki onu da açıklamak gerekir...

O nokta: Mümkünlerde bulunan:

Yani sonradan meydana gelmişlerde bulunan.

- EBED...

Vasıflarının kesilmesine hüküm olunmaktır...

Bunlar arasında: Cennet ehlinin EBED'lerini; cehennem ehlinin EBED'lerini saymak gerekir...

Bu EBED durumlarının elbette tükenmesi zarurîdir... "

Orada ebedi olarak kalıcılardır" denmesi, bizim anlayışımıza göre yani bizim kapasitemize göre bir sonsuzluktur, Allah'a göre değil. Cehennemde kalmanın da ebedi yani cehennemde kalanlarında bir sonu var, cennet kalanlarında bir sonu vardır. Ancak bu sonluk, bizim anladığımız manadaki aklımızın alacağı hesaplar içerisinde kısa bir sonluluk değildir. Çok uzun bir sonsuzluk olduğundan, bize göre ebedi yaşam vardır.

Belki de şunu düşünebiliriz, o ebedi yaşamlarda artık bizim kimliklerimiz tamamen ortadan kalkması gerekeceğinden, bizim için ebedidir. Yani sonumuza kadar son, cennet olmuş veya cehennem olmuş olacaktır. Bizim sonumuza kadar bir ebed, sondur. Kendi bireysel varlığımız, mümkinat yönümüzün, nihayet bizim aklımız dahi mahluktur yani ne kadar zati tecelli üzerimizde olsa da, hüviyet-i mutlaka üzerimizde olsa da, ama bu yine bir yönüyle muhdestir, hadistir. Yalnız diğer hadisler gibi değil, bu hadiste zati tecellinin olduğu bir hadistir. Diğerlerinde esma, ef'al tecellileri olan hadislerdir ki, onların ahiretleri de zaten

yoktur. İşte onların ebedleri, buradaki süreleri kadardır.

Yani gelecekleri. Dünyada yaşadıkları süredir ama insan, evvela bireysel dünyadan sonra, dünya bitimiyle bir ebedimiz yani bir sonumuz oluyor, kabirde bir ebedimiz oluyor mahşere kadar, mahşerden sonra işte cennet veya cehennem nereye gidecekse kişi, ne kadar ebedi ebedimiz varsa ki, bu beşer idrakine göre almayacak kadar uzun bir süredir. Onun için beşeriyetimize göre ebed ifadesi konmuştur oraya, işte o ebedte bizim sonumuz olma ihtimali vardır. Çünkü artık hesap bitti, kitap, mükafat, mücazat bitti, dolayısıyla bizim, bizdeki tecelli de sona ermiş oldu.

Cenab-ı Hakk, bizlerden sonra daha bir başka varlıkları, daha bir başka sistemi ortaya getirir, o zaman onları ezeli ve onların ebedleri ama bizim ebedimiz tahakkuk etmiş, sona ermiş olmakta olacak ki, zaten makulü de bu nereye götürecek oradan sonra tekrar bir başka âlemin yaşantısı olması lazım ki, ondan da bahsedilmediğine göre, orada ebed bittiğine göre kesildiğine göre demek ki böyle bir durumlarımız vardır. Tabi çok uzun süreler dediğimiz gibi dünya seneleriyle, beşer akıllarıyla idrak edilecek bir şey değil, bir süre değildir.

Eğer onlar devam eder; bekaları babında hüküm uzarsa... olmaz...

O zaman Allah olması gerekiyor, mutlak Allah olması gerekiyor.

Olmaz; zira: Hakkın EBED'lik durumu; kendi zatından başkası için, EBED'in bitiş hükmünü vermekten yana bizi bağlar...

Çünkü o ebedlik mutlak ona aittir. Eğer her birerlerimizde öyle bir ebed hükmüne girmiş olsak, bu yanlış olur. Kendi varlığımızla var olmamız gerekiyor ki, müstakil bir ebedimiz olsun.

Kaldı ki: Hiç bir mahluk için yüce Hakkın bekasında, aynı seyir hakkı yoktur... Yani: Kendi başına...

Biz dünyaya geldik, bir ezelimiz var, bir başlangıcımız var. Âdem (a.s.) ile başlayan, ondan evvel ilmi manada diyelim, o maddi manada ama yine de bir başlangıcımız vardır, ezelimizi tespit edebiliyoruz. İlmi olarak ezelimizi biliyoruz, çünkü onu hesap etmek maddi olarak mümkün değil. Bu hadiseden de böylece ebedimiz olduğunu da biliyoruz.

Kaldı ki: Hiç bir mahluk için yüce Hakkın bekasında, aynı seyir hakkı yoktur... Yani: Kendi başına...

Hakk'ın olduğu gibi, ezel ve ebed hükmü mahlukta yoktur.

Bu babdaki hüküm budur...

Biz, sözü makul bir ibare ile, bu şekilde ortaya çıkarmış olsak dahi esas manasında bir değişiklik olmaz...

Çünkü: Biz onu, açık bir keşif yolu ile elde ettik...

Keşif yolu ile bu ilmi yani yaşantıyı idrak ettik.

İsteyen inanır; isteyen inkâr eder.

Bazı kimseler vardır, kendi fikrini zorla kabul ettirmeye kalkar, en doğrusu budur, benim bildiğimdir diye, burada sadece anlatıyor ve ister kabul et, ister etme ve de onun hiç derdi değil, çünkü benliği yok, ilgili bir hali yok ne bir mükafat bekliyor, ne bir taltif bekliyor sadece veriyor. Vermesini biliyor, almasını değil.

Bilesin ki...

Âhirete dair hallerden bir hal için: EBED ve ezel hükmü vardır...

İşbu hal, ister rahmete nail olanlar için olsun; isterse azaba uğrayanlar için...

Bu, öyle değerli bir sırdır ki... ancak, ona dalan zevkini alır...

...Ve bilir ki: Hiç bir şekilde, onun kesintisi yoktur...

Bu bir halden ibarettir...

Ancak, anlatılan halin başka bir hale geçmesi de olur... Ama geçmeyebilir de...

Anlatılan hal, başka bir hale geçtiği zaman ise... EBED ve ezel hükmü aynı şekilde onda olur...

Bu durum, âhiret halinde kesintisiz sürer gider... Hiç bir karışıklık da olmaz...

Bu durum, müşahedeye dayanan bir iştir... Kulun bu yolda bir şey yapmaya mecali yoktur...

Çünkü, o işin mahalli orasıdır...

Görüldüğü gibi bu bilgiler çok ileri derecede bilgilerdir. Ve açıktır daha fazla üzerinde durmaya gerek yoktur.

Yukarıda anlatılan cümlelerin daha açık beyanı, inşaallah cennet ve cehennem anlatılırken geçecek...

Şunu da, yukarıda geçen cümleyi teyid babında hemen arz edelim: Yüce Hakkın EBED'i, EBED'lerin de EBED'idir... Tıpkı: Onun ezeli, ezellerin ezeli olduğu gibi...

Bilesin ki...

Yüce Hakkın EBED'i ezelinin aynıdır... Onun ezeli ise... EBED'inin aynı sayılır...

Çünkü, bu durum iki izahat yönünün kalkması sayılır... Bunlar ondan kalkar ki, zatı bekasına göre münferid kalsın...

Onun oluşu bir öncelik taşır... Aklın, bu evveliyet izafeti durumunu kavraması için:

- Ezel...

Adı verilmiştir... Halbuki, akıl yolu ile bulunan evveliyetten önce de varlığı vardı ve ezel idi...

Yani ezel diye akılda bir şey oluşması için ama akıl olmazdan evvel de onun evveliyeti vardı diyor yani bu aklımızla onun evveliyetini anlamamız çok kolay olmaz diye ifade ediliyor.

Sonra... yüce Hak'tan sonluk izafetinin kalkması için ise:

- EBED...

İsmi ile söylenmiştir...

Yani Hakk'a bir son isnat etmek, nerede nerede... bir evveli var mı, ezel dediğimiz zaman beşeri anlamda, akıl yoluyla bakıldığından yine ona bir öncelik verilmiş oluyor. Yani ezelde dediğin zaman, o ezelde demen bir başlangıcı olmuş oluyor. İşte öyle bir ezel ki, ezeli olmayan bir ezel, öyle bir ebed ki, ebedi olmayan bir ebed yani akıl yoluyla kullandığımız ezel ve ebed lafzı ondan kalkmıştır diyor. Onun hakkında böyle bir şey düşünemeyiz. Akıl yokken de o vardı, bu akıllar gittikten sonra yine o olacak deniyor.

Halbuki, onun bekası için, son olmama durumu, aklen bulunduktan sonradır ki: EBED durumu başlar... Bekası da belli olur...

Yani bu idrake geldikten sonra sen ancak onun ebedinin ne olduğunu anlarsın diyor. Yani aklın ile onun ebedine, ezeline bir sınır çizemediğini anladığın zaman, bundan aciz kaldığın zaman o ebed olur ki, bu da yine beşerin anladığı bir ebedtir.

Yani: Bekasının devam edeceği anlaşılır...

NETİCE: Her ikisi de; yani: EBED ve ezel durumunu anlatmak istiyorum... Allah'ın iki vasfıdır... Bunları, zamana bağlı izafet ortaya çıkarmıştır...

Yani izafidir, bu ezel, ebed sözü dahi izafidir. Birer tarif babında dır.

Ta ki: Bu yoldan onun gerekli varlığı akıl yolu ile biline...

Yoksa: Ne EBED... Ne de ezel...

Ancak, Allah vardır; onunla ikili bir şey yoktur...

Onun ezelinden başka bir vakit de yoktur... Onun bu ezeli ise: EBED'dir...

İşbu EBED ise... onun vücud, hükmüdür...

Bu hükümdeyse... ona zaman yürümez... Zaman hükmü kesilir... Hem de, onun bekasına kadar uzayıp gitmeden...

Onun bekası ise... kendisine gelmeden, zamanı keser...

İşbu kesimin adı:

- EBED...

Olmuştur...

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمن الرَّحِيم

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

KIDEM

30. BÖLÜM

KIDEM

KIDEM: Zata bağlı bir gerekli olmak, olma hükmünden ibarettir...

Zata bağlı ve gerekli olma hükmü ise: Hak için kadim ismini izhar eden manadır...

Yukarıda özet olarak, anlatılan manayı şu yoldan daha iyi kavrayabiliriz... Şöyle ki:

Bir kimsenin varlık hükmü, zatına gerekli olursa... onun geçmişinde bir yokluk olmaz...

Bir kimsenin ki, geçmişinde yokluk olmamıştır; onun kadim olması lâzım gelir...

Yani bir beşer düşündüğümüz zaman, bunun bir başlangıcı vardır, yani anne babamızın iştirakiyle bir başlangıcımız oluyor. Bizim geçmişimizde yokluk vardır, bir zamanlar yoktuk, madde olarak yoktuk ama diyeceğiz ki, ruhlar âleminde vardık ama ondan evvel de yoktuk." İnsanın üzerine, dehirden bir zaman geçmedi mi ki, o: Anılan bir şey değildi" İnsan hakkında, uzun zamanlar, dehirler geçti, o anılan bir şey değildi, bilinmiyordu. Allah için böyle bir şey söylemek mümkün değil, yani evvelden yoktu da sonra oldu diye.

Bir kimsenin ki, geçmişinde yokluk olmamıştır;

Yani şu an yaşıyor diyelim, geçmişte de yaşıyordu, daha evvel de yaşıyordu, yokluktan varlığa gelmiş değil, ezelinde de vardı, onun kadim olması lazım gelir. Yani kendi varlığıyla kendisi kadim, kıdemli olması lazım gelir.

Evet... durum, hükmen böyledir... Yüce Allah'ın durumu da budur...

Yoksa o: Başka manada alınan KIDEM durumundan yana yücedir...

Yani çok ezelidir, ezelden beri durmaktadır, varlığı mutlaktır diye dersek bu da yanlış olur demek istiyor.

İnsanların anladığı kıdem yönünden yana yücedir.

Kaldı ki: Başka manada alınacak KIDEM, kendisi ile isim alan üzerine uzayan zaman aşanımdan ibarettir...

Halbuki yüce Hak, böyle bir halden yana yüceliğe sahiptir...

... Ve yüce Hakkın KIDEM'i, zata bağlı, vacib varlığına lâzım bir hükümdür...

Yoksa... sübhan olan yüce Hak ile halkı arasında bir zaman yoktur... Derlenen bir vakit de yoktur...

Durum özet olarak şudur: Yüce Allah'ın varlık hükmü, mahlukatın varlığından öncedir...

Özümüzle Hakk'ta bir iştirakimiz vardır. Özümüz bakımından Hakk ile iştirakimiz vardır. Hakk'ın biz de olan tecellisi, bizim için değil Hakk için ebedi, kıdem. Hakk'ın biz de bir zatı, ruhu var. İşte bu biz de ebedi ama bizim için değil, Hakk'ın kendisi bakımından ebedidir. Çünkü Hakk, Hakk'tan ve Hakk, bizim öz cevherimizdir ama o bize ait bir varlık değil, mahluk değil denilen işte budur, o Hakk, o kıdem ama o bize ait değildir. Biz ama bize ait değil. Bizim malımız değil, biz oraya hükmedemiyoruz, o bize hükmediyor ve işte o en sonda olacak olan yani cennet ve cehennemin tükenişinde o geriye gidecek, bizden ortada bir şey kalmayacak, o bizdeki o yine bitmiyor.

Çünkü o kıdem, kadim, aslına gidiyor, Hakk'a gidiyor ama bizim x şahsiyetimiz ortadan kalkıyor yani zuhur mahalli olan bizler ortadan kalkıyoruz, işte bu da ispatlıyor ki, insanlar ebedi değil, olamaz zaten mümkün değildir. Yani cennet'te ebedi değil, cehennemde ebedi değil ama "Halidine fiha ebeden" ayetinde belirtilen ebedilik, hakiki manada bir ebedilik değil, mahluk hükmündeki ebedilik, uluhiyet hükmündeki ebedilik değildir, mahluk hükmünde. Mahlukat olarak bu tarihi idrak edemeyeceğimiz, uzun bir süre olduğundan ebedi gibi yani beşeriyete, mahlukata göre orası ebedi hükmündedir, yani beşeriyete göre ebedi ama

Uluhiyete göre sonludur.

- K I D E M …

İsmini de bu durumu ile almıştır…

Mahlukun yeniliği,

Yani belirli bir yerden başlaması.

kendisini icad edecek bir mucide ihtiyacı dolayısı ile, Hakka karşı düşkünlüğü ona:

- Hüdus…

İsmini doğurmuştur…

Hadis yani sonradan olma. Fususul Hikem'in baş taraflarında şöyle diyor: Vücudu mutlak, ruh mertebesine tecelli ettiği zaman, vücudu mutlak yani bu âlemlerdeki mevcut vücud değil, vücud dendiği zaman, biz madde manasında bir vücud düşünüyoruz, o öyle değil. Bu vücud dediğimiz zaman vahdet-i vücud yani tek vücud diye belirtilen bu, madde âleminde ama vücudu mutlak diye belirtilen anladığımız şekli manada bir vücud yok, mevcud manasına, kendi kendinde kendiyle mevcud, zati mevcud. İşte bu ilmi mevcut diyelim, o dahi değil ama yani madde mevcudtan korumak için manayı, ilmi mevcudiyeti diyelim.

İlmi mevcudiyetinden, ruha tenezzül ettiği zaman kendisinde üç marifet meydana geldi, bunun bir tanesi marifet-i nefstir, marifet-i mübdi ve kendini var edene karşı aczini idrak etmesi. Aczimizi idrak ettiğimiz zaman işte bu hakikatleri anladığımızda ona karşı hem aczimi, ama aynı zaman da mübdi, ama aynı zaman da nefsimizin onun nefsinden olduğunu anlamak suretiyle de çok yüksek bir irfana ulaştırması bizi. Kendisin halk edene olan ihtiyacı hudüs hakikatinin tam yeri, kendisinin hadis olduğunu anlamasıdır.

Bu hüdus için, ikinci bir mana olsa dahi o:

- Anılmayan bir şey iken, vücudunun meydana gelmesi… zuhuru…

Şeklinde olabilir...

Şeriat mertebesi ve tarikat mertebesinden baktığımızdan biz kendimizde ki uluhiyet mertebesinin farkında değiliz, ötelerde olan bir Allah'a yani tamamen Hakk'tan ayrı varlıklar olarak kendimiz müstakil ayrı varlıklar olarak görmekteyiz ama hakikat, marifet mertebesinde yine şeriat, tarikat mertebesindeki hüküm geçerli olmakla birlikte ama onu hadis tarafımıza veriyoruz yani fizik tarafımızın öyle olduğunu ama özümüzde Hakk'tan ayrı, gayrı bir şey olmadığımızı idrak etmemiz gerekiyor. Yine hadislik var ama kadime bağlı bir hadislik var, burada mutlak hadis, hudüs var, sonradan halk edilmişlik var. Evet sonradan ama bir de bizim, kıdem, kadim olana bağlı gerçek tarafımız, yönümüz vardır.

İşte bunu bilirsek kendimizi ancak marifet-i nefs şekliyle bunu bilirsek kendimizi tanımış oluyoruz, her mertebemiz itibariyle ve ne kendimizi çok aşağılık bir varlık görerek sadece çok basit bir varlık görerek üzüntüye ne de hakikaten çok yüksek bir varlık olduğumuzu idrak ederek ama bu yönde de gurura, kibire kapılmadan yani ümitsizliğe düşmeden, ümit var olarak hayatımızı sürdürmemiz gerekiyor, Rabb'ımızla birlikte. "*ve huve meakum eyne ma kuntum*" o sizinle beraberdi, siz neredeydiniz, sorusunun cevabını, gittiğimizde ahirete intikal ettiğimizde verirsek diğerlerinin cevabı çok kolay geçer. İşte bunun irfaniyetini burada elde edersek, o zaman dünya ve ahiret bizim için hiç bir şey fark etmez. Dünya da, ahirette aynı seyrin devamı olur. Zaten öyle ama biz bunun farkında olmadığımız için dünya ayrı, ahiret ayrıymış gibi görüyoruz.

Mahluk her ne kadar Allah'ın ilminde mevcud ise de, bu varlığında dahi, muhdestir... Çünkü, kendisini yaratacak bir yaratıcıya ihtiyacı vardır...

Ayan-ı sabite mahluk değildir demişler. Ayan-ı sabite vücud kokusu almamıştır diyor Muhyiddin Arabi hazretleri. Çünkü hüküm daha üzerinde geçerli değil, kıdem yani

kadim, ezel ve ebed Hakk'ın varlığında, Hakk'ın ilminde mevcud. İşte ne zaman ayan-ı sabiteden, ilmi ayanlar olarak dışarıya çıkmaya başlıyoruz, o zaman bizim zuhurumuz başlıyor, ezelimiz, ebedimiz orada başlıyor. Ta ki aynı mertebeye geri dönünceye kadar, ayan-ı sabite hükümlerine geriye dönünceye kadar. İşte yine orada kimliklerimiz yok oluyor ama şu var, her ne kadar bizim orada fiilen ve fiziken kimliklerimiz sona eriyor ise de gerek Rahmani, gerek cismani varlığımız sona eriyor ise de repartuarda isimlerimiz sona ermiyor, repertuarda isimlerimiz var. Sadece ismi kalıyor, isimler yahut işaretler yahut kod numaraları ile kalıyor.

Diyelim ki, geçmişteki hadiseler, hatıralar olarak yazılıyor, levh-i mahfuzda, şöyle diyelim, mesela Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanları aşağıya doğru sıralayalım, ölenlerin şimdi ne rolleri kalmış, ne fonksiyonları kişilik olarak, kimlik olarak, şimdi onların ne kimlikleri var, ne görevleri var, ne bir şeyleri var ama repertuar olarak isimleri duruyor. İşte bizim varlığımız ancak bu kadarı olacak, sonradan Allah'ın indinde. Cenab-ı Hakk, repertuarı yapmamış olsa, ona yakışmaz bu. O repertuarını yapar yani hatta bölüm bölüm, ayrı ayrı cennetlikler, cehennemlikler, irfan ehli, ehlullah, peygamberler hepsi, geçmişlerin hepsi kayıtta vardır. Yoksa ona eksiklik vermiş olmamız gerekir. Çünkü o tecelli ettiği zuhurunu da gözden çıkarmaz, heba etmez, çünkü onların içinde kendi tecellisi vardır, bi zatihi, onları unutupta bir tarafa atmaz ama zuhuru gitmiş, işi bitmiştir, işleri bitmiştir, ayrı konudur.

İşbu sebeple mahluka:

- Kadim...

İsmini vermek sağlam bir iş olmaz...

Her ne kadar o: İlm-i İlâhîde var İdiyse de; yani; Meydana çıkmadan önce... onun hükmü: Başkasının varlığı ile var olmaktır...

Var ama Allah'ta var, başkasıyla var.

Böyle olunca: Onun varlık düzeni, Hakkın varlığı üzerine yapılmıştır…

İşte… hüdüsun manası budur…

Ancak, anlatılan mana nazara alınınca ve bu mana yönünden bakılınca: İlm-i İlâhîdeki ayan-ı sabite dahi muhdestir; kadim değildir…

Yukarıda anlatılanlar arasında, özellikle: Ayan-ı sabite meselesi önemlidir… İmamlarımız, bu manada yanılmıştır…

Onlardan birinin kelamı dahi yoktur ki: Ayan-ı sabite için sözde kıdem hükmü vermiş olmasın…

Ayan-ı sabitenin kıdemi: Ancak ikinci bir yönden ikinci bir itibara göre olur…

… Ve ben sana bunun izahını şimdi yapacağım…

- İlm-i ilâhî kadim olduğuna göre…

Deyip kalalım ve bunun biraz izahını yaparak anlatalım… Şöyle ki:

Yani Allah'ın zatının, zati isimlerinden, ilim sıfatı, sıfati isimlerden ama zatına bağlı isimlerden. O halde diyor, yani ayan-ı sabite de, kadim olması lazım, ilim halinde ama daha zatında olduğu için ilimde, Hakk'ın sıfatı olduğundan, zati sıfatlardan olduğundan, kadim olması lazım.

İlm-i İlâhînin kıdemine hükm olunmuştur… Çünkü o, zata bağlı ve ona gerekli olan şeyler arasındadır…

Yani: Sıfatıdır. Onun sıfatı ise… zatına bağlıdır…

Bu bağlılık ise… zatına yakınsa, İlâhî hükümler gibi layık bir şekilde olur…

Sonra, ilme:

- İlim…

Adının verilmesi için, malum yönünün bulunması lâzımdır...

İlim maluma tabidir.

Aksi halde: Ne ilim olur; ne de malum... ikisinin varlığı da muhal olur...

Tıpkı: Âlimin olmayışı sonunda; ilmin de, malumun da olmayacağı gibi...

Alim olmazsa, ilim de malum da olmaz. Malum, bilinen demektir.

İşte... ancak anlatılan yoldandır ki: Malumat, ki bunun adı:

- Ayan-ı sabite...

Olmaktadır... İlimle KIDEM hükmüne katılmış olur...

İlim sıfatı yönünden kıdem hükmüne katılmış olur.

Şimdi, durum anlatıldığı gibi olunca:

a) Yüce Hakkın malumatı, kendisi için kadimdir...

b) O malumat, kendileri için, kendi durumlarında hadistir... Bu manada, halk: Hakka katıldı... Ama hükmî bir katılma ile...

Çünkü: Halkın Hakka dönüşü:

a) Emir yönünden bakılınca aynîdir...

b) Zat cihetinden bakılınca da, hükmîdir...

Yukarıda anlattıklarımızı, ancak:

- Tam kemali bulmuş zatlar...

Vasfını alan büyükler anlarlar...

Yani konuştuğumuz mevzuların ne olduğunu belirtmek istiyor.

Çünkü, ilâhî zevklerin bu çeşidini:

- Muhakkikin...

Yani tahkik ehli olanlar.

Vasfı ile söylenenlere yakıştırmak gerekir... Bunların dışında kalan irfan sahiplerine değil...

İrfan ehli ama muhakkik, tahkik ehli olacak yani müşahede ehli olacak.

Anlatmaya devam edelim...

Ve... şu yoldan gidelim:

a) Mahlukat için KIDEM hükmî bir emir;

Yani hükümde bir oluşumdur, mahlukat için kıdem hükümdür bu sadece.

c) Mahlukat için hüdus aynî bir emir;

Ayndir yani bilinen şeydir.

Olduğuna göre: Bizim için KIDEM, mahlukatın ondan hakkı kadardır... Kendi durumlarına göre ve ona bağlantıları kadar...

Bu ise... ancak, ilm-i İlâhînin onlara bağlantısı kadardır...

Bu manayı anla...

Bir özümüz var, Hakk olan özümüz, işte o bağlantımız kadar bizim kıdemimiz var ki, bu da hükmi bir kıdemdir. Mutlak kıdem değil, ama mutlak kıdeme en yakın olan kıdem. İlm-i ilahi bir varlıkta tümüyle birlikte bütün âlemlere yayılmış genişliğinde bir varlığa verilemez, mümkün değil. Ne kadar kısmeti varsa, ne kadar nasibi varsa programda o kadar kıdem yönü vardır. Yani bütün Allah'ın kadimi kadar, kadim olamaz diyor. Bu da hükmi, hükümdür. Ne kadar esma-i ilahiye orada tecelli ediyorsa bağlantısı o kadar,

açığa çıkıyorsa bağlantısı o kadar, kıdemliği o mertebe içerisindedir.

Yüce Hakkın KIDEM'i: Hükmî bir emirdir; zatîdir ve kendisi için gereklidir...

Halkın hüdusu: Hükmî bir emirdir; zatîdir ve mahlukat için gereklidir...

Şimdi mahlukatın hüviyeti yönünden bakılınca:

- Onlara Haktır...

Denmez...

Mahlukat hüviyetliği yönünden bakarsan, yani mahlukatlık hüviyeti yönünden.

Ancak, hükmen böyle denebilir... O da, yüce Hakka delâlet ettikleri için...

Yoksa... yüce Hak, kendi varlığında; münezzehtir., özellikle, zatı cihetinden ona bir şeyin katılmasından yana...

Yani halk, Hakk'tır dediğimiz zaman, halkı, Hakk'a katmış oluyoruz ki, bu özünde münezzehtir ama mahlukluk durumu yönünden düşünülebilir.

Ona katılmaları ancak, hüküm cihetinden olur...

Bu katılma her ne kadar keşif sahibine göre: Zatî bir katılma, gibi görünürse de, bu ancak o keşif sahibinin kabiliyetine göredir... Hiçbir şekilde iş: Allah'ın kendinden ve kendisi için bildiği üzere olmaz...

Kaldı ki: Şer'î ahkâmı anlatan diller; açık bir şekilde Yüce Hakkın tekliğini zatına layık bir şekilde anlattı...

Yani şeriat mertebesinde ne hüküm konmuşsa, marifet mertebesinde de hüküm aynı aşağı, yukarı yalnız birinde zahiriyle diğerinde batınıyla birlikte anlamak şartıyla, hüküm

aynı ama arada ki meratibi de birleştirerek tabi şeriat ve marifet mertebesi ikisi ayrı, ayrı bir mertebe değildir. Sonra bu ikisi ayrı, ayrı tahsil edilecek mertebede değildir. Bu tahsil sırayla yapılacak bir mertebe, nasıl ki, kader anlayışı ehli sünnet vel cemaatin kader anlayışı zahiri kader anlayışı, devam ederek batınına geçtiği zaman, ancak öyle gerçek kaza ve kader ifadesi ortaya çıkmış olabiliyor.

İşte bütün bu dini ilimlerde şeriat mertebesine ne vaaz etmişse, bunu tarikat mertebesinden, hakikat mertebesinden, marifet mertebesinden eğitimini aldığımız zaman döndüğümüz yer yine şeriat mertebesidir ama batınıyla birlikte aradaki fark o dur. İşte şeriat ehlinin kaba kalması yahut işte tam cevap verememesi batınından haberdar olmayışından, yani şeriat mertebesinin batın hallerinden haberdar olmayışlarındandır. Nihayeti, bidayetidir zaten demişler. Yani her şeyin nihayeti, bidayeti, başlangıcıdır. Baş ve nihayet arasındaki yaşantıyı bilmemiz şartıyladır.

Hele bu şer'î ahkâm: İşin hakikati üzerine kurulmuştur…

Bazı şeyleri bilen; bazılarını da kaçıran ve hakikatler hakikatine karşı bir irfana sahib olmayanın sandığı gibi değildir…

Yani hakikat ve marifet irfanına sahib olmazsa bir kişi sadece zahirde anladığı gibi değildir bu işler diyor.

Durumu anlatılan der ki?

- Şeriat dış kabuktan ibarettir…

Ama bilmez ki o: İşin özünü de, kabuğunu da camidir…

Neyse… geçelim…

Resulullah S.A. kendisine tevdi edilen emaneti yerine verdi…

Durmadan ümmetine nasihat etti...

Üzerine dikkati çekmediği hidayet yolu bırakmadı...

Yoluna göstermediği marifet kalmadı...

O ne kadar güzel emin ve kâmil bir zattır...

Ve... ne kadar güzel Allah'ı bilip âmil olan zattır...

İşte... şeriatı getiren zat, böyle bir zattır...

NETİCE: KIDEM, vacib'ül-vücud olanın zatı için hükmî bir iştir...

Yani mutlak bir hükümdür.

KIDEM ile ezel arasındaki mana farkını şöyle anlatabiliriz...

a) Ezel: Yüce Allah için makul yönlü bir öncelikten ibarettir...

b) KIDEM, yüce Allah'ın geçmişinde bir adem durumunun olmayışından ibarettir...

Yani yokluk oluşumunun olmayışından yani geçmişinde bir yokluğu yoktur.

Ezel şu manayı ifade eder:

- Onun geçmişinde bir yokluk yoktur... Yani: Kendi özünde, eşyadan evvel oluşuyla...

Durum anlatıldığı gibi olunca: KIDEM ve ezel aynı manaya gelmez...

KIDEM, onun ismidir vacib vücuduna verilen;
Bu gereklidir, yaratıcılığına hükmedilen...

Süre itibar etme, KIDEM-i ilâhı babında;
Bir de aklen bilinen zamanlar ki, peş peşe gelen...

Şanına yaraştığından bağla ona ol KIDEM'i;
Sebebi: Bir hüküm olduğundan vacip zattan gelen...

KIDEM'de mana: Zatî varlığı değildir geçilmiş;
Ne yoklukla ne de yol alırken önü kesilen...

Belki, zatında zenginliğinin icabı olarak;
Kadim ismini aldı, bir hükümle âdet edilen...

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

ALLAH'IN GÜNLERİ

31. BÖLÜM

ALLAH'IN GÜNLERİ

Yüce Hakkın GÜNLERİ: tecellileridir... Kemalat çeşidinden zatının gerektirdiği şekilde zuhurudur...

Sübhan olan yüce Allah'ın tecellilerinden her tecelli: İlâhî bir hükümdür...

Ve... o ilâhî hüküm anlatılırken:

- Şe'n...

Tabiri kullanılır...

İşbu hüküm icabı, bu vücudda, anlatılan tecelliye

layık bir eser vardır...

Bu vücudun muhtelif olması ki:

- Her zaman değişmekte olduğunu...

Söylemek istiyorum...

Her zaman değişenin de kıdemi, bekası olmaz, ama bunu değiştirenin kıdemi de, bekası da vardır.

Evet... işte bu muhtelif olmak ve değişmek: Anlatılan şe'n, durumunun eseridir...

Bu değişmeyi de: Bu vücudun değişmesi üzerine hükmünü yürüten, tecelli gerektirmiştir...

Anlatılan hal; yani: Değişme işi, şu âyet-i kerimenin ifade ettiği manadır:

- «O, her GÜN bir şe'n alır...» (55/29)

Üstte anlatılan âyet-i kerime için ikinci bir mana olduğunu da bilesin...

İşbu ikinci mana ise: Yüce Hakka gider...

Şu sıralamaya dikkat et:

Anlatılan tecelli için nasıl bir şe'n durumu varsa...

Ve... o şe'n için bu sonradan yaratılan varlıkta bir eser varsa...

Tıpkı: Bu anlatılanlar gibi, yine başta anlatılan tecelli için iktiza eden bir durum vardır...

İşbu iktiza eden durum ise... yüce Hakkın kendisinde ve zatı yönünden bir çeşitlenmedir...

Yüce ve sübhan olan Hak; kendi özünde bir tağayyür, yani: Başkalaşma kabul etmese bile: Her tecellide onun için bir başkalaşma vardır...

İşbu tagayyür ise... suretlerde:

- Suretlerde tahavvül... Yani: Halden hale geçmek...

Şeklinde anlatılır...

Yani başkalaşma suretlerdedir, özünde değildir.

Hak için tagayyür olmaması: Zatî bir hükümdür...

Tecellilerdeki çeşitlenme ise: Halk için, varlık için, emre bağlı bir iştir... aynîdir...

Böyle olunca Hak: Tagayyürü olmadan tagayyür eder...

Yani Hakk tagayyürü olmadan aslında, zatında tagayyür yok iken ama tagayyür eder. Şöyle diyelim; Biz, birisine kızdık, bağırdık veya sevindik, güldük ama bizim özümüzde aslında o şey yok, o gülme zuhurda dışarıya çıkan bir hadisedir. Bir şey yapmadan durduğumuz zaman biz de gülmede var, bağırmada... hepsi var, özümüzde var. İşte bu mutlak onunla birlikte hiç bir şey yok. Gülmeye başladığın zaman, işte bu bizden çıkan mahluk, halk edilmiş yani sen halk etmiş oluyorsun, senden zuhura çıkmış oluyor. Neticede yine sen gülmüş oluyorsun ama artık gülme, ağlama hükmü sende olduğu için bir başkasıyla bunu yapmadığın için... Gönlün "Hu" O orada tagayyür yok, iş te tagayyür var. Gönlünde hiç bir şey yok, iş elinde senin. İşte onun için ikisinin de hakkını vermek lazım, zati manada varlığındaki olanın ama ef'ali manada da kendinde olanın hakkını vermektir.

Üstteki cümleyi:

- Özünde çeşitlenme olmadan çeşitlenir...

Manasına almak gerekir... Bunu daha açalım:

- Yüce Hakkın kemalinin iktizası olarak, kendi özünde bir hallenme olmadığı halde, görülen suretlerde, halden hale geçer...

Yani kendinde hallenme olmadığı halde, suretlerde olur.

Diyelim...

Bütün bu manalar gösteriyor ki: Yüce Hak, olduğu hal üzeredir... Bulunduğu durumda bir başka şekil alması yolu kapalıdır...

Yani özünde bir başkalaşmaya kapalıdır.

Allah-ü Taâlâ, bu gibi bir başkalaşmadan yana yücedir... Tam bir üstünlüğe sahiptir...

İşte... bütün anlatılanlar, yukarıda da geçen:

- «O, her GÜN bir şe'n alır... (55/29)

Manasına aldığımız cümlenin sırrıdır... gizli manasıdır...

"Allah var idi, onunla birlikte bir şey yoktu" Hz. Ali; Halen de öyledir diyor. Şe'nleşme aslında hiç bir şe'nleşme yok olduğu halde, hükmi bir şe'nleşme ortaya çıkmaktadır. Yalnız bu Allah'a göre hükmi bir şe'nleşme, ama mahlukata göre mutlak bir şe'nleşme, bizlere göre, mahluka göre mutlak bir değişimdir, ama Allah'a göre hükmi. Çünkü Allah'ın varlığında, kendi varlığından başka bir şey yoktur. Uluhiyet mertebesi vardır, onun dışında hiç bir mertebe yoktur diyor ama tecelli mertebesinde "Külle yevmin hüve fi şe'n" zuhur mertebesinde o her an yeni bir değişikliktedir. İki değişik asli izah, ifade, biri zatının halini anlatıyor, biri muhdes, hadis, mahlukatın halini anlatıyor, zuhurun halini anlatıyor.

Yukarıda anlatılan manada biraz daha derine inilecektir.

Bilip anlamaya çalış...

Sübhan olan yüce Hak: Kula tecelli eylediği zaman; bu tecelli için, Hakka bağlamak suretiyle:

- İlâhî şe'n...

Bir kuldan herhangi bir tecelli zuhura geldiğinde, bu zuhur acaba gerçekten kendi nefsaniyetinden mi kaynaklandı, ilahi bir oluşumdan mı kaynaklandı? İşte Hakk, kula tecelli ettiği zaman, yani zatı ve sıfatıyla tecelli ettiği zaman Hakk'a bağlamak suretiyle buna ilahi şe'n denmektedir.

Adı verilir...

... Ve bu tecelli kula bağlandığı zaman ise:

- Hal...

Adını alır...

Yani bir tecelli kuldan çıktığı zaman, işte sen yaptın, sen ettin gibi şey,e bu **hal** ismi veriliyor. Çünkü "Külle yevmin hüve fi şe'n" dediğimiz zaman, o her an bir şe'ndedir dediğimiz zaman bunu böyle mutlak düşündüğümüzde bütün kulların varlığını ortadan kaldırıp, bütün kullarda tecelli edenin Hakk olduğunu düşünmemiz lazımdır, yani o yönüyle kapsam yönüyle, kulları ortaya koymadan, kulluklarını kaldırarak.

Bu ayetin hükmüne göre bütün âlemdeki şe'nler Hakk'ın şe'nleri, zati manada baktığımız zaman ve bütün varlıkta, bütün insanlarda şe'n, ilahi şe'n hükmünü almakta, ama o zaman kulların kullukları ortadan kaldırılmakta, hükmi olarak hem de mutlak hüküm olarak, ama uluhiyet mertebesinden baktığımız zaman yani Allah'lık işinden baktığımız zaman, "Külle yevmin hüve fi şe'n" O her an bir şe'ndedir. Huve dediği hem de "Hu" mutlak "Hu" ya bağlı olan "Hu" dan, Rahmaniyetten, Rahimiyetten değil, "Hu" dan hüviyetten bağlandığı zaman, böyle olduğundan ortada zaten sorun yoktur, çünkü ortada kul yoktur, o mertebe icabı, ama kul bunu böyle biliyorsa, bu hüküm hem Hakk tarafından hem kul tarafından mutlaktır.

Kul, Allah'ın kendindeki şe'nini idrak ediyorsa her yaptığı işin, işte bu ilahi şe'n hem kul tarafından bilinen, hem Hakk tarafından tatbik edilen ama şimdi kul, kendi varlığını

bilmiyorsa ondan da bir şe'n ortaya çıkıyor, her ne kadar bu şe'n batın yönünden Hakk'ın şe'ni ise de, ama zuhur ve tecelli yönünden de kulun şe'n olmaktadır. Bunun ismi de şe'n değil, **hal** diye ifade edilmektedir. Bu iki mutlak sistem ama bunların arasında ara şe'nler var, onları da bilmemiz gerekiyor. Cenab-ı Hakk, her ne kadar tüm genel bir ifade olmak suretiyle kullarından kendi şe'ndeyse de ama insanların diğer mahlukattan ayrı olarak birer kimlikleri olduğundan Cenab-ı Hakk, onlara birer kimlik verdiğinden ve müstakil, izafi istiklalleri olduğundan, mutlak istiklal değil, izafi ve hükmi yani geçici istiklalleri olduğundan ki, sorumlu olduğumuz taraf işte burasıdır, diğer mahlukatlarla aramızdaki fark budur, yaptığımız şe'nlerin bir kısmı bize bağlanmakta, şöyle diyelim kader-i mutlak olarak yaptığımız, Allah'ın hükmüyle yaptığımız şe'nler Hakk'ın şe'nleri, bize bıraktıkları da bizim hallerimiz olmakta ve bu hallerimizden dolayı sorguya çekilmemiz veya mükafat almamız hükmü ortaya çıkmaktadır.

İsa (a.s.)'ın Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen ifadelerine göre: Bi izni lafzı var. Ben bir çamurdan kuş suretinde bir suret yaptım ve tenfahu hu hu diye ona üfledi, üfledi ifadesinin arkasından bi izni diyor Cenab-ı hakk, abraşları düzeltti bi izni, körü görür hale getirdi bi izni arkasından hemen ve ölüyü diriltti bi izni. İşte bu bi izni dediği yerde Cenab-ı Hakk, İsa (a.s.)'dan zatıyla tecelli ettiği anları belirtiyor. Benim iznim dediği zaman orada artık İsa (a.s.) yok, o iznim demesi dahi onun perdesi, ben yaptımdır, orada iznim demek ben yaptım demektir.

Sübhan olan yüce Hak: Kula tecelli eylediği zaman; bu tecelli için, Hakka bağlamak suretiyle: - İlâhî şe'n...

İşte o ilahi şe'n, iki sistemli ilahi şe'nin dışında özel bir ilahi şe'n bunlar, Allah'ın zati tecellisinin şe'nleri oluşmakta. İşte Peygamber Efendimiz (Sav) hakkında, attığın zaman sen atmadın, atan Allah'dı dediği, ilahi şe'ndir. Şimdi şe'n üç oldu. Bir "Kulle yevmi huve fi şe'n" hükmüyle bütün varlıkta Hakk'ın tecelli ve şe'nleri olduğu, diğer haliyle kul kendini

hakkani varlığını idrak etmeden ben yaptım, ben ettim deniyorsa, bu kulun şe'ni, ama bu hal ismini almakta, bir de Cenab-ı Hakk'ın özel olarak zatıyla tecelli ettiği ki, buna mucize yani aciz kalınan haller deniyor, işte bu da ilahi mutlak şe'nin o varlıkta zuhura çıkmasıdır.

İşbu tecellinin hâkimi çoğunlukla:

a) Allah-ü Teâlâ'nın isimlerinden biridir...

Hal yani hal kısmına Allah-ü Teala'nın isimlerinden biridir onda zuhur eden yine kendisi değildir aslında diyor.

b) Allah-ü Teâlâ'nın sıfatlarından bir sıfattır...

O tecelliye bu iki şeyden biri mutlaka hâkimdir... Başka olamaz...

Şayet o tecelli elimizde bulunan bildiğimiz İlâhî isim veya sıfatlardan biri ile değilse... o zaman: O velî zata gelen tecelli isminin durumu: Yüce Hakkın kendi özüne tecelli eylediği isim durumunu alır...

Bu hal değil de, ilahi şe'nde ki durumu anlatıyor burada, Hakk olarak kuluna tecelli etmesi iki yönüyle, biri isimleri yönüyle biri sıfatları yönüyle diyor. Sıfatları yönüyle tecelli ettiğinde o da derin bir tecelli olmakta. Hayy sıfatıyla, hayat veriyor, basar sıfatıyla gözümüzü açıyor, şafi sıfatıyla da şifa veriyor. Kim ki, bunları idrak edebiliyor, varlığında tecelli edenin, varlığında amir olanın Hakk olduğunu idrak ediyor, işte bunlar veli kimselerdir zaten diyor.

Hakk'ın velisini tanımak kolay, kolay mümkün değildir, gerçek manada Hakk velisini, çünkü nişanı olmaz demişler. Hadis-i Kudsi'de belirtildiği gibi; Benim velilerim kubbelerimin altındadır, siz onları bilemezsiniz diyor. Kubbeden maksat, gök kubbesinin altında bütün insanlar duruyor, kim kimi tanıyor, kim kiminle özünden fark ediliyor ama işte benim kubbemin altında dediği, zati tecellinin altındadır manasınadır, onları siz tanıyamazsınız. Ölçülerinize uymaz çünkü diyor, klasik, standart bir hadise değil diyor.

Şayet o tecelli elimizde bulunan bildiğimiz İlâhî isim veya sıfatlardan biri ile değilse... o zaman: O velî zata gelen tecelli isminin durumu: Yüce Hakkın kendi özüne tecelli eylediği isim durumunu alır...

Yani o kişiye orada tecelli ediyorken, o kişinin özüne tecelli ettiğinden, o kişinin özü de kendi özünden başka bir şey olmadığından neticede kendinden kendine ama zatından zatına tecelli ediyor, zatından ef'aline fiil mertebesindeki tecellisi değil. İşte veli evliya dediği bu yakın dediği, veli, yakın, evliya daha yakın manasına demek. Biz bu yakınlığı iki varlık arasında bir yakınlaşma olarak zannediyoruz, düşünüyoruz halbuki iki varlık arasında değil, özünün özüne yakınlığı, özden öze olan yakınlıktır.

Bu ise... Resulullah S.A. efendimizin şu halindeki manadır:

- «Ki O: kıyamet günü, kendisini öyle övmelerle övecektir ki: Daha önce, hiç kimse onlarla övmemiştir...»

Aynı manayı, Resulullah S.A. efendimizin şu münacatında da bulabiliriz:

- «Allah'ım, sana olan duamı, dileğimi: Özüne isim olarak verdiğin her isimle; katında gaybi ilminde özüne tahsis ettiğin her isimle arz ederim...»

Peygamber Efendimiz (sav); Biz, seni sena etmekten aciziz, sen kendi nefsini nasıl sena ediyorsan, bizde öyle sena ediyoruz diye. Burada isimler yönünden sen kendi isimlerini nasıl biliyorsan bizde, o isimlerle bilmiş olalım diye, niyaz ediyor.

Burada, iki şekilde isim anlatıldı:

a) Allah'ın özüne isim olarak, verdiği isimler...

Yani kendi zati isimleri, öz isimleri.

b) Gayb ilminde, zatına tahsis ettiği isimler...

a) Bendinde anlatılan isimler, kullarına anlattığı

isimlerdir...

b) Bendinde anlatılan isimler ise... kullarına tecelli eylediği hallere ait isimlerdir...

Bu isimler ise... kendisine tecelli edilenin gizliliğinde saklıdır... Oraya tahsis edilmiştir...

Yukarıda geçen münacatta:

- «Sana duam, sana dileğim...»

Cümlesindeki mana ise... bu ikinci şekilde anlatılan tecellinin edebi ile harekettir...

Bu, öyle bir manadır ki: Ancak, bir müşahede zevkine eren bilir... Başkası bilemez...

Çünkü tadan bilir demişler.

Zira akıl: Düşünce yolundan ona varamaz; anlamaz...

Meğer ki bir iman sahibi ola... Bu iman ise... aklı aparan ve kilidi açan bir iman ola...

Aklı aparan, aşan manasına veya geride bırakan. Akıl derken düşünmemiz gereken akl-ı küll olduğunu bilmeliyiz, akl-ı cüz, akl-ı beşer değil. Bu da imanla mümkün ama bizim anladığımız manada ki iman değil, ötelerde olan bir Allah'a iman değil, tabi onunla başlıyor taklidi olarak sonra tahkiki gerçek iman ondan sonra da ikana dönüşen bir iman.

Buraya kadar takdim edilen yazılandan da anlaşılıyor ki; başta arz edilen âyet-i kerime ile geçen:

- «GÜN.» (55/29)

İlâhî tecelli manasınadır...

Çünkü, onun üzerine, yaratılan bir zamanın yürümesi muhaldir...

Aynı manayı, şu âyet-i kerimeye baktığın zaman da anlarsın:

- «Onlar, Allah'ın günlerini ummuyorlardı...» (45/19)

Yani kıyamet gününün geleceğini düşünmüyorlardı diye geçiyor bazı şeylerin üstüne ehl-i küfrün üstüne yani onlar Allah'ın geleceği günlerini beklemiyorlardı, olmaz diyorlardı, inkar ediyorlardı.

Bunun açık tefsiri:

- Kendilerine Allah'ın tecellilerini ummayan kimseler...

Şeklindedir...

Allah'ın günlerini ummuyorlardı, tecellilerini ummuyorlardı, yaptıkları işleri hep kendi fiillerinden zannediyorlardı.

Çünkü onlar, Allah'ın varlığını inkâr ediyorlar... Ona inanmıyorlar...

Haliyle, bir kimse, bir şeyi inkâr eder ve:

- Yok olduğunu...

Söylerse... Haliyle, onun kendisine zuhurunu umup beklemez...

Tabi inkar ettiği şeyin kendisinden tecelli ettiğini nasıl bilecek. Onun tasdik etmesi lazım ki, iman etmesi lazım ki, "Kulle yevmin huve fi şe'n" ayetinin hakikatini idrak etsin.

Bunların dışında bir başka zümre vardır ki, şu âyet-i kerime ile kendilerine işaret edilmiştir:

- «Allah'ın likasını uman...» (39/5) (1)

----

(1) Bu âyet-i kerime, tercümemizi esas aldığımız eserde şöyle geçmiştir:

- Allah'ın liksanı ummayanlar...

Abdülaziz Mecdî efendi de tercümesinde aynı şekilde almıştır... Halbuki yaptığımız incelemelerde, böyle bir ayet yoktur... Gerek cümle kuruluşu, gerekse, mananın gelişi, bizim aldığımız âyetin manasına uygundur...

Bu zümre için Allah'ın likası: Kendilerine tecellisi ve Allah'ın yakınlığıdır...

Bu, ister dünyada olsun; isterse âhirette... tecelli ve yakınlık durumunu anlatan lika hali değişmez... Onu ummak da değişmez...

Bu manayı anla...

Allah... Hak söyler...

Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır...

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

SALSALA-İ CERES

32. BÖLÜM

SALSALA-İ CERES

SALSALA-İ CERES: Çeşitli manalara gelir... Burada onun için verilecek mana:

- Yankı yapan ürpertici ses:

Tarikattan hakikate geçerken oluşacak, hakikat ile marifet arasında oluşacak hallerden.

Olabilir... Zâhirî manası, budur... Esas manasını aşağıda dinleyeceğiz...

Yani: Burada kasd edilen manayı...

SALSALA-İ CERES:

— Kadiriyet sıfatının, şiddetli tarafından inkişafı...

Manasınadır...

Bu çeşit tecelli, azamet sıfatından bir tecelli yolu ile gelir...

Bu ise... Kahiriyet sıfatının heybet yönüyle meydana çıkması sayılır...

Şimdi, anlatılan halin kulda oluşuna geçelim...

Kul, kadiriyet sıfatının hakikati ile tahakkuk etmeye başladığı zaman; ilk hallerinde kendisine bu:

- SALSALA-İ CERES...

Tabir edilen durum açılır...

İşte... o zaman: Kendisini azamet kuvveti ile kahrı altına alan bir iş bulur...

Bu müşahede, kalblerin azamet huzuruna girme teşebbüslerini önler...

Zâhirde bunun tabiri:

- SALSALA-İ CERES...

Olup, şiddetli yankılar yapar...

Bu hal içinde, gürültülü bir ses duyar... Bu ses: Hakikatlerin birbirine çarpmasının sonucudur...

Böyle olması: Oraya girmek isteyenlere karşı güçlü bir kahra sahip oluşu icabıdır...

İlâhî mertebe ile, kulların kalbi arasında gerilen en büyük perde budur...

İlâhî mertebelerin inkişafı, ancak bu: SALSAL-İ CERES'i duyduktan sonra olur...

Başka yolu yoktur...

Yukarıda bahsedilen halleri kişi kendi başına hayalen yaşamaya kalkarsa, çok tehlikeli olur çünkü bahsi geçen gürültülü halleri süfli varlıklarda çıkarabilir, irfaniyyet imini bilmeyenler bunları gerçekten bahsi geçen hadiseler gibi zannedip kabullenirse, bu hallere talep olduğu için süfli varlıklar bunları duyurmaya devam ederler ve netice de kişi bu seslerden yaşayamaz hale gelir ne dünyası ne ahireti elinde kalır, geriye sadece azap ve ızdıraplarla geçecek çekilmez bir hayat kalır. Allah muhafaza.

Ben bu sesi, geceleyin, yüce semalara götürüldüğüm zaman duydum...

O üstün makama, o güzel manzaraya vardığım zaman, o mahallin heybetinden şöyle bir kimse oldum... Azalarım çözülmüş, terkibim dağılmış, vücut parçalarım erimişti... Kemiklerim de dağılmıştı...

Bu halin tekrar geriye dönüşü çok zor olur, kişinin kişiliği bu şekilde ortadan kalkınca tekrar kişiliğinin özelliklerini eski kendi yerlerine koymak parçalarını tekrar eski terkibi üzere toplamak çok zor olur. Bu yüzden bu sahanın kişide küçük vuruntular olarak geçmesinde yarar vardır.

Aslında diğer yönden bakıldığında salikler bunların bilincinde olmadığın bu sahadan fazla haberleri de yoktur.

...Ve ben, o anda; Heybetinden, dağları sarsan; SALSALA-İ CERES'ten başka bir şey duymuyordum. İnsan ve cin tayfası, onun izzeti önünde çökmüştü...

Ancak, nurdan bulutları görüyordum... Onlar, ateşten yağmurları, sağnak halinde yağdırıyorlardı...

Bu hal ile, zat denizinden gelen; birbiri üzerine zulmetler içindeydim...

Semanın varlığı kalmamıştı... Onun altında yer de yoktu...

Durgun dağlar yürütülmüştü...

Gördüm ki:

— «Yer çıplak bir çöl gibi... Oradakilerin hepsini topladık; onlardan hiç birini unutup bırakmadık...»

Hepsi Rabbına saf saf, arz olundular...» (18/47-48)

A. K. Cili, bu anlatımlarla kendi özel tecellilerini ifade etmektedir herkez de bunlar mutlaka yaşanacaktır diye bir şartı da yoktur. Ancak ilmen de olsa böyle sahanın bilinmesinde büyük yarar vardır.

Onların bu durumu, hiç değişmez ki... ezelden ebede kadar böyledir...

Bu hal içinde dedim ki:

— Semaya n'oldu?.

Nefsani hayal semasına

Dendi ki:

«Yarıldı.. Rabbını dinledi; boyun eğdi...» (84/1-2)

Dedim ki:

— Yere n'olmuş?.

Beden "yeri'ne, beden toprağı/arzına.

Dendi ki:

— «Yer uzatıldı... İçindekini attı; bomboş kaldı...» (84/3-4)

Beden arzı hakikat-i itibari ile uzatıldı içinde ki beşeri ağırlıklarını attı, beşeriyetinden boş kaldı.

Dedim ki:

— Güneşe n'oldu?.

Beşeri hayal güneşine ne oldu.

Dendi ki:

— «Güneş dürüldü...

Yıldızlar düşürüldü...

Beşeri ve nefsi necm yıldızları düşüldü hükümleri kalmadı.

Dağlar yürütüldü...

Nefs ve benlik dağları yerlerinden koparılıp son akıbetlerine doğru yürütüldü.

Bulutlar yağmursuz kaldı...

Sadece hayali nefsi zulmet olarak rahmetsiz görüntüleri kaldı.

Vahşî hayvanlar, bir araya getirildi...

Nefsi emarenin bütün nefsi hayvani ahlâkları bir araya getirildi.

Deniz ateşe verildi...

Nefsi emarenin hayal denizi ateşe verildi.

Ruhlar birleşti...

Her varlıkta birey olarak zuhurda olan hayat ruhları cem edilip hepsinin bir olduğu anlaşıldı.

Diri gömülen kızdan soruldu:

Beden toprağına gömülen ve faaliyet dışı bırakılan esmanın manasından soruldu.

— Hangi suçtan öldürüldü?.

O esma hangi sebeple devre dışa bırakılıp zuhuruna mani olundu.

Sayfalar açılıp yayıldı...

Hem hayal-i nefs, hemde gerçek ilâh-i irfan sayfaları açıldı aşikar oldu.

Sema koparıldı...

Hayali nefs seması koparıldı yokluğa gönderildi.

Cehennem kızdırıldı…

Kendisine geleceklere ateş ikramı için dah çok kızdıldı. O nun ikramı ateştir ve sıcak hali o nun en değerli ikramıdır çünkü bir yerin özelliği ne ise gelen misafirlere ondan ikram edilir cehennemin en değerli ikramı ise en sıcak sunduğu ikramıdır. Sulanları kakar ancak cehennem ilinde olan malzemesini sunmakla gelenleri kendi yönünden ikram da bulunmuş olur. Bu halde tabii bir haldir.

Cennet yaklaştırıldı…» (81/1-13)

Cennetin yaklaştırlması, cennet ehline rahmet cennet ehli olmayanlara hasrettir. Cennet ehli gideceği yeri aynel yakîn gördüğü için çok huzurlu olur, cennet ehli olmayanlar ise böyle bir güzelliği onlarda aynel yakîn olarak nasıl kaçırdıklarını ve heba ettiklerini gördüklerinde ki, hasret ve pişmanlıklarının nasıl bir hale geldiğini yaklaştırıldığın da görülecektir.

Dedim ki:

Bütün bu hallerin oluşumu ile.

— Bana n'oldu?.

O’n da inkılâb aldu her şey gerçeğine dönüştü öylesi gösterildi.

Celâlim söyledi:

Bütün bu hallerin oluşumu için celâl tecellisine ihtiyaç vardı ve o oldu.

— «Nefis hazırladığını bildi…» (81/14)

Dünya aleminde ki irfani çalışmaları ile nefs-i ilâh-i bunların hakikatlerini cemâli yoldan müşahedeli bildi.

Bu gördüklerim, küçük kıyametti. Hak bana, büyük kıyamete bir misal olsun diye gösterdi…

Küçük kıyamet her bireyin başına gelmektedir ve geleceklere de gelecektir. Ancak büyük kıyameti o tarihlerde yaşayanlar görecektir. Bu şekilde ise bütün fertler kıyametin provasını yapmaktadırlar, bireysel kıyamet süreleri üstlerin gelip geçmekte olduğu halde, farkın da bile olamamaktadırlar son anlarında bunları fark edeceklerdir ancak iş işten geçmiş olacaktır, kendi sorunlarıdır.

Rabbımdan bir beyan almış olayım ve bana katılacaklara hidayet edeyim…

Bahsi yaşantı ve tecrübeler Hakk'tan açık beyanlardır, bunları okuyup en azından ilmi mana da katılacaklara hidayet olmuş bu günden gelecekteki hallere bir tenbih olası bakımından bu düşüncelere katılanlara bu sahada gerçekten hidayet olmaktadır. Kendisinden ve bu sahada hizmeti geçen her kezden Allah razı olsun.

Bu arada bir başka hal oldu?.

Tetkik sorucusu, tahkik tercümanına bazı şeyler sordu…

Yani tetkik eden bir kimse, tahkik tercümanına yani işi iyi bilen bir tercümana sordu diyor. Tahkikin tercümanına sordu, tahkik ehli olur da tercüman olamaz, anlatamaz hali. Tam temkin hali oluşmuş kendi bireysel varlığı o salsala-i ceres ile yok olmuş. Kadiriyet sıfatının şiddetli zuhuru diyor, gök gürlemesi, şimşek çakması bunun ifadesidir.

Kıyameti kopmuş, kıyam etmiş yani hakkani varlığıyla ortaya çıkmış ve bu hakkani varlığındaki özellikleri faaliyete geçiriyor. Birisi tetkik, tetkik edici yönü yani araştırıcı yönü, bu saf temiz aklı yani kendine bağlı olan eğitilmiş saf aklı, mutlak akl-ı küll değil. Eğitilmiş kendine bağlı saf aklı ve tahkik tercümanı da akl-ı küll, kendindeki akıl kemale ermiş akıl yani tecrit edilmiş, beşeriyetinden tecrit edilmiş, heva ve hevesinden, saf bir akıl ile akl-ı külle bir bakıma gönlüne de diyebiliriz. Bu kendi kendinde oluşan bir hadise ama kendi kendinde derken, beşeriyet hali ile kendi kendinde

değil, ilahi kendi kendindeki varlığında yani hakkani varlığında oluyor, beşeri varlığında değil.

Cehlin sözü olmayan bir halet içinde onları anladım...

Heva ve hevesi yok, hayal yok, vehim yok. Kendindeki "Hu" su ile, kendindeki hüviyeti ile bunları anladım diyor.

- Sıfattan, zattan, İlâhî makamdan...

Diyerek sormuştu... Ki bu makam-ı İlâhî buranın tam hakkını veren makamdır...

Sonra...

- İnsandan...

Sordu... ayrıca onun, yani; insanın:

- Ne suretle Kur'an olduğunu...

Sordu...

Bireysel zatı itibariyle, kendi özündeki sorucu, araştırıcı, tetkik ehli, kendi özündeki tetkik ehli soruyor, akl-ı küllden soruyor ve kendi birey halinde de ama ilahi birey haliyle de.

- Celâl ve ikram sahibi zatın katındaki emr-i hitam olma şekli nasıldır?

Yani son emir, son iş olma şekli nasıldır dedi.

Dedi...

O hakikat tercümanı, bunları dinledi; sonra güldü...

Daha sonra, şu ibareleri gösterdi... Onlardaki yemine işaret edip dikkati üzerine çekti:

- «Yemin olsun; gelip ışık verene...

Akıp akıp yuvalarına dönenlere...

Karanlığa dalan geceye...

Açıldığı zaman sabaha...

Elbette bu; Kerim Rasulün sözüdür...

Arşın sahibi katında onun itibarı vardır... Kendisine itaat olunur... Orada emindir...» (81/15-21)

Bunları ben de dinleyip anladım... Anlatanın da alnından öptüm... işaret ettiği manaları şu şiirde topladım:

Vuslat için bir hal var;

— Mübah...Diyemem ona;
Ama, ne sanarsan san, iş çekilir her yana...

Seven de sevgilisi de, halvetin evcinde;
Mülk, maliki dahi asker topludur yan yana...

Yakınlık gelini mertebeyi dahi aşmış;
Celâl cemalden parlar cila almışçasına.

Ufuk dönüyor, bulutlar yağmur yağdırıyor;
Gök çok gürlüyor, şimşek çakıyor yana yana...

Deniz dalgalarında, rüzgâr dersen ganidir;
Ateş köz köz, su devam eder kaynamasına...

Sair dönen felek de, durur bir hal üzere;
Boynu eğiktir azizin izzeti namına...

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİR RAHMÂNİR RAHİYM

ÜMM'ÜL-KİTAB

33. BÖLÜM

ÜMM'ÜL-KİTAB

***ÜMM'ÜL-KİTAB: Onun künhü oldu zatında;
Noktadır, ondan olur inşa sıfatında...***

***O hokka gibidir, harf çıkamaz üstüne;
Vücud yaprağının tertibi yargısında...***

***Nokta konmayan harfler işaret sayılır
Kadim sıfata bağlı şeylere zatında...***

***Noktalılar ibarettir olandan yana;
Şöyle ki: Arız olmuştur noktalarında...***

***Harfler ki dizildi işte o hal içinde;
Kelâm olur, konuşur sırf mahlukatında...***

Bilesin ki...

ÜMM'ÜL-KİTAB: Zatın künhünden ibarettir...

Burada anlatılan mahiyet için; bazı yönlerine göre:

- Hakikatlerin mahiyetleri...

Yani hakikatlerin özellikleri.

Denir ki; bunlara; Bir nam, bir vasıf, varlık, yokluk, Hak veya halk gibi isimlerin hiç biri mutlak olarak verilemez.

KİTAB: Mutlak varlıktan ibarettir; onda yokluk yoktur...

Yani mutlak varlık, kitapta kendini açmış olmaktadır.

Mahiyetin aslı: ÜMM'ÜL-KİTAB'dır... Çünkü varlık ona derç edilmiştir...

Yani onda açığa çıkmıştır.

Tıpkı: Harflerin, şişe içindeki mürekkebe derç edildiği gibi...

Eskiden dolma kalemler, tükenmez kalemler yoktu, mürekkep hokkaları vardı, ters çevirsen bile dökülmezdi, koni gibidir ağzı içine dönüktür. İşte bütün harfler mürekkebe derç edildiği gibi, yani orada mürekkep duruyor ama o harfleri meydana getiren yazanın kendisi, batırıyorsun ucu, alıyorsun o mürekkeple terkiple istediğin harfi meydana getiriyorsun. İşte o harfler yan yana geldiği zaman bir kelime meydana getiriyor, bu kelimeler ayetler, cümlede onun tamamı da sureler yani suretler bütünlenmiş manalar oluyor.

O şişe içindeki mürekkebe: Harflere ait isimlerden, hiç bir şeyin ismi verilemez...

Yani mürekkep şişe içerisindeyken, bu şudur... gibi demen mümkün değildir. Ancak zuhura çıktığı zaman, mürekkep terkip olduğu yerden çıktığı zaman ve yansıtıcı bir şeyin üzerine noktalandığı zaman, yani kendisini ortaya çıkaracak bir beyaz kağıdın üzerine noktayla başlayıp, şekillendirildiği zaman ki, o şekillerde noktalardan meydana geliyor. Her noktada bir nefhayı ilahiye, bir varlığın oluşumu, ondan sonra varlık meydana çıkmış oluyor. İşte Ümm'ül Kitab dediği bu mürekkep hokkası gibi her şeyin anası.

O şişe içindeki mürekkebe: Harflere ait isimlerden, hiç bir şeyin ismi verilemez...

Mesela diyelim ki; At yazdı, tut, gel yazdı... o mürekkebin içinden çıktı o yazılar ama daha evvelce sen o mürekkebe at, tut, yaz... gibi hiçbir isim veremezsin.

İsmi verilemeyen bu harfler: İster noktalı cinsinden olsun; isterse noktasız...

Harfler genelde iki kısımdır, bazıları noktalı, bazıları noktasızdır, işte noktasız harfler zatına ait, noktalı harflerde zuhuruna ait demek istiyor.

Harflerin başka bir açıklaması, ayrıca, bu babda gelecektir...

İşte... mahiyetin künhü de, şişe içindeki mürekkeble harflere benzer...

Ona: Varlık, veya yokluk ismi verilemez...

Çünkü: Akılla bulunacak gibi değildir...

Akılla bilinmeyen bir şeyi hükme bağlamak ise... muhaldir...

Yani bir şeyi aklınla anlayamadığın zaman, aklınla anlayamadığın şeyi de bir hükme bağlamak yani bu budur, bunun ismi şudur... gibi muhal böyle bir şeyde hiç olmaz deniyor.

Durum, anlatıldığı gibi olunca, onun için:

- Haktır...

- Halktır...

- Gayrıdır...

- Aynıdır...

Gibi sözler edilemez...

Mürekkep hokkasının içindeki mürekkebe.

Durumuna göre o; Bir mahiyetten ibarettir...

Bir mahiyet yani bir özellikten ibarettir.

Tabire sığmaz... Yani: Tarif edilemez...

Mürekkebi tarif edemezsin diyor. Çünkü neyle tarif etsen, onun zıttı da içinde vardır, zıttıyla tarif etsen, diğer zıttı da var içinde yani bir şeye atfedemezsin diyor.

Ancak... bu anlatılanın her yönüyle zıddı olan bir durum vardır ki o: Uluhiyettir...

Bir itibara ve bir yüze göre: uluhiyet, her haliyle eşyanın mahallidir... Varlık sudur ettiği mahaldir... Vücud, orada akılladır...

İsterse akıl: Hakikatlerin mahiyetinde varlığın olmasını bil kuvve gerektirsin...

Tıpkı: Hurma ağacının tohumda var oluşunu akıl yolu ile bil kuvve kabul ettiği gibi...

Hurma ağacının tohumunda var oluşu akıl yolu ile bunu anlamak mümkündür, yani böyle bir şey düşünebilirsin ama bunu anlaman tecrübesinin olmasından, tecrübesi olmamış olsa bunu da anlayamaz. Hiç meyvesinin ve ağacının ne olduğunu bilmediğimiz bir tohum önümüze gelmiş olsa, bunu değerlendirmemiz mümkün değildir. Yani bunu içinde şu tür ağaç var, bu tür ağaç var gibi şeyler söylemek mümkün değildir.

İşte Cenab-ı Hakk'ın, öyle değişik zuhurları var ki, o hokkanın mürekkebin içerisinden ne çıkacağını bilemiyoruz, bildiğimiz şeyler çıktığı zaman onu anlayabiliyoruz, tespit ediyoruz. Çünkü fotoğrafı var, beynimizde ilgisi var, bilgisi var ama onun dışında şurada hiç görmediğimiz, Cenab-ı Hakk, bir siluet meydana getirmiş olsa ona diyecek bir şeyimiz yoktur, daha başta, o da mürekkeb hokkasının içinde ama o resim edilmediği için bilmiyoruz. Bildiklerimizde yani görüp tanıdıklarımız da bildiğimiz şeyler.

Ancak, müşahede durumu: Ondan gelen varlığı, bil kuvve değil; bilfiil ondan çıkarmaktadır...

O hurma çekirdeğinin içerisinde, hurma ağacı olduğunu

bil kuvve olarak biliyoruz, ilim ile biliyoruz ama bunun müşahede haline geçmesi için onun ekilmesi, dikilmesi gerekiyor. Yani toprağa onun ekilmesi gerekiyor, nasıl ki, işte o mürekkeb hokkasının içinden çıkarıpta kağıt üstüne yazman, o ekmek oluyor, bilfiil ortaya çıkarmak oluyor. Ondan ya resim yapıyorsun, resim ekilmiş oluyor, ya isim yazıyorsun, ya fiilin manasını yazıyorsun şeklini, işte o tohum oraya ekilmiş ve çıkmış oluyor ve de anında çıkmış oluyor. 'Kün' ol diyorsun, yazdığın zaman anında meydana çıkmış oluyor.

Zat-ı İlâhî iktizası için böyle...

Lâkin, mutlak icmal o hal üzeredir ki, akla şöyle demeyi hükmetmiştir:

- Varlık, hakikatlerin mahiyetinde bil kuvve vardır...

Mutlak varlık dediği Ümm'ül Kitab, varlık, hakikatlerin mahiyetinde, mahiyeti de özünde yani hakikatinde. Bütün bu âlemde ki varlıkların mahiyeti aynı yani özü, hakikati aynı, bütün varlıkta ki atomlar aynı, atomları bir mahiyet olarak öz olarak düşünelim ama sayıları, miktarları değişik olduğu zaman değişik varlık ortaya çıkmakta. Bilfiil değil de, bil kuvve vardır. Bil fiil olması için madde sahasında, sahnesinde ortaya çıkması gerekiyor.

Yani: Şuhudun hilafına...

Zira şuhud: Mücmel olan işi, mufassal olarak anlatır...

Yani mürekkeb hokkasının içinde bütün harfler, yazılar, rakamlar toplu olduğu halde, ama yazıya döküldüğü zaman, harflere, rakamlara döküldüğü zaman tafsilata geçmiş oluyor, mufassal olarak ortaya çıkmış oluyor. Bunları hepsini topladığın zaman, hepsi mücmel yani cem olmuş oluyor ama cem olan şeyinde tafsilatı olmadığından açılması mümkün olmuyor. Tafsilata geçecek ki, açılsın.

Şu şekilde ki: Bu tafsil, icmali üzerine baki kalır...

Mufassal olarak anlatır ama yine de bu şekilde ki tafsilat, icmali üzerine kalır. Yani sen ne kadar tafsilatlı da anlatsan, neticede o yine icmaldir, topludur.

Ancak, bu zevke bağlı şuhudî bîr iştir... Akıl onu bakış yönüyle idrâk edemez...

Ama, anlatılan mahalle vasıl olduktan sonra, eşyanın tecellisi de, kendisine gelince: Onu olduğu gibi idrâk edip kabullenir...

Yani idrak sahibi, seyr-i süluk sahibi, yolcu yani bu sahalarda dolaşan, beynini yoran, gönlünü yoran, o mahalle vasıl olduktan sonra, yani bu idrake vasıl olduktan sonra, eşyanın tecellisi de, kendisine gelince yani eşyanın hakikatini idrak edince, ne olduğu gibi idrak edip, kabullenir.

Bu manaları, bir başka yönüyle ele alacağız...

Şimdi sen:

- KİTAB...

Denince, bunun mutlak varlık olduğunu bilirsen, şu mana sana açılır: Kendisine, varlık veya yoklukla bir hüküm verilemeyen emir işte: ÜMM'ÜL-KİTAB'dır...

Bu ÜMM'ÜL-KİTAB ise:

- Hakikatlerin mahiyeti...

Yani kitab dendiği zaman bu mutlak varlık, elimizdeki Kur'an da öyle desek o da aynıdır. Kitaptan maksat ve maksut aslında bütün bu âlemler Allah'ın bir kitabıdır. "Elif lam, mim, Zalikel kitabu la reybe fih" Bu Elif, Lam, Mim öyle bir kitaptır ki, bunda hiç şüphe yoktur. Kitap üç türlüdür; Birisi âlemler kitabı, birisi Kur'an-ı Kerim, birisi de insan-ı kamil kitabı. İşte bu üç kitap hakkında hiç şüphe yoktur diyor. Kitap mutlak varlık, Peygamber Efendimiz (Sav)'in ismi ümmi, burayı bildiğimiz zaman Hz.Rasulullah (Sav)'in ümmiliğinin ne olduğunu, ancak bu yönden daha açık olarak

anlamamız mümkündür. Peygamber Efendimiz (Sav) okuma bilmiyordu ümmiydi ne büyük bir gaflet, akıl almayacak kadar Hz. Rasulullah (Sav)'i tanımamış olduğunu gösteriyor, bu lafzı söyleyen kişi, isterse onun hayatını istediği kadar ezberlesin, o kadar uzak ki Hz. Rasululah (Sav)i tanımaktan o kadar uzak ki, yaklaşması mümkün değil. Bir sefer onu öyle okuma, yazma bilmiyor demekle gerek iyi niyetle, gerek art niyetle, gerek muhabbetle, ne niyetiyle olursa olsun, bir şeyin hakikatini yanlış şekilde söylemek, iyi niyetle de olsa çok büyük ızdıraptır, o kişi için, yani azaptır ona. İyi niyet başka, gaflet başka, iyi niyetin olur, bütün çalışmalarını ortaya getirirsin de ondan sonra iyi niyetinle de, ben buraya kadar anlayabildim, aciz aklım bunu anlayabildi diye, aczini de itiraf etmesi gerekiyor ama hiç hiç bir şey düşünmeden okuma, yazma bilmiyordu, hem de büyük büyük isimleri olan alimler bunu böyle söylüyorlar.

Düşünmüyorlar ki, ümm, yani Ümm'ül Kitab, kitabın anası. Ümmiydi diyor, okuma, yazma bilmiyordu, kardeşim bütün âlemlerin sultanı "Rahmeten Lil âlemin" bütün kitaplar onun için yazılmış, bütün yazılar onun için icad edilmiş, bütün lisanlar onun fehminden çıkmış, onun kelam-i ilahisinden, aklından çıkmış, onun lisanından dökülmüş bütün Kur'an-ı Kerim ve içerisinde dört kitap, bütün kitaplar hepsi birden onun lisanından çıkmış gel de sen buna okuma yazma bilmiyor de, okuma, yazmayı beş yaşında çocuk öğreniyor, o koskoca sultan yirmi sekiz tane harfi beceremeyecek mi, yan yana getirmeye, ama ne kadar sanatkar, ne kadar muazzam açmasını da biliyor, gizlemesini de biliyor, bir işi, ilmin anası, ilmin anası, anasının da anası yani bizim gibi acizler gibi kağıda kaleme ihtiyacı yok, ümmi dediği o, kitabın kendisi o, kaleme ihtiyacı yok ki, kitabı nereye yazacak, neye yazı yazsın, ilmin kendisi, mürekkebte kendisi, kalemde kendisi, kağıtta kendisi, her şey kendisi eğer yazıyor dese işte o zaman onu düşünmek lazım, orada hata olurdu.

Yani okuma, yazma biliyor deseler hata olurdu o zaman işte. Okuma, yazma bilmiyor demesi daha büyük hata ama Efendimiz okuma, yazma diye yazı yazsaydı, ona yakışmazdı

işte o, çünkü o zaman eğitim görmüşte, bazılarından bir şey öğrenmişte, beşeri bir eğitim almış hükmüne girecekti, ilahi eğitim hakikati üzerinde hafifleyecekti yani almış olduğu ilahi ilim, beşeri ilim ile yer değiştirmiş olacaktı ki, bu da ona yakışacak bir şey değil. Oku diyor, "Ikra" okuyamam kadir değilim, okuyamam bilemiyorum diyor.

Bizde zannediyoruz ki, Elif, lam, mim yazamıyor, oku diyor Cebrail (a.s.) dört defa, üç defa sıkıyor oku, oku diye en sonunda "Rabbının ismiyle oku..." diye devam ediyor ayet. Orada oku dediği birincisi, ef'al âlemini oku, ikincisi esma âlemini oku, üçüncüsü sıfat âlemini oku, dördüncüsü zat âlemini oku diyor, okuyamam dediği o. Yani nasıl başlayayım bunu okumaya gayesi o, nereden başlayayım okuyamam bilememezlikten değil, sıralamayı nasıl yapayım diyor. O zaman rububiyet mertebesinden başla diyor. Rab mertebesinden başla anlatmaya diyor. Ümm'ül Kitab, işte bütün bu âlemler kitabın anası, Peygamber Efendimiz (Sav)'de bunların anası yani ilminde anası, âlemlerinde anası yoksa o eline kalem alacakta, kalemle sınırlanacak, kalemle kendi oluşumunu ortaya koyacak değil.

Şeklinde bir isim alandır...

Sanki KİTAB ondan doğmuştur...

Kaldı ki, KİTAB için, ancak mahiyetin künhüne ait iki yüzden biri vardır...

O iki yüzün, biri varlık; diğeri de yokluktur...

İşbu sebepledir ki: Anlatılan mahiyet, ne varlığa ne de yokluğa dair bir ibare kabul eder...

Yani bu mahiyet yani mürekkeb, ne varlığa ne yokluğa ait hiç bir şey kabul etmez diyor.

Çünkü onda sayılan bu yüzlerden hangisi olursa olsun; onun daima bir zıddı vardır... Varlık olsa, yokluk gelir; yokluk olsa, varlık çıkar...

Yüce Hakkın, Peygamberine S.A. inzal buyurduğu kitaba gelince, bu: Mutlak varlıktan ibarettir...

Kur'an-ı Kerim dediği kitap, mutlak varlıktır.

Bu da: Hakikatler mahiyetinin üstte de anlatıldığı gibi bir yüzüdür...

Bu mutlak varlığa karşı, bir marifet sahibi olmak ise... İşte o kitabın ilmidir...

Mutlak varlığa marifet kesbedebilmek için yani Kur'an-ı Kerim'i anlayabilmek için irfaniyet lazımdır, marifet sahibi olmak lazım, bu ise kitaptaki ilimdir yani kitabın ilmini alırsan ona marifet sahibi olursun. Kitap elinde dursun içindekini bilmedikten sonra ona irfaniyetin olmaz.

Bu manada, şu âyet-i kerimeleri almak yerinde olur:

- «Hangi şey olursa olsun; onu imam-ı mübinde saydık...» (36/12)

Ef'al mertebesinde, Kur'an- ı Kerim'in ismi, imam-ı mübin, önde ve açık olan, gözümüzün önünde ve açık olan. İşte açık olan bu kitap, bütün bu âlem kitabı, bunu da açtığımız zaman, ne zaman ki içindeki manayı okuyoruz, çözüyoruz burada ki sırları, işte o zaman, önümüzdeki açık kitap, açık ilim, kitaptan gaye de ilim, irfaniyet. Önümüzde açık irfaniyet, açıpta anladığımız zaman, işte açık kitap bu. Kitabı açıp baksan, esresine, üstününe, ha'sına, cim'ini okusan da sıradan ama cim dediği nedir, he dediği nedir, kelimeler neyi ifade etti, cümleler neyi ifade etti bilmedikten sonra, o senin önünde ne kadar açık olursa o kadar kapalı kitap hükmündedir.

- «Ne yaş, ne kuru kalmış; hepsi kitab-ı mübine alınmıştır...» (6/59)

İmam-ı mübin, kitab-ı mübin dedi, birisi ef'al âlemini, birisi esma âlemini belirtiyor.

- «Hangi şey olursa olsun; onu tam ayrıntıları ile anlattık...» (17/12)

Şimdi...

Sana:

a) ÜMM'ÜL-KİTAB; künhün mahiyeti olduğunu anlattık...

b) KİTAB ise... mutlak varlık -vücud- olduğu açıktan belli oldu...

Evet... yukarıda anlatılanları, sana öğrettik...

Şimdi sana daha başka şeyleri öğreteceğiz... Bu: KİTAB üzerine olacaktır...

Bilesin ki.

KİTAB:

a) Surelerden;

b) Âyetlerden;

c) Kelimelerden;

d) Harflerden ibarettir...

Önce, surelerden başlayıp anlatalım...

SURELER :

Zata bağlı suretlerden ibarettir... Bu suretler ise... kemal tecellileridir...

Her sure için: Kendisini, başka sureden ayıracak bir mana ihtiyacı vardır...

Yani her surenin içindeki değişik manaları, ayıracak bir manaya ihtiyaç vardır.

Tıpkı onun gibi: Kemal durumu alan her ilâhî suret için bir oluş şekli lâzımdır ki; o suret, diğerlerinden ayırd edilebilsin...

Yani gördüğümüz Kur'an-ı Kerim'de okuduğumuz sure ismini verdiğimiz her şey, zahir de gördüğümüz her varlığın

kendine ait özel sureti. Bunların hepsi birbirinden ayrı özel bir oluşumları olacaktır ki, zuhura çıksın, varlığını ortaya getirsin, koysun.

Bu kadar tenbih kâfi...

Eğer uzatma olmasaydı; zata bağlı suretlerden her biri için; yüce Allah'ın kitabındaki surelerden her birine ayrı ayrı tenbihler yapardık...

Yani mevzuu özet olarak veriyorum yoksa bu suretler bahsine girdiğimiz zaman bütün Kur'an-ı Kerim'in surelerini buraya almak lazımdır diyor.

ÂYETLER:

Hakikatlerin bir araya gelmişinden ibarettir...

Her âyet: Belli manada oluşu yönü ile, İlâhî bir cem haline delâlet eder...

İşbu İlâhî cem: Okunan âyetin mefhumundan öğrenilir...

İlahi toplam, ayeti okuduğun zaman ondaki manadan bunu anlarsın. Yani hangi ayeti okumuşsan, o ayetin ilahi bilgisi içinde topludur.

Tıpkı: Bunun gibi, celâl ve cemal isimlerinden her isim için de bir cem lâzımdır...

Yani cemal ismi için de bir cem, celal ismi için de bir cem yani cemal isminin tecellileri nerelerde, nerelerde... kapsamına neleri alıyor, bunların hepsi bir cem, celal ismi, neleri kapsamına alıyor, bunları da toplarsak yine bir cem olur.

Ki: İlâhî tecelli o isim yönünden bu cem içinde olur...

...Ve âyet bir cemden ibarettir... Çünkü o: Çeşitli kelimelerden meydana gelen bir ibare olmuştur...

Harfler toplamı, kelimeler toplamı. Bir ayette diyelim; Yedi, sekiz tane, on tane kelime var, her kelimede üç, beş

tane harf var, hep bunlar cem, onları serpiştir, bir ayeti alalım, "Kul huvallahu ahad" evvela kelimelerine ayıralım sonra harflerine ayıralım, karışık bir yere dizelim öylece, "Kul huvallahu Ahad" 'ı nerede bulacaksın, o kadar harfin içerisinde tekrar onu oluşturacaksın. İşte biz Kur'an-ı Kerim'i okurken o hale getiriyoruz, okuyoruz derken karıştırıyoruz harfleri birbirine, manalar karmakarışık oluyor, bir daha da çıkaramıyoruz içerisinden, işte okurken onu karıştırmamak gerekiyor.

Cem: Burada, çeşitli eşyanın şuhududur... Hakka bağlı ilâhî bir göze...

KELİMELER :

Bu gözle görülen mahlukatın hakikatlerinden ibarettir...

- Bu şehadet âleminde taayyün eden...

Demek istiyorum...

Kelimeler, yani şehadet âleminde, bu gözle görülen mahlukatın hakikatlerinden ibarettir. Yani her kelime bir mahlukun ismi, bir varlığını ortaya getiriyor. Her bir kelime ifade ettiği mananın o surette taayyününden başka bir şey değildir diyor. Her bir kelime, isim, kelimelerinin hepsi birer isim zaten, her bir kelime ifade ettiği mananın o surette zuhurundan başka bir şey değildir. Masa dediğimiz zaman, masa bir kelime ama kelimeyle masa birbirinden ayrı şey değil, biz bunu ayrı şey zannediyoruz. İşte her bir kelime, masa kelimesi ifade ettiği mananın yani masa bir mana, ütü, radyo... vb. bunların hepsi birer kelime ama gaye kelime değil, biz kelimeyi gaye edinmişiz, kelimenin özüne, kelimeyi ortadan kaldırıp bunu görmemiz lazım.

Allah lafzını söylediğimiz zaman, Peygamber lafzını, insan lafzını söylediğimiz zaman hep kelimede kalıyoruz, kelimeler, isimler bize perde oluyor. Halbuki o ifade ettiği mananın o şekildeki sureti o, elbisesi. Tam tersi olması lazım, bunun suretinden kelimesini yani ismini içine sokmamız lazım yani aslını evvela görüp, kelime manasını

içinde düşünmemiz gerekmekte ama biz kelimeyi düşünüp, bunu kelimenin içine sokuyoruz. Yani esas varlığı kelimenin içine sokuyoruz, kelime önde varlık arkada kalmış oluyor. Bu sefer kelime, isim, sıfatına perde olmuş oluyor. Fiiller isimlerine, isimler sıfatlarına, sıfatlarda zatına perdedir diyor.

HARFLER :

Noktalı olanlar, ilm-i ilâhîdeki ayan-ı sabiteden ibarettir...

Noktasız olanlar da, iki çeşittir:

BİRİNCİ ÇEŞİT:

Noktasız bir harftir... Diğer harflerin bununla bağlantısı vardır; ama onun diğer harflerle bir bağlantısı yoktur...

Bu harfler, beş tanedir:

1. Elif...

2. Dal...

3. Ra...

4. Vav ...

5. Lâmelif dir...

Bu beş harf, kemal iktizalarına işarettir... Ki onlar da beş tanedir:

1. Zat...

2. Hayat...

3. İlim...

4. Kudret...

5. İrade...

Bu son sayılan beş şeyden ilk dördünün varlığına yol: Ancak zatla açılır...

Zatın kemal durumu ise... ancak o dördü ile olur...

İKİNCİ ÇEŞİT:

Bunlar da, yukarıdaki harflerin dışında kalan noktasız harflerdir... Bunlar da dokuzdur... (1)

Bu harflerden her biri için, diğer harflerle, bağlantı vardır.. Kalan harflerin de onunla bağlantısı vardır...

Bu dokuz harf, insan-ı kâmil'e işarettir...

Çünkü o: Kâmil vasfında; ilâhî olan BEŞ vasıf ile, halka ait DÖRT vasfın beynini birleştirmiştir...

İlâhî olan BEŞ şey yukarıda sayıldı...

Halka ait olan DÖRT şey ise: DÖRT UNSUR'dur... Ki halkıyet durumu, o DÖRT vasıftan doğar...

Yani toprak, su, ateş, hava.

Sonra... İnsan-ı Kâmil harfleri -sadece KAMİL ismi- noktasızdır...

Sebebi: Onu kendi sureti üzerine yaratmıştır...

Ancak, şunu da belirtmek icab eder ki: Mutlak olan ilâhî hakikatler, mukayyed olan İnsanî hakikatlerden ayrılmıştır...

Çünkü, insan: Kendisini icad eden bir mucide dayanır...

Aslında icad eden kendisi ise de: Başkasına dayanması kendisine verilen bir hükümdür...

Yani bu sadece hükümdedir, başkasına dayanması.

----

(1) Bu harfler, tercümemizde esas aldığımız eserde geçmemiştir... Ancak, bu harflerin şunlar olduğu sabittir: HA, SİN, SAD, Tl, AYN, KAF, LAM, MİM, HE...

İşte... anlatılan manaların icabıdır ki: Kendisi başka harflerle bağlantı kurdu... Başka harfler de onunla bağlantı kurdu...

Yani başka harflerle insan bağlantı kurdu, insanla da başka harfler bağlantı kurdu. Yani insan mabeyinci bu âlemde, harflerle de onu anlatmak istiyor. Zahir ile batın arasındaki bağlantıyı insan-ı kamil kurmakta, insan kurmakta, insan olmasaydı, Allah'ın hakikati, bu âlemlerin hakikati ortaya çıkması mümkün değildi. Yani zahir, batın arasında mabeyinci, yani aracı, batını zahire çıkırıcı ayna oldu. İşte Âdem'de ki 'Dal' bu oldu, Âdem'in 'Elif'i ahadiyet mertebesi on üç noktalı, 'Mim' de hakikat-i ilahiyenin zuhur mahalli ama ikisi arasında olan bağlantıyı kuran da 'Dal' Âdem'in 'Dal' ı, yani delil. Ahadiyetin, Muhammediyette zuhurda olduğunun delili bağlantısı aradaki 'Dal' aradaki 'Dal' olmasa ulaşım olamayacak, işte aradaki 'Dal' insan-ı kamili ve de rüku halinde bir başka yönüyle.insan-ı kamili göstermektedir.

İşte... anlatılan manaların icabıdır ki: Kendisi başka harflerle bağlantı kurdu... Başka harfler de onunla bağlantı kurdu...

'Elif' 'Dal' ile bağlantı kurdu, 'Dal' da 'Mim' ile bağlantı kurdu. Aradaki 'Dal' olmasa bu bağlantı kurulmayacaktı.

Biz, bu harflerin hakikatini ve ELİF harfinden çıkışını, ELİF harfinin de, noktadan meydana geldiğini:

- EL-KEHF'Ü VER-RAKİM Fİ ŞERH-İ BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM...

Adlı eserimizde anlattık... Öğrenmek isteyen sözü geçen esere baksın...

Vacib'ül-vücud olan Hakkın hükmü: Her şey, ona muhtaç olduğu halde o hiç bir şeye muhtaç olmadan

zatı ile kaim olduğu gibi... bu kitapta yazılan noktasız harfler de aynı manaya işarettir...

Mesela 'ayn' noktasız, 'gayn' noktalı, 'gayn' 'ayn' a döndüğü zaman sen aynı olursun diyor. 'gayn' ından nokta kalktığı zaman sen 'ayn' olursun, ayni olursun yani müşahede ehli olursun, yani o olursun. 'Gayn' oradaki nokta işte bizim yıldız noktamız necmimiz, onu oradan kaldırmadıkça hakikatimize ulaşmamız mümkün değildir.

Şöyle ki: Bütün harflerin onlarla bağlantısı vardır; ama onların hiç bir harfle bağlantısı yoktur...

Daha önce de sayıldığı gibi o harfler: ELİF, DAL, RA, VAV, LÂMELİF'tir...

Bunlar yazı içerisinde müstakil yazılıyorlar, bağlantıları yok.

Bunların her birine, kalan harflerin bağlantısı vardır... Ama, bunlardan hiç bir harfin diğer harflerle bağlantısı yoktur... Bilhassa:

- LÂMELİF, iki harftir...

Denemez... Bu manada açık bir hadis-i şerif vardır... Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurmuştur:

- «LÂMELİF, tek harftir...»

Ayrı ayrı kullandığın zaman Lam ayrı Elif ayrı ama birlikte kullandığımız zaman Lamelif bir harftir.

Yukarıda anlatılanları da nazara alarak bilesin ki...

HARFLER, kelimeler değildir... Çünkü ayan-ı sabite:

- KÜN (Ol)...

Kelimesi kapsamı altına girmez...

Yani harfler, kelimeler değildir. Yani müstakil bir mana ifade etmezler. Her bir harf ancak kendi mahalli manasını ifade etmekte, bir isim olamamakta, o yüzden de kelime

kapsamı altına girmiyorlar.

Ancak, aynî bir icad zamanında, ayan-ı sabitenin durumuna gelince: O kelimenin çok yükseğindedir...

Böyle olunca: Onun İlmî taayyünde, tekvin ismi kendisine dahil olamaz...

Taayyünde yani bu âlemlerde tayin edilmiş âlemde tekvin yani olma ismi kendisine dahil olamaz.

Çünkü: ayan-ı sabite Hak'tır; halk değildir...

Yani o kelimeler ayan-ı sabitededir, ayan-ı sabitede Hakk'tır, halk değildir. Çünkü ayan-ı sabiteler mahluk değildir ve varlık kokusu almış değillerdir.

Halk:

- KÜN (Ol)...

Kelimesi kapsamına giren şeylerden ibarettir...

"Kün" dendiği zaman orada halkıyet başlıyor, ondan evvel ayan-ı sabite. Ayan-ı sabite, vücud kokusu almış değildir demişler. Ayan-ı sabite, sabit ayanlar yani sabit ilahi programda bulunan şeyler, Allah'ın ilm-i ilahisinde olduğu için, ilimde Allah'ın zatından olduğu için kendi bünyesinde olduğundan zuhur mahalli değil. Yani mahluk ismini alamıyor, almıyor. Ne zaman ki, 'Kün' ol emri ile faaliyet sahasına yani tafsile geçiyor, varlık, tekvin, mükevvenat haline geliyor, o zaman ol emriyle halk, Hak ismi araya bir Lam gelmek suretiyle, âlemin Lam'ı gelmek suretiyle halkıyet başlamış oluyor.

İşte aslı Hak ama biz isimde kaldığımız için, halktaki isme bakıyoruz, halkın ifade ettiği Hak manasına ulaşamıyoruz, o isim bize hep perde olmuş oluyor. Onları idrak edecek şuurlu bir varlık yoktu, ağaç neydi, kuş neydi, dağ, deniz...vb. bunlar vardı, isimleri yoktu, Âdem (a.s) geldi, insanlar çoğaldıkça bunlara isimler verildi, işte yaratılmış olan diye ifade edilen isimleri bunların, kendileri değil. Yani sonradan halk edilmiş olanlar isimleri ama diyeceğiz ki, bir zamanlar onlar da yoktu, tabi o ayrı. Daha

evvelce ismi bilinsin, bilinmesin onlarda yoktu ama burada da yaratma diye bir şey söz konusu değildir.

Cenab-ı Hakk'ın, ayan-ı sabitesinde ilm-i ilahiyesinde, programladığı ayan-ı sabitelerin "Kün" ol emriyle zuhura çıkmasından başka bir şey değildir. Yani tekvin, kevn olmasından, varlık, vücud bulmasından başka bir şey değildir. Kendilerine ait bir varlıkları olmadığından zaten yaratma diye bir şey söz konusu değil, mümkün değil çünkü böyle bir şey, işte hep yanlış anlatımlar, yanlış idrakler, yanlış anlayışlar, hakikat-i ilahiyeninde yön değiştirmesine sebep oluyor. Gerçek ilmin, ilmin sahibine ulaşmasını önlemiş oluyor. Bu düşünceyle ilmin sahibine ulaşmak mümkün değil. Yaratılmışlık, yaratmış, yaratılmış, yaratılanlar, yaratan kelimeleriyle Rabb'a ulaşmak mümkün değildir, çünkü böyle bir şey yoktur, olmayan bir şeyle zaten olan bir şeye varılmaz.

Böyle olunca: Anlatılan vasfa göre, ayan-ı sabite, sonradan yaratılan bir hadis olmamıştır...

Yani hadis demek sonradan meydana gelen şey. Ayan-ı sabite, ilm-i ilahide, Allah'ın kendi varlığında olduğu için hadis değildir, hadis olması için, sonradan meydana gelmesi için "Kün" emrini almış olması lazımdır, yani "Kün" den sonra oluşanlar hadis, ondan evvelkiler mutlak varlıktır.

Ancak, hükmî bir girişle, hadise katılmıştır... Bu da, o hadis şeylerin durumları itibarı ile, ihtiyaçları içindir...

Bu ihtiyaç ise... hadis varlığın kendi özünde, kadim zata dayanmasından gelen bir ihtiyaçtır...

Bunun beyanı, bu kitapta daha önce de geçti...

Şu manaya dikkat et...

- HARFLER...

Diye tabir ettiğimizi ayan-ı mevcude... -bir bakıma ayan-ı sabite-... ilme bağlı âleme katılmıştır...

Yani ayan-ı sabite, ilim âlemindedir, oraya katılmıştır ama ayan-ı mevcude, zuhura çıkmış ayanlar.

Bu ilim ise... âlime katılmıştır...

Yani ayan-ı mevcude ilmi, alime katılmıştır.

Bu ikinci itibara, yani: İlmin âlime katılmasına itibar edilince; ayan-ı sabite -veya ayan-ı mevcude- kadimdir...

Yani ayan-ı mevcud, mevcut ayanlar diye de baksan, ama özü itibariyle yine kadimdir, ayan-ı sabite hükmüyle bakarsan onlara.

Nitekim bunun ayrıntılı yönü KIDEM bölümünde de geçti...

Buraya kadar anlatılanlardan öğrendin ki; KİTAB: Harfleri, ayetleri ve sureleri toplamıştır...

Sureler; Allah'ın suretleri, ayetler; Allah'ın işaretleri, harflerde; ayan-ı sabite.

Haliyle, bunların hakikatlerine dair yaptığımız işaret üzere...

Şunu da bil ki...

Levh: Kendisinden vücudda tayin edilen bir gerçekten ibarettir... Haliyle bunun böyle oluşu, hükmî bir tertib üzeredir... Hadde hesaba gelmeyen ilâhî iktizaya göre değil... Zira, böyle sayıya gelmeyen, şeyler, levhde bulunmaz...

Bu bulunmayan şeyler: Tecelliyat ehlinin, cennet ehlinin, cehennem ehlinin ayrıntılı halleridir...

Ama bunlar, KİTAB'da bulunur...

Çünkü:

a) KİTAB, küllidir... umumîdir...

b) Cüz'îdir ve özeldir...

İnşaallah, bunların da ayrıca beyan yeri gelecektir...

Allah... Hak söyler...

Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır...

Rabb-ımıza şükrederiz bu kitabımızda böylece neticelenmiş oldu.

Okuma fırsatını bulanların azami derece de faydalanmalarını niyaz ederim Cenâb-ı Hakk hepimizin feyzlerini arttırsın inşeallah.

Allah Hakk söyler Hakk-ı söyler çalışmak bizden muvaffakiyet Haktandır.

Terzi Baba kitapları.

Terzi Baba Baskısı olan kitaplar.

1. Necdet Divanı:
2. Hacc Divanı:
3. İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:
4. Lübb'ül Lübb Özün Özü, (Osmanlıca'dan çeviri):
5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"
6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri: (Fransızca)
7. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):
8. Tuhfetu'l Uşşâkiyye, (Osmanlıca'dan çeviri):
9. Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:
10. Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:
11. Vâhy ve Cebrâil:

12. Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:
13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:
14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi
15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)
16. Divân (3)
19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
21. 6 Pey-(2) Hz. Nûh Neciyyullah: (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
24. 6 Pey-(3) Hz. İbrâhîm Halîlûllah: (a.s.)
35. Fâtiha Sûresi:
39. Terzi Baba: (2)
41. İnci tezgâhı:
49. 36-Yâ'sîn, Sûresi:
59. 6 Pey-(4) Hz. Mûsâ Kelîlmullah: (a.s.)
60. 6 Pey-(5) Hz. Îsâ Rûhullah: (a.s.)
61. 6 Pey-(6) Hz. Muhammed: (s.a.v.)
67. 067-Mülk Sûresi:
68. 1-namaz sureleri
69. 2-namaz sureleri
88- Nusret Tura-Divanı. Erler demine.
91-Terzi Baba (7) Biismi has "Selâm" (13)
95- Terzi Baba-(8) (19/53)
96- 41-Fussilet Sûresi.
103-terzi Baba yüksek lisans tezi.
129-Terzi Baba divanı. "Tüm şiirlerim."
118- 52-Tûr suresi. Ve M. Nusret tura.

(H) Yayınları tarafından basılan kitaplarımız:

----

6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve hakikatleri:
14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri.
15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem-safiyeti. Safiyyullah. (a.s.)
88- Nusret Tura-Divanı. Erler demine.

Terzi Baba kitapları sıra listesi

KAYNAKÇA

1. KÛR'ÂN VE HADÎS :
2. VEHB : Hakk'ın hibe yoluyla verdiği ilim.
3. KESB : Çalışılarak kazanılan ilim.
4. NAKİL : Muhtelif eserlerden, Mesnevi'i şerif, İnsân-ı Kâmil, Fusûsu'l Hikem ve sohbetlemizden müşahede ile toplanan ilim.

(Gönülden Esintiler)

1. Necdet Divanı:
2. Hacc Divanı:
3. İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:
4. Lübb'ül Lübb Özün Özü, (Osmanlıca'dan çeviri):
5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"
6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri: (Fransızca)
7. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):
8. Tuhfetu'l Uşşâkiyye, (Osmanlıca'dan çeviri):
9. Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:
10. Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:
11. Vâhy ve Cebrâil:
12. Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:
13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:
14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi
15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)
16. Divân (3)
17. Kevkeb. Kayan yıldızlar.
18. Peygamberimizi rû'ya-da görmek.
19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
20. Terzi Baba Umre (2009)
21. 6 Pey-(2) Hz. Nûh Neciyyullah: (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
23. Değmez dosyası:
24. 6 Pey-(3) Hz. İbrâhîm Halîlûllah: (a.s.)
25. -1-Köle ve incir dosyası:

65. Reşehatt'an bölümler:
66. Risâle-i Gavsiyye:
67. 067-Mülk Sûresi:
68. 1-Namaz Sûrereleri:
69. 2-Namaz Sûrereleri:
70. Yahova Şahitleri:
71. Mü-Geceler-Fran-les-nuits:
72. Îman bahsi:
73. Celâl cemâl Celâl:
74. 2012 Umre dosyası:
75. Gülşen-i Râz şerhi:
76. -5-Doğdular, yaşadılar hikâyesi:
77. Aşk ve muhabbet yolu:
78. A'yân-ı sâbite. Kazâ ve kader:
79- Terzi Baba-(4) İstişare dosyası.
80- Terzi Baba-(5) İstişare dosyası.
81- Hayal vâdîsi'nin çıkmaz sokakları:
82- Mektuplarda yolculuk-M.Nusret-Tura.
83- 2013 Umre dosyası.
84- Nusret Tura-Vecizeler ve ata sözleri.
85- Nusret Tura-Tasavvufta aşk ve gönül.
86- Terzi Baba-(6) İstişare dosyası.
87- Terzi Baba-İlâhiler derleme.
88- Nusret Tura-Divanı. Erler demine.
89- 6-Her şey merkezinde hikâyesi.
90- İnsân-ı Kâmil A.K.C. Cild (1-kitap-1) şerhi.
91- Terzi Baba (7) Biismi has "Selâm" (13)
92- İnsân-ı Kâmil A.K.C. Cild (2) şerhi.
93- 7. İngilizce. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):
94- Mescid-i Dırarr-Kubbet-ul Kara.
95- Terzi Baba-(8) (19/53)
96- 41-Fussilet Sûresi.
97- 2015 Umre dosyası.
98- Solan bahçenin kuruyan gülleri.
99- Terzi Baba-(9) İstişare dosyası.
100-14-İrfan mektebi ve şerhi-İspanyolca.
101- Bosna Hersek dosyası.
102-The SCHOOL OF WISDOM (irfan mektebi)

103-terzi Baba yüksek lisans tezi.
104-Hacc Umre ve hakikatleri.
105-Cemo ve Farko.
106-(2016) Umre dosyası.
107-Vahy ve Cebrâîl- (Fransızca)
108-Tezi Baba ile ilgili zuhuratlar.
109-terzi Baba tasavvufi izahlar.
110-19-53-Şeker risalesi.
111-Lübb-ül lübb-Özün özü ve şerhi.
112-Bir kardeşin soruları ve cevapları
113- İnsân-ı Kâmil A.K.C. Cild (1-kitap-2) şerhi.
114- İnsân-ı Kâmil A.K.C. Cild (1-kitap-3) şerhi.
115- İnsân-ı Kâmil A.K.C. Cild (1-kitap-4) şerhi.
116- 2017-Kudüs seyahati dosyası.
117- İnsân-ı Kâmil A.K.C. Cild (1-kitap-5) şerhi.
118- 52-Tûr suresi. Ve M. Nusret tura.
119-Fu-Hi-01-Adem Fassı.
120-Fu-Hi-02-Şit Fassı.
121-Fu-Hi-03-Nuh-fassı.
122-Fu-Hi-04-İdris-05-İbrahim-fassı
123-Gülşen-i Raz-2-Terzi Baba şerhinin tamamı.
124-İbretlik bir değmez dosyası daha Satih ince.
125-2018 Umre dosyası
126-14-1-Ben'deki Terzi Babam. Murat Cağaloğlu.
127-15-2-Ben'deki Terzi Babam. Murat Cağaloğlu.
128-İbretlik bir hikâye daha. Kaf dağı ve Zümrüd-ü Anka.
129-Terzi Baba divanı. "Tüm şiirlerim."
130-İbretlik bir hikâye daha. Kilise çanları.
131-Kur'ân-ı-Kerîmde yolculuk-53-Ayetleri ve Terzi Baba-
132-Kaner Yiğido-İbretlik bir hikâye daha-
133-1-İzmir İrfan sohbetleri.
134-2-Sohbet arası sohbetler.
135-3-Sohbet arası sohbetler.
136-4-Sohbet arası sohbetler.
137-5-Sohbet arası sohbetler.
138-6-Sohbet arası sohbetler.
139-7-Sohbet arası sohbetler.

140-8-Sohbet arası sohbetler.
141-9-Sohbet arası sohbetler.
142-10-Sohbet arası sohbetler.
143-11-Sohbet arası sohbetler.
144-12-Sohbet arası sohbetler.
145-13-Sohbet arası sohbetler.
146-14-Sohbet arası sohbetler.
147-15-Sohbet arası sohbetler.
148-16-Sohbet arası sohbetler.
149-17-Sohbet arası sohbetler.
150-18-Sohbet arası sohbetler.
151-19-Sohbet arası sohbetler.
152-20-Sohbet arası sohbetler.
153-21-Sohbet arası sohbetler.
154-22-Sohbet arası sohbetler.
155-23-Sohbet arası sohbetler.
156-24-Sohbet arası sohbetler.
157-25-Sohbet arası sohbetler.
158-26-Sohbet arası sohbetler.
159-27-Sohbet arası sohbetler.
160-28-Sohbet arası sohbetler.
161-29-Sohbet arası sohbetler.
162-30-Sohbet arası sohbetler.
163-1-7-Esmâ'ül Hüsnâ-M.Nusret Tura.
164-2-8-Esmâ'ül Hüsnâ-M.Nusret Tura.
165-9- Ku-Ker-Yol-Kıyamet Sûresi.
166- İnsan-ı Kamil-A-K-C-Cilt-1-Kitap-6-şerhi-
167- İnsan-ı Kamil-A-K-C-Cilt-1-Kitap-7-şerhi-

Altı peygamber serisi:
1-15. 6 Pey-(1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)
2-21. 6 Pey-(2) Hz. Nûh Neciyyullah: (a.s.)
3-24. 6 Pey-(3) Hz. İbrâhîm Halîlûllah: (a.s.)
4-59. 6 Pey-(4) Hz. Mûsâ Kelîlmullah: (a.s.)
5-60. 6 Pey-(5) Hz. Îsâ Rûhullah: (a.s.)
6-61. 6 Pey-(6) Hz. Muhammed: (s.a.v.)

Terzi Baba kitapları serisi:

1-12- Terzi Baba-(1)
2-39- Terzi Baba-(2)
3-32- Terzi Baba-(3) İstişare dosyası.
4-79- Terzi Baba-(4) İstişare dosyası.
5-80- Terzi Baba-(5) İstişare dosyası.
6-86- Terzi Baba-(6) İstişare dosyası.
7-91- Terzi Baba (7) Biismi has "Selâm" (13)
8-95-Terzi Baba-(8) (19/53)
9-99- Terzi Baba-(9) İstişare dosyası.
10-103-Terzi baba yüksek lisans tezi.
11-108-Tezi Baba ile ilgili zuhuratlar.
12-109-terzi Baba tasavvufi izahlar.
13-110-19-53-Şeker risalesi.
14-126-1-Ben'deki Terzi Babam. Murat Cağaloğlu.
15-127-2-Ben'deki Terzi Babam. Murat Cağaloğlu.
16-87- Terzi Baba-İlâhiler derleme.
17-129-Terzi Baba divanı. "Tüm şiirlerim."
18-131-Kur'ân-ı-Kerîmde yolculuk-53-Ayetleri ve Terzi Baba-

Bir hikâye birçok yorum serisi.

1-25 -Köle ve incir dosyası:
2-27 -Genç ve elmas dosyası:
3-34 -Bakara dosyası:
4-61-Bir ressam hikâyesi:
5-76-Doğdular, yaşadılar hikâyesi:
6-89-Her şey merkezinde hikâyesi.

Dîvanlar serisi:

1-1-Necdet Divanı:
2-2-Hacc Divanı:
3-16-Divân (3)
4-87-Terzi Baba-İlâhiler derleme.
5-88-Nusret Tura-Divanı.

İbretlik dosyalar serisi.

1-17-kevkeb-kayan yıldızlar.
2-23-İbretlik değmez dosyası.
3-73-Celâl Cemâl Celâl "hayalî Kamer'in hayal vâdîsi"
4-81-Hayal vadisinin çıkmaz sokakları.
5-93-Mescid-i dırar/Kubbet-ul kara.
6-98-Solan bahçenin/kuruyan gülleri.
7-105-Cemo ve Farko.
8-112-Bir kardeşin soruları ve cevapları.
9-124-İbretlik bir değmez dosyası daha. Satih ince.
10-128- İbretlik bir hikâye daha. Kaf dağı ve Zümrüd-ü Anka.
11-130-İbretlik bir hikâye daha. Kilise çanları.
12-132-Kaner Yiğido-İbretlik bir hikâye daha-

Umre dosyaları serisi

1-2. Hacc Divanı:
2-20. Terzi Baba Umre (2009)
3-33. Terzi Baba Umre dosyası: (2010)
4-74. 2012 Umre dosyası:
5-83- 2013 Umre dosyası.
6-97- 2015 Umre dosyası.
7-106-(2016) Umre dosyası.
8-104-Hacc Umre ve hakikatleri.
9-125-2018 Umre dosyası

Diğer dillere çevrilen Terzi Baba kitapları serisi

1-5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"
2- 6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri: (Fransızca)
3-46. İngilizce, Salât-Namaz:
4-47. İspanyolca, Salât-Namaz:
5-48. Fransızca İrfan mektebi:
6-71. Mü-Geceler-Fran-les-nuits:
7-93- 7. İngilizce. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):

8-100-14-İrfan mektebi ve şerhi-İspanyolca.
9-107-Vahy ve Cebrâîl- (Fransızca)

Mektuplar ve zuhuratlar serisi:
Terzi Baba İnternet dosyaları:

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
1-2- 3- 4- 5- 6- 7- 8- 9- 10-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar .
21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-

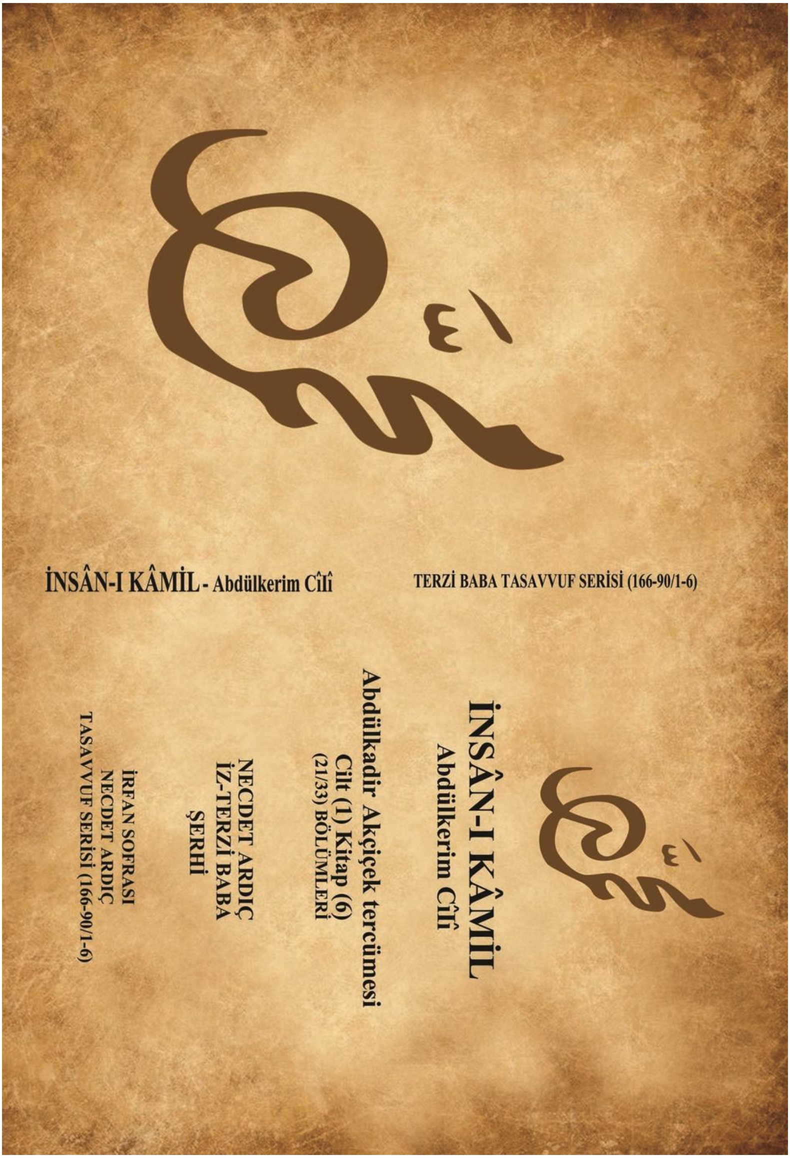
Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-

Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar.
91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-

Kitaplar devam ediyor şu an Yekün=
(167+100=267)

İNSÂN-I KÂMİL - Abdülkerim Cîlî
TERZİ BABA TASAVVUF SERİSİ (166-90/1-6)
İNSÂN-I KÂMİL
Abdülkerim Cîlî
Abdülkadir Akçiçek tercümesi
Cilt (1) Kitap (6)
(21/33) BÖLÜMLERİ
NECDET ARDIÇ
İZ-TERZİ BABA
ŞERHİ
İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (166-90/1-6)